

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

15

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ADINA İMTİYAZ SAHİBİ

M. Tunç SOYER

SORUMLU MÜDÜR

Aysegül SABUKTAY

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Şervan ALPŞEN

YAYINA HAZIRLAYAN

Sarp KESKİNER

İÇERİK EDITÖRLERİ

Ali Kemal ERTEM

Can ÇETİN

Cenkhan AKSOY

Ebru ATILLA

Elfin YÜKSEKTEPE

Hale ERYILMAZ

İbrahim M. BALTACI

Mert ÇAKIR

Nursaç SARGON

Onur KOCAER

Özgür DEMİRCİ

Recep TUNA

Ezgi Ceren KAYIRICI

Sarp KESKİNER

Can İNCEKARA

İÇERİK ASİSTANI

Ali Kemal ERTEM

REDAKTÖR

Hale ERYILMAZ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA

Emre DUYGU

KAPAK-İÇ KAPAK

Alper BİÇAKLIOĞLU © 2020

KATKIDA BULUNANLAR

Gizem AKKOYUNOĞLU, Ali ÇAKIR, Hasan Devrim KINLI

Umut ALTINTAŞ, Mert ÇAKIR Gökhan GÖNLÜGÜR (BERKSAV)

YÖNETİM YERİ

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ AKDENİZ AKADEMİSİ

Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 Pk: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR

Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10

kultursanat@izmeda.org www.izmeda.org

Sertifika No: 44775

BASIM YERİ

Vega Basım Hizmetleri Korkutreis Mahallesi Lale Caddesi No.21/A Ankara

Tel: +90 (312) 230 07 23 Sertifika No: 43714

SAYI 15 . BİRİNCİ BASKI . ARALIK 2021 . BASKI ADEDİ: 1500 ISSN 2536-4855

ÜCRETSİZ DAĞITILAN PLA+FORM DERGİSİ, BİR İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ YAYINIDIR.

HER HAKKI SAKLIDIR. YAZI, FOTOĞRAF, ÇİZİM VE HARİTALAR; KAYNAK GÖSTERİLMEYEN KULLANILAMAZ. SATILAMAZ.

YAZILAR VE ROPÖRTAJLAR ŞAHİSLARIN KİŞİSEL GÖRÜŞÜNÜ YANSITIR.

© İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

ikpgplatform

İÇİNDEKİLER15

BAŞLARKEN	03
FİHRİST	04
PORTFOLYO: AYSEL GÜNEŞ	18
ÖNCÜ KENT İZMİR	
ÖNCÜ KENT İZMİR: SOMUT PROJELERE DOĞRU	24
SÖYLEŞİ	
bagimsizlar.org	27
İZMİR'DEN	
YENİ AÇILAN BAĞIMSIZ SANAT MEKÂNLARI	30
UR COLLECTIVE	32
EZGİ YAKIN: ZAMANA TAKILMAK	35
KÂZIM KIZIL: "ELİMDEKİ AYNAYI TOPLUMA TUTUYORUM"	37
MUHİT / NEIGHBOURHOOD / راولج	41
İMECE İNİSİYATİFİ	42
ROMAN MAHALLELERİNDE DÖNÜŞÜM İÇİN KADINLAR ELELE!	45
MEDYANIN KAYIP GÖZLERİ	47
KÜLTÜR VE MİRAS	
BARBAROS SU KÜLTÜRÜ MİRASI	48
EKOLOJİ	
TAYFUN ÖZKAYA: "AGROEKOLOJİK HAREKETİN BAŞARIYA ULAŞABİLMESİ İÇİN TÜM TARAFLAR BİRLİKTE MÜCADELE VERMELİ"	49
BELLEK	
BERGAMA'NIN ORKESTRALARI (2. BÖLÜM): MACİT GÖNLÜGÜR	54
SİNEMA BERGAMA	60
MUTFAK	
BÜYÜKANNE SOFRASINDAN GELEN BEREKET: PİZZA VENEDİK VE OD URLA	62
DOSYA	
İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SPOR KULÜBÜ (İBBSK) KADIN HENTBOL TAKIMI	67
İZMİR DART	72
İKPG KİŞİ OKULU	74

KSK Kürek Takımı, 1925
(Bülent Zeren arşivi)

BAŞLARKEN...

İzmir'in kültür hayatı, son birkaç yıldır etkileyici bir çeşitlilik arz eden girişimlerin, faaliyetlerin, projelerin yol açtığı bir canlanma yaşıyor ve dahası, bu canlanma hem ulusal hem uluslararası zeminlerde dikkatle izleniyor. Hal böyleyken on beşinci durağa varan Pla+form'un bu canlılıktan nasibini almaması, canlılığın içinde yatan heyecan verici geçişkenliği yansıtmaması mümkünsüz.

"Nedir o çeşitlilik ve ne tür geçişkenlikler oluşuyor" dersenez, yıllardır nice forumda, çalıştayda dile getirilen, topluluk oluşturmaya yönelik çalışmalara yol gösteren "kültürün geniş anlamda ele alınması" şiarının artık neredeyse elini taşın altına koymuş resmi ve gayri resmi tüm kurumlar için geçerli olduğu bir zaman dilimine tanık oluyoruz. Aktivistler, girişimler, kolektifler, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetim birimleri, adeta aynı kaleydoskopun merceğine bakarcasına hâkim oldukları alana komşu alanlarda birlikte neler yapabileceğine bakıyor. On beşinci sayı, bu bağlamda kendi içinde şenlikli ve sözünü esirgemeyen bir çoğulluğu ortaya koyuyor. "Söyleşi" kısmında, İzmir'den bağımsız kültür yöneticilerinin ve akademisyenlerin katkı koyduğu *bagimsizlar.org*'un hayata geçirdiği haritanın nasıl ortaya çıktığına ve neyi hedeflediğine bakıyoruz. Bu sayının sıklet noktasını teşkil eden "İzmir'den" bölümü, bahsettiğimiz çoğulluğa kendinden menkul bir dirayetle katkı kyan girişimlerle ekiplerin fark yaratan projelerini ağırlıyor. Bu girişimlerle ekiplerin hayata geçirdiği projelerin kavramsal ve işlevsel haritalar üstünde nerede keşiştiğini keşfetmekse okura kalıyor.

"Kültür ve Miras" bölümünde, Urla'ya yerleşmiş üç genç kültür yöneticisinin geleceğin meselesi suyu somut olmayan kültürel miras unsuru olarak nasıl işlediğine, gündeme taşıdığına tanık oluyoruz. "Ekoloji" başlığı altında yer verdiğimiz agroekoloji temelli mülakat, konvansiyonel tarımın verdiği zararlara işaret ederken, iç göçle İzmir'e gelip butik tarıma yönelmek isteyen girişimcilerin bundan böyle üreticilerle beraber nasıl bir yol takip etmesi gerektiğine ve sürdürülebilir tarımı inşa edecek paydaşların birbiriyle nasıl dayanışabileceğine ışık tutuyor. "Bellek" bölümünde, on dördüncü sayımızda altını çizdiğimiz üzere bundan böyle geliştirmeye koyulacağımız ilçe dosyaları kapsamında, Bergama'nın beat gruplarına, orkestracılık geleneğine ve sinematik belleğine yer açıyoruz. "Mutfak" kısmı, ister bugün burada yaşıyor olsun veya dünyanın bir başka şehrinde hayat kurmuş olsun; İzmir'de doğup büyümüş ya da dünden bugüne yolu bu şehre uğramış herkesin hatırasına çentik atmış Venedik Pizza ile yavrusu Od Urla'yı konu ediyor. On dördüncü sayımızda yer verdiğimiz amatör spor dosyasının uzantısı olarak değerlendirilebileceğimiz "Dosya" kısmıysa endüstriyel sporların gölgesinde varlığını sürdüren fakat kendiliğinden oluşan komünitelere örnek teşkil eden dart ve kadın hentbolunun serencamını ortaya koyuyor.

Keyifli okumalar olsun; 2022 hepimize umut, barış, kardeşlik, hoşgörü, dirayet, sağlık ve bereket getirsin...

Ahmet Heleka

@aheleka
@izmirpoetik

“...Sanat eğitimimi Amsterdam, Gerrit Rietveld Academy’de aldım. Fotoğraf, video art ve el yapımı kitap üretimi üzerine çalışıyorum. İzmir de farklı oluşumlarla birlikte düzenlediğim görsel okuryazarlık atölyelerinde fotoğraf okumasına ve fotoğraf kitabı yapımına ağırlık veriyorum; ortaya çıkan çalışmaları çeşitli mekânlarda sergiliyorum. Bugüne dek Yüksek Oda, No 238 Kültür Sanat İnisiyatifi ve Galeri Kovan ile birlikte çalıştım; ara sıra Dokuz Eylül Üniversitesi Fotoğraf Bölümü ile de paslaştığım oluyor...”

“...İzmir kültür sanat ekosistemine sergi ve atölyelerden öte kalıcı bir etkinlikle zenginlik katma düşüncesinden yola çıkarak tasarladığım İzmir Photobook Günleri’ni pandemiyle depremin ardından ertelemek durumunda kaldım. Şimdilerde on sanatçı arkadaşım ile birlikte parçası olduğum İzmir Poetik oluşumuyla psiko-coğrafya temelli geziler düzenliyoruz, bu gezilerin sonucunda ürettiğimiz işleri ‘Gezintiler Zamanı’ başlığıyla farklı mecralarda sergiliyoruz...”

ARTLENS GÖRSEL KÜLTÜR VE FOTOĞRAF ATÖLYESİ

Nilay İşlek

atolyeartlens.com

“...Dokuz Eylül Üniversitesi Fotoğraf Bölümü’nden 2003 yılında mezun olduktan sonra aynı üniversitede yüksek lisans ve doktora yaptım. Artlens’in temellerini 2010 yılında, Büyük Kardaçalı Hanı’nda tuttuğumuz on metrekairelik odada attık. ‘Herkes akademiye giremez ama biz akademiye dışarı çıkarırız’ mottosuyla İzmir ve Londra’da fotoğraf, sinema, tiyatro, yazarlık üzerine atölyeler, paneller yapıyoruz; sergiler ve misafir sanatçı programları düzenliyoruz...”

“...Sanatsal faaliyetlerime üç yıl önce yerleştiğim Londra’da açtığım Artlens London çatısı altında devam ediyorum. Türk Sanatçılar Komitesi’nin yıllık sergisinde jüri üyesi olarak yer aldıktan sonra, Uluslararası Bağımsız Sinema ve Sanat Derneği’nin düzenlediği Uluslararası Distopya Film Festivali ile Uluslararası Kadın Yönetmenler Festivali’ne sponsorluk yaptım. Bu yıl, Uluslararası İzmir Fotoğraf ve Görsel Sanat Festivali adlı oluşuma destek veriyorum...”

Aslıhan Güçlü

@deisomana

“...Ege Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü’nü bitirdikten sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Fotoğraf Bölümü’nden mezun oldum. Halen aynı bölümde doktora çalışmalarına devam ediyorum. Şimdiye dek İFSAK 2. Genç Fotoğrafçılar Festivali (2007), Deneyimin Ötesinde (2012), Mamut Art Project (2014), Fotoİstanbul III (2016), Dip (2018), İzole Project (2020), Mahalle@İzmir (2020), Hiçbir Şey Olmadığında (2021) gibi sergi, festival ve projelere katıldım... İzmir Poetik oluşumunun ve Phoenix Arkeoloji Projesi’nin Çağdaş Sanat Programı proje ekibinin üyesi olarak, görsel bellek araştırmaları üzerine çalışıyorum; beden ve form üzerine soyutlamalarla ilgileniyorum...”

BE CONTEMPORARY

Bahar Soyoğuz

be-contemporary.com

“...İzleyici ve sanatçı arasında çift taraflı bir etkileşim sağlayabilmek amacıyla galerimizde çağdaş sanatın yenilikçi örneklerine yer veriyoruz. Çoğunlukla uluslararası alanda tanınan Genco Gülan, Uğur Çakı, Korcan Karar gibi sanatçılarla çalışıyoruz. Ayrıca, düzenlediğimiz sergilerle genç isimlere görünürlük kazandırmaya çalışıyoruz... .. Amacımız, kültür, toplum ve kimlik meselelerini ele alan sergilerle İzmir’deki kültürel alışverişe katkıda bulunmak. Zira sanatın belirli sosyal gruplara hitap eden bir üretim alanı olduğu algısını kırmak istiyoruz...”

Beste Erener

@beste_enerer

“...Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü’nden mezun olduktan sonra Avusturya Uygulamalı Sanatlar - Dijital Sanatlar Bölümü’nden mezun oldum. Uzun yıllar boyunca fiziksel materyallerle çalıştıktan sonra dijital mecralara yöneldim ve animasyon alanına yoğunlaştım. Son ürettiğim animasyon, Valencia Bağımsız Film Festivali’nde gösterildi. 2018’den beri Yaşar Üniversitesi’nde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak çalışıyorum...”

CLOWN ART PERFORMANS SANATLARI

Serkan İncu

performanssanatlari.com

“...2012 yılında kurulan Clown Art, kurumsal hayatına 2019 yılında başladı... Önceden depo olarak kullandığımız kapalı alanı Lokall Mekân adı altında, atölyelere ev sahipliği yapan bir etkileşim alanına çevirdik. Bu mekânda, gösteri sanatlarıyla amatör veya profesyonel düzeyde ilgilenen birey ve oluşumlara jonglörlük, pandomim, palyaçoluk üzerine eğitim veriyoruz...”

Emre Yeksan

@EmreYeksan

“...İzmirliyim; çocukluğum ve gençliğim bu şehirde geçti. Mimar Sinan Üniversitesi’nde başladığım sinema-TV eğitimime Fransa’da devam ettim. Yaklaşık on altı yıldır sinemacılık yapıyorum... ..2014 tarihli, ‘Aziz’ isimli kısa filmim, Kültürpark’ta geçiyordu; 2016 tarihli ilk uzun metrajlı filmim ‘Körfez’i de İzmir’in farklı mekânlarında çekmiştim. Bu film, 2017 boyunca pek çok festivalde gösterildi...”

“...Pandemiden önce atölye vermeye gelmiştim ama kapanmayla birlikte İzmir’de kaldım ve sonrasında, İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde ders vermeye başladım. Şimdilerde karantina sürecinde ürettiğim, yine İzmir’de çekilecek bir uzun metrajlı kolektif film üzerine çalışıyorum. Ayrıca parçası olduğum, işçilerin temasını güçlendirmeyi amaçlayan Umut-Sen için video üretiyorum...”

Filiz Temiz Gecikmiş

@philissos

“...Antik Çağ Ege Arkeolojisi üzerine eğitim aldım, on dört yıldır profesyonel turist rehberi olarak çalışıyorum. 2016’da yaşadığım bireysel buhranın etkisiyle ‘Dark Tourism’ kavramına merak saldım. Özel ilgi turizminin bir dalı olarak nitelendirebileceğimiz ‘Karanlık Turizm’, özetle ölümlerin, trajedilerin, felaketlerin yaşandığı yerlere yapılan seyahatleri kapsıyor. Sadece toplumsal veya siyasi olaylara konu olan yerlerle ilgilenmiyor. Örneğin, esrarengiz öyküsü olan eski bir ev veya Jim Morrison’ın mezarı da bu alana konu olabiliyor. Dolayısıyla, kültürel mirasla ciddi anlamda ilişkilenen bir yanı da var... Bir ‘dark gezgin’ olarak bu konuda uzmanlaşmak üzere bilgi toplamaya, arşiv yapmaya başladım. Türkiye’de karanlık turizmle konu olabilecek yerlere ait bir harita çalışması olmadığını fark edince bu eksikliği gidermeye karar verdim ve oluşturduğum içerikleri bir arada gösteren, çevrimiçi çalışan bir mecra oluşturdum. Öz kaynaklarla finanse ettiğim için çok yavaş ilerliyor ama tamamlandığında ses getireceğine inanıyorum...”

GENÇ LGBTİ+ DERNEĞİ

Şimşek Yiğit Yücel

gencigbti.org

“...2016 yılında kurulan dernek, 2017 yılından beri LGBTİ+ların ihtiyaçlarına çözüm üretiyor. Gençlik alanına öncelik vermemize rağmen, her yaşta LGBTİ+ bireye hukuki ve psikolojik destek sağlıyoruz. İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleriyle iş birliği yapıyor, aktivistler ve çeşitli sivil toplum örgütleriyle savunuculuk faaliyetleri yürütüyoruz. Ayrıca çeşitli kültür sanat faaliyetleri düzenliyoruz...”

HAYALBAZ

Rafet Aslan

hayalbaz.com

“...2004 yılında hem sanat derneği hem kafe – bar olarak yapılan mekân, ilk günden itibaren çeşitli girişimlerin oluşmasına vesile oldu. Hayâlî'nin (Hüseyin Uğur) yarattığı samimi atmosfer, kentte marj dışında duran ve kültür sanat üreten bireylerle girişimlerin bir araya gelmesini sağladı. Örneğin, biz Sürrealist Eylem ve Periferi grubunu oluşturduk ve Düzensiz adını verdiğimiz bir fanzin yayımladık. Karahan Kadrman, 'Deneysel Perşembeler' adını verdiği seri kapsamında bağımsız müziği merkeze alan konserler düzenledi. Bu seri haricinde Hayalbaz, yerli ve yabancı birçok sıradışı gruba sahne açtı; sergiler yaptı, atölyeler organize etti ve dergiler yayınladı. Bu tempoyu on yıl boyunca aralıksız şekilde devam ettiren mekân, 2016 yılında Karaburun'a taşındı. Pandemi öncesinde kısa film ve video gösterimlerini, vejetaryen yemek atölyelerini, çeşitli konserlerle performansları içeren Düş Günleri etkinliğini organize ettiğimiz Hayalbaz, yaz aylarında ufak çaplı etkinliklere ev sahipliği yapmaya devam ediyor...”

KADIN BALIKÇILAR DERNEĞİ

Huriye Göncüoğlu

kadinbalikcilardernegi.org

“...Balıkçılık ve denizcilik sektöründe kadınla erkeğin eşit haklara sahip olduğuna yönelik bilinçlendirme ve savunuculuk faaliyetleri yürütüyoruz. Ayrıca, kadın balıkçıları güçlendirmek için eğitimler düzenliyoruz; adil balıkçılığa ilişkin farkındalık artırıcı çalışmalarla beraber kadınların geliştirip liderlik ettiği sosyal değişim projeleri yürütüyoruz...”

“...Balıkçılık sektöründe doğaya ve insana saygılı, adil bir balıkçılığın mümkün olduğuna inanıyoruz. Bu inançtan hareketle, ‘Mavi Ekonomi’ ve ‘Mavi Sürdürülebilirlik’ yaklaşımlarını öne sürüyoruz. Mavi Ekonomi yaklaşımı, ekonomik büyümenin ancak deniz ekosisteminin ve denizel kaynakların sağlığı muhafaza edilirse gerçekleştirilebileceğini, istihdamın da denizel kaynaklar sürdürülebilir şekilde kullanılırsa artacağını savunurken Mavi Sürdürülebilirlik yaklaşımı, denizel kaynaklardan yararlanılan tüm sektörleri ortaklaşmaya çağırıyor...”

İlker Kılıçer

ilkerkiliçermime

“...2003 yılından beri mim sanatıyla, yaklaşık yedi yıldır da kukla üretimiyle ilgileniyorum. Zarfsız Kuşlar Kukla ve Mim Evi adını verdiğimiz ekibimizle ürettiğimiz projelerde, dramaturg Doç. Dr. Fatma Keçeli ve psikolog Duygu Öz ile çalışıyoruz... ...Mim sanatı, doğru uygulamalarla güçlü biçimde değişim yaratabilen bir disiplin. Çocuk cezaevinde yaptığım bir performanstan sonra on dört yaşında bir mahkûm yanıma gelerek bu sanatı ona öğretmemi istedi. Nedenini sorduğumda, ‘ben de sizin gibi duvarları yıkıp özgürleşmek istiyorum’ dedi...”

KollektifİZ

Melike Çerçioğlu Bilgiç

kollektifiz35

“...Tiyatro Kalemi, Tiyatro Nienor, Tiyatro Salt ve Tiyatrohane olarak 2021 yılında bir araya gelerek kurduğumuz kolektif, kültür sanat aracılığıyla evrensel ve toplumsal konularda farkındalık yaratmayı amaçlıyor. Pandemi, İzmir’de tiyatro alanıyla ilgili tüm tarafların örgütlenmesine ve belki de ilk defa güçlü bir şekilde dayanışmasına yol açtı. Dört bileşen olarak dayanışmayı sürdürülebilir kılmayı amaçlayan İzmir Bağımsız Tiyatrolar İnisiyatifi’ne üyeyiz. Halen üzerine çalıştığımız projelerde kadın ve LGBTİ+ haklarına, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve ekolojiye ağırlık veriyoruz. Sonrasında göç olgusuna, engelli ve hayvan haklarına eğilmeyi planlıyoruz...”

Melike Özden

“...Seramik sanatçısıyım. Parçası olduğum Local Makers, İstanbul’daki; Soul Kitchen ise Ankara’daki üreticileri destekliyor. İlerleyen dönemlerde bu atölyeleri İzmir’e taşımayı, kalıcı bir tasarım ekibi oluşturmayı hedefliyoruz. Bu ekipte, benim gibi seramik bölümünden mezun, işini seven ve hayallerinin peşinde koşan isimlerin yer almasını istiyorum...”

localmakers.com.tr/blogs/meet-the-makers/elele-melike-ozden

Nilgün Yüksel

nilgulyuksel.net

“...Ege Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü’nde okuduktan sonra Mimar Sinan Üniversitesi’nde Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat alanında yüksek lisans yaptım. Yirmi iki yıldır sanat yazarlığı, eleştirmenlik yapıyorum. On yılı aşkın süredir Aydın Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi’nde, iki yıla yakın zamandır Düzce Üniversitesi’nde ders veriyorum...
...Dört yıl boyunca Uluslararası Sanat Eleştirmenleri Derneği’nin (AICA) yönetiminde görev yaptım. On yıldır küratörlük yapıyorum, ayrıca sanat tarihi üzerine atölyeler düzenliyorum...”

ORIGINN

Nazey Erdilek – Hande Çekindir

originn.com.tr

“...Ortak yaşam ve çalışma kültürüne daimi esin kaynağı olma hedefini koruyan OriginN, Türkiye’nin ilk ortak çalışma alanlarından biri olarak düzenlediği eğitici ve yaratıcı faaliyetlerde çeşitli toplulukları bir araya getiriyor; yeni ortaklıkların oluşmasına aracılık ediyor. İşbirlikçi topluluk anlayışını dile getirdiğimiz günden bu yana sayısız ‘start up’a alan açtık...”

“...‘Ahali’ ismini verdiğimiz topluluğumuza ev sahipliği yapan alan, açık ve kapalı ofislerden, toplantı odalarından, etkinlik alanlarından ve FoodLab’den oluşuyor. Bu alanda ulusal ve uluslararası kurumsal kutlamalar, eğitimler, performanslar, sergiler organize ediyoruz. Metrekare olarak büyümektense öncülük ettiğimiz girişimlerle büyümeyi tercih ediyoruz. İzmir Design Factory, Originnovation, Notion Kolektif, Gıda Topluluğu gibi oluşumlar ahaliyi büyötmeye devam ediyor...”

Özlem Arslan

izmirdeniz.com

“...Mimarım, Buca Belediyesi’nde çalışıyorum. Yüksek lisansımı Rotterdam, Erasmus Üniversitesi IHS Konut ve Kentsel Gelişim Çalışmaları Enstitüsü’nde Kentsel Gelişim ve Yönetim Bölümü’nde, doktoramı İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Şehir Planlama Bölümü’nde tamamladım. Doktora tezim, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin büyük ölçekli bir kentsel tasarım projesi olarak hayata geçirdiği İZMİRDENİZ’i konu alıyordu. Bu kapsamda, katılım niteliği, çeşitlilik, kalite ve elde edilen deneyim bağlamında projenin sonraki büyük ölçekli kentsel tasarım çalışmaları için nasıl bir model oluşturabileceğine baktım...”

Rugül Serbest

@rugulserbest

“...2012 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Resim Bölümü’nden mezun olduktan sonra Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim Bölümü’nde yüksek lisans yaptım. 2016’dan bu yana İstanbul’da yaşıyor ve üretiyorum. Resimlerimde yüzümü, özellikle bedenimi kullanıyorum çünkü sadece bedenimi kullanarak diğer şeylere erişebiliyorum. Bu erişim sınırını aşmanın yollarını arıyorum. Azla çok şey ifade etmek istiyorum. Abartıdan ve aşırıktan hiç hoşlanmıyorum. Bence resim, sessiz olmalı; bir renk diğer bir rengin önüne geçmemeli...”

“...Bir başkası gibi düşünmenin, hissetmenin nasılını sorgulamak için o varlığın içine düştüğü duygu durumlarını kendi bedenimde canlandırıyorum; bir anlığına ‘o’ olmaya soyunuyorum. ‘O olma’ derdi, beni bitkilerin dünyayla kurduğu iletişime bakmaya götürdü. Bana göre bitkiler dokunduğu her şeyi yaşama dönüştürüyor; toprağı, güneşi, havayı kullanarak geri kalan canlılara kesintisiz olarak yaşam alanı açıyor. Edilgen gibi görünürken, doğal döngüde son derece belirleyici roller üstleniyor. Hareketsiz görünürken her an dünyevi akışa şekil veriyor. Son dönem resimlerimde ortaya koyduğum üzere, bitki gibi hissetmeye, davranmaya duyduğum arzuyu sergiliyorum. Tek isteğim, köklerimle toprağın derinliklerine kadar inmek, yaşamın gizemli kaynağına karışmak...”

MEVZU TİYATRO

Özgün Aytar

@mevzutiyatro

“...Tiyatro Mevzu, isminden de anlaşıldığı gibi bu alanı kendine mevzu edinmiş birey ve oluşumlara kapısını açık tutan bir yapı. Faaliyetlerimize ‘Bay Maki’ adını verdiğimiz çocuk oyunuyla başladık, halen çocuklara ve yetişkinlere yönelik repertuvar çalışmalarına devam ediyoruz...”

Pınar Boztepe Mutlu

arteloudgallery.com/pinar-boztepe-mutlu/

“...Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü’nden mezun olduktan sonra Sanat ve Tasarım Bölümü’nde yeterlilik tezimi verdim. 2012 yılından beri aynı üniversitede araştırma görevlisi olarak çalışıyorum...”

“...Mülteci krizinin en yoğun yaşandığı dönemde, Karaburun’da gerçekleştirdiğim gezide psikocoğrafya yöntemiyle karşılaştığım izleri, nesneleri takip etmeye başladım ve ulaştığım balık çiftliğinin görsel haritasını çıkardım. Tezim, ‘yukarıdan bakış’ın tarihsel temsilini ve niteliğini konu alıyordu. Çıktıları Londra’da sergileme şansı buldum... 2018 - 2019 yılları arasında kabul edildiğim değişim programı kapsamında Westminster Üniversitesi’nde yaptığım araştırmaların sonuçları, Londra merkezli bir galerinin Atina’da açtığı disiplinler arası sergide, Kent’te Mister Gallery’nin düzenlediği ‘New Vision’ etkinliğinde gösterildi...”

Şafak Akçura

mikasa_ceramic.art

“...2007 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Çinicilik Çini Onarımı’ndan mezun olduktan sonra evimi seramik atölyesine dönüştürdüm. Sanat eseri olarak ele aldığım, kişiye özel anlam atfettiğim üretimlerimde doğadan ilham alıyorum ve yaratıcı fonksiyonelliğe özel önem veriyorum...”

“...Üç sene boyunca Narlıdere Belediyesi Engelliler Merkezi’nde çocuklarla çalıştım. Bu süreçten hem keyif aldım hem çok şey öğrendim. Halen, Bornova Belediyesi Engelliler Merkezi’nde hobi ve beceri edindirme kurslarında seramik eğitmeni olarak görev yapıyorum...”

SAĞLIKTA KALİTE DERNEĞİ (SAĞKAL)

Zeliha Silleli Ünal

sagkal.org

“...Çalışmalarımızda toplumda kadın sağlığına öncelik veriyoruz. On beş yıldır sağlıkta kalite normlarının geliştirilmesine yönelik savunuculuk yapıyoruz; her yedi kadından birinin yakalandığı meme kanserine dair farkındalığı artırmaya gayret ediyoruz... ..Umut Evleri projemiz kapsamında, 2016’dan bu yana iki yüz elli kadına refakatçisiyle birlikte konaklama olanağı sağladık; bu kapsamda kadınların oda kirası, öz bakım, yeme içme ve ulaşım gibi ihtiyaçlarını karşıladık. Bu desteklere ek olarak uygulamaya koyduğumuz psiko-sosyal programla kadınlara ‘yalnız değilsin, başarabilirsin’ mesajını vermeye çalıştık...”

“...Kültür sanat çalışmalarında iş birliğine açık olduğumuzu belirtmek isteriz. Sanatçıların derneğe bağışlayacağı iki yüz elli sanat eserinden elde edilecek gelirle önümüzdeki çalışmalar için finansman yaratmayı planlıyoruz...”

Seval Güres

“...2011 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü’nden mezun olduktan sonra özel bir şirkette tasarımcı olarak çalışmaya başladım. Kurumsal hayatla uyuşamayınca 2018 yılında kendi atölyemi açtım ve eş zamanlı olarak, aynı üniversitenin Sanat ve Tasarım Bölümü’nde yüksek lisansa başladım. Tezimde, ekolojik sorunların sanattaki yansımalarını ele alıyorum... .. Çocuklarla yaptığım atölyelerde oynunsu bir izleği takip ediyorum ve görsel sanatların resmi müfredatın dışında kalan mecralarına ağırlık veriyorum. Yetişkinlerle çalışırken, kendilerini sanat aracılığıyla ifade edebilecekleri araçlara başvuruyorum...”

“...Pandemi yüzünden atölyelere ara verince, bir arkadaşım ile beraber yerele özgü malzemelerle üretilmiş, dayanıklı, doğayla dost, sürdürülebilir bir marka tasarlamaya giriştik. Bu yönde araştırmalarımıza devam ediyoruz...”

TANTE ROSA KİTABEVİ

Ayla Uçar

@TanteRosa_kitap

“...Ankara’dan sonra, İstanbul’da uzun yıllar mağazacılık yaptım; yayıncılık sektöründe çalıştım. Dört yıldır İzmir’deyim. Baştan beri, yarısı ‘çok satan’ eserlerle diğer yarısı hediyelik eşyayla dolu kitapçılık anlayışından uzak duracak bir dükkân hayâl ediyordum. Mesleki etik anlayışımı hayata geçirebileceğim ve okur geliştirebileceğim bir şehir olması itibarıyla bu dükkânı İzmir’de açmaya karar verdim. Kadın dayanışmasına güvenerek, Sevgi Soysal’a atfen bu ismi seçtim...”

“...Dayanışma Rafi’nda seramik, çizim yapan, defter tasarlayan arkadaşlarımızın ürünlerine yer veriyorum. Bu rafın Türkiye’deki kitabevlerinde bir benzeri olduğunu zannetmiyorum çünkü satıştan komisyon almıyoruz; amaç birbirimize omuz vermek... Tante Rosa Kitabevi, karınca yürüyüşüyle ilerleyen, hür ve kocaman bir ağaç olarak anılsın istiyorum ve o noktaya birlikte tanıklık edeceğimize inanıyorum...”

VINYLIUM ZONE PLAK EVİ

vinyliumzone.com

“...2016 yılında açılan Vinylium Zone Plak Evi, koleksiyonerlere hizmet veren bir arşiv merkezi olmanın ötesinde, Ege Denizi'nin iki yakasında yaşayan halkların ortak kültürünü yansıtan müzik aktiviteleri düzenliyor. Atina'da To DiscoDiko plak eviyle ortaklaşa çalışıyoruz. Biz burada oluşturduğumuz yüklü arşiv üzerinden Yunan müziğini tanıtırken To DiscoDiko, orada Türkiye sanatçılara ait arşiviyle aynı işlevi üstleniyor. Zaman zaman, Atina, Selanik, İzmir ve İstanbul'da konserler düzenliyoruz. Müziğin hepimizi bir araya getiren, kardeş kılan bir yanı olduğuna gönülden inanıyoruz ve hepimizi mekânımıza bekliyoruz...”

Zuhal Okuyan

@zuhalokuyan

“...Hekimim, halk sağlığı uzmanıyım. Hâlihazırda, İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde ders veriyorum. Karaburun'da yaşadığım dönemde, Bilim Kongresi'nin organizasyon ekibindeydim. Kültürel faaliyetler bağlamında, Nazım Hikmet Kültür Merkezi ve Küba Dostluk Derneği ile çalışıyorum. Pandeminin başından bu yana halkı bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye yönelik çalışmalarla meşgulüm. Onun dışında, Yunanlı arkadaşlarımızla Türk-Yunan dostluğunu geliştirmeye yönelik çeşitli kültürel çalışmalar yapıyoruz...”

Ufuk Tambaş

ufuktambas@gmail.com

“...2002 yılından bu yana Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’ndeyim. Öğrencilik, yüksek lisans ve doktoranın ardından, 2013’ten bu yana akademisyenlik yapıyorum. Aslen İstanbulluyum ama üniversite beni bu şehre bağladı. İyi ki de bağladı; çeşitli handikaplarına rağmen İzmir’in kültür hayatının içerisinde olmaktan mutluyum...”

“...Sürdürülebilirliğe odaklı çalışmaları yakinen takip ediyorum. Bu bağlamda, Kars’ta ve Seferihisar’ın Orhanlı köyünde iki belgesel çektim. İzmir Tabip Odası için üç atölye düzenledim; pandemi sürecinde sağlık emekçilerinin içinde bulunduğu koşulları yansıtan bir video serisi ürettim. Ayrıca, üç yıldır Halkın Köprüsü Derneği, Fransız Kültür Merkezi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin desteğiyle düzenlediğimiz Mülteci Filmleri Festivali’nin koordinatörlüğünü yapıyorum...”

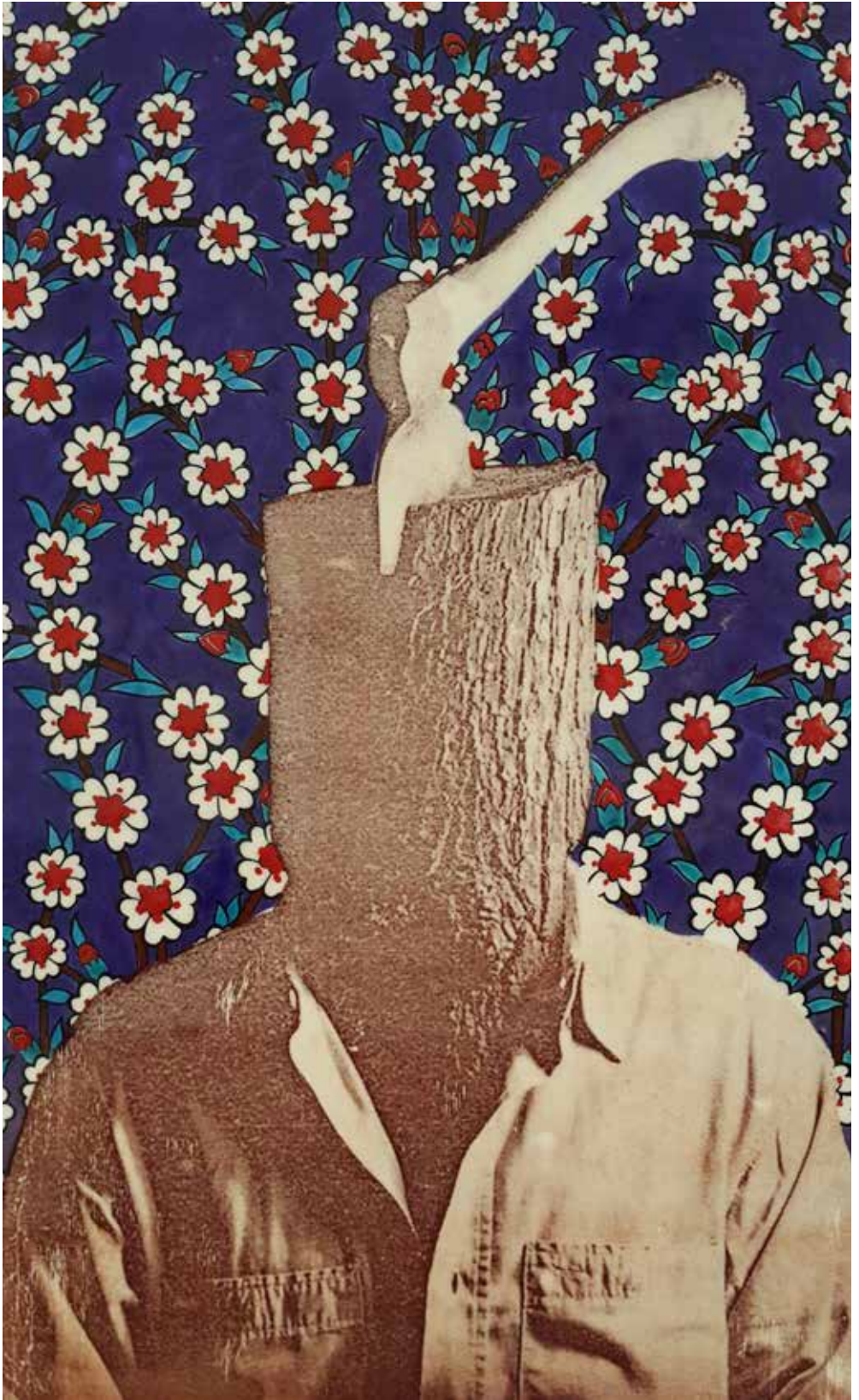
PORTFOLYO: AYSEL GÜNEŞ

1989 yılında Bulgaristan'da doğan Güneş, 2012 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Çini Ana Sanat Dalı'ndan mezun oldu. 2016'da Büyük Kardiçalı Han'da kurduğu atölyesini 2021'de Hangar Up çatısı altına taşıyan sanatçı, üretim ve atölye çalışmalarına ayselgunes.studio bünyesinde devam ediyor. "Geçmiş olmadan gelecek öngörülemez. Yeni, eskiden çıkmış, eskiye bağlı olarak var olmuş ama asla eskinin tekrarı olmayan, bambaşka bir bileşimdir" şiarı üzerinden ilerleyen sanatçı, geleneksel çini sanatının sır altı dekor tekniğini dijital baskı tekniğiyle birleştiren kolajlar üretiyor.

“Geleneksel motiflerin, dokuların ve renklerin geçmişine ait izlerin müthiş bir hissiyat taşıdığına inanıyorum. Bizi biz yapan unsurlar olarak gördüğüm gelenek, örf ve adetlerden beslenirken, geleneksel çini motiflerinin en pür halini olduğu gibi kullanıyorum. Zira bana göre geleneksel motifler sadece biçimden ibaret değil; her biri ânı olduğu gibi yansıtan eski fotoğraflar gibi bambaşka anlamlar taşıyor. Ânı dondurmak teknoloji sayesinde şimdilerde iyice kolaylaştı. Oysa eski fotoğrafların taşıdığı hissiyat ve anlam bana daha kıymetli geliyor. Sözün özü; her biri ayrı hikâyeler taşıyan çini kolajlarımda iç içe geçmişlik duygusunu vermeye çalışırken o ânı nasıl kayıt altına alabileceğime bakıyorum. Bu yolda ilerlerken, Shirin Neshat, Burçak Bingöl, Perihan Şan Aslan, Paul Scott, Justin Rothshank, Hassan Hajjaj gibi isimleri takip ediyorum.”

Öncü Kent İzmir: Somut Projelere Doğru

GÖKÇE SÜVARİ FOTOĞRAFLAR İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ AKDENİZ AKADEMİSİ

İzmir'in UCLG Kültür Komitesi'nin' davetiyle 2021'de uygulamaya koyduğu Öncü Kentler programı, Pilot Kentler programında deneyim kazanmış kentlerin liderlik, savunuculuk, iletişim, öğrenme ve iş birliği kapasitesini geliştirmeyi amaçlıyor. Kültür için Gündem 21'in² desteklediği üç kapasite geliştirme programından biri olan Öncü Kentler, İzmir'in kültür alanında öncü rol üstlenmesi için kentin kültürel potansiyelini katılımcı süreçlerle geliştirmeyi, sürdürülebilir kalkınma hedefleri bağlamında iyi uygulamaları sayıca artırmayı ve görünür hale getirmeyi hedefliyor. Program, ayrıca kültür politikalarında ve uygulamalarında Kültür için Gündem 21'in³ dokuz maddeden oluşan eylem planıyla birlikte Birleşmiş Milletler'in 2015 yılında kabul ettiği, on yedi maddelik 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne⁴ yer verilmesini savunuyor.

Program, 2021 takvimi içerisinde gerçekleştirilen bilgilendirme toplantılarının, su-

numların, atölye çalışmalarının, webinar ve seminerlerin ardından, somut çıktılar elde etmeye yönelik odak grup çalışmalarıyla devam ediyor. Öncü Kent İzmir programı paydaşları, kültür alanında faaliyet gösteren bağımsız girişimlerden, sivil toplum kuruluşlarından, akademisyenlerle yerel yönetimin ilgili birimlerinde görev yapan bürokratlardan oluşuyor. İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)⁵, İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi⁶, İzmir Tarih ve Tasarım Atölyesi⁷, İzmir Kent Konseyi⁸, İzmir Kültür Pla+formu Girişimi'nin (İKPG)⁹ yanı sıra İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Daire Başkanlığı, Kent Tarihi ve Tanıtımı Daire Başkanlığı, Kütüphaneler Şube Müdürlüğü gibi birimlerin temsilcileriyle beraber arkeoloji, ekoloji, tarih, mimarlık, kent plancılığı, alternatif eğitim, miras, göç, bellek ve hak temelli çalışmalar alanından gelen uzmanlardan oluşan yirmi sekiz kişilik paydaş grubu, beş grupta ortaklaşa çalış-

şıyor. Bu beş grubun 27 Ekim ve 10 Aralık 2021 tarihlerinde düzenlenen atölyelerde oluşturduğu taslak projeler, İzmir'in çok kültürlü yapısına vurgu yaparken mahalle (köy), ilçe ve il ölçeğinde yerelin kültürel kapasitesini artırmaya, kesintisiz kaynak yaratımına, özel sektörün kültür sanata nasıl katkı koyabileceğine odaklanıyor. Kültür ve eğitim alanını alternatif pratiklerle, katılımcı yöntemlerle güçlendirmek, her kesimin kültüre eşit biçimde erişimini sağlayacak mecraları belirlemek, proje gruplarının dikkate aldığı diğer konular arasında sayılıyor.

Proje Grupları Önerilerine Genel Bakış ve Ortak Paydalar

İki günlük çalışma süreci göz önünde bulundurulduğunda, ilk oturumda üzerinde durulan temaların ve önerilerin ikinci oturumda somut bir çerçeveye oturduğunu, önerilen beş projenin aşamalarıyla beraber netlik kazandığını söyleyebiliriz. Bu bağlamda projelerin birbiriyle önemli ölçüde kesişmesi, kentte ortak bir bilincin oluştuğunu, tüm paydaşların aynı meselelere duyarlılık gösterdiğini ve bunun sonucunda ortak bir perspektif geliştirebildiğini gösteriyor. Bu perspektife göre kentin çok kültürlü geçmişine vurgu yapacak şekilde mirasın mevcut değerlerine görünürlük kazandırmak, birlikte yaşama kültürünü teşvik etmek, İzmir'in ekonomik hayatını şekillendirmiş köklü aileleri sözlü tarih çalışmaları üzerinden kültür gündemine dâhil etmek, kırsalda kültürel okuryazarlığı ve etkinlik üretimini güçlendirmek ortak paydalar olarak öne çıkıyor. Proje grupları, bunlara ek olarak asırlardır kentin ekonomisini ayakta tutan tekstil, tarım ve turizm gibi sektörlerin kültürle nasıl ilişkilenebileceğine çalışıyor. Aynı bağlamda, bir zamanlar İzmir'in toplumsal çeşitliliğini kamusal alana taşımış fakat zamanla unutulmuş ritüel ve kutlamaların bütünleşik bir takvim üzerinde, bu kez ekolojik bir perspektifle nasıl yeniden canlandırılabilirliği tartışılıyor. Bütün bu başlıklara baktığımızda, beş grubun ürettiği projelerin toplumsal uzlaşya, birlikte yaşama kültürüne, sosyal kaynaş-

mayı güçlendirmeye güçlü şekilde vurgu yaptığını söyleyebiliriz.

Mahalle (köy) ve semt ölçeğinde tasarlanan projeler, *"mevcut dokuya hâkim dinamikler"*, *"alana getirilebilecek yenilikler"*, *"birlikte öğrenme"*, *"kuşaklar ve topluluklar arası bilgi aktarımı"*, *"yerelin etkinliğin tasarım sürecine katılımı"* ve *"atıl mekânların kültüre kazandırılması"* gibi meselelere odaklanıyor. Merkeze bakan projelerse uzun vadeye yayılacak, bölgede yaşayan tüm halklarla birlikte esnafı sürecin paydaşı haline getirecek, mikro belleğe ait unsurları sanatsal araçlarla bugüne taşıyacak, sakin alanları topluluk yaratmak için kullanıma sokacak yaklaşımlar öneriyor. Proje gruplarının tamamı, mahalle sakinlerinin, belediye birimlerinin, bağımsız kültür sanat girişimlerinin, akademinin, özel sektörün uygulama aşamasında mutlaka iş birliği ne gitmesinde ve ihtiyaçlar özelinde küçük müdahalelere açık, esnek bir etkinlik modelinin benimsenmesinde uzlaşıyor. Etkinliklerin hayata geçirileceği bölgelerin öz-değerlerini keşfe açık tutmak fakat korumak ve kültürel hareketliliği mutlaka merkez dışına çıkarmak, grupların üzerinde uzlaştığı diğer konular arasında sayılıyor. Proje grupları, bunlarla birlikte mikro mekânları, özel alanlarla kamusal alanları birbirine bağlayacak haritalara, envanterlere gereksinim duyuyor. Etkinliğin temelini oluşturan soyut ve somut unsurların birbirine bağlanması, pilot çalışmaların çatı etkinliklere yol açması ve çocuklarla kadınların katılımının sağlanması, geçişkenliği sağlayacak ortak duyarlılıklar

arasında sayılıyor. Kültürel kalkınmaya kentsel alanla sınırlı bakmayan Öncü Kent paydaşları, bunlarla birlikte önerilen etkinlik modellerinin kırsalda yaşayanların kültüre katılım hakkını güvence altına alması gerektiğine inanıyor. Örneğin gönüllü akademisyenler, lisans eğitimi alan gençlerle köy sakinlerine birlikte eğitim veriyor, yerelde oluşan deneyim birikimi ortak alanda paylaşıyor, köy çocuklarıysa konuk olanlara yaşadığı yeri tanıtıyor. Ortak öğrenme pratiklerine ve gençlerle çocukların katılabileceği misafirlik programlarına ağırlık veren bu modellerin uygulanmasıyla deneyim paylaşımını sürekli kılacak platformların oluşturulması hedefleniyor.

Değerlendirme

Proje çalışmalarında oturumları yöneten İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Danışma Kurulu Başkanı ve UCLG¹⁰ uzmanı Doç. Dr. Serhan Ada, grupların saha araştırması gereğinde ve uygulanabilirliğe yönelik duyarlılıkta uzlaştığına işaret ediyor. Ada'ya göre beş projenin birbirine eklenmeye veya ortaklaşmaya müsait nitelikler taşıması ve bağımsızların inisiyatif almasına imkân tanınması, tasarımları aynı

düzlemde gösterecek bir yol haritasına duyulan gereksinimi ortaya koyuyor. Buna karşın özgün paydaşlık yapısı ve gereksinim duyulan finansal kaynak miktarı, kimi projelerin yakın, kimi projelerinse orta vadede hayata geçebileceğini gösteriyor. Ada, buradan hareketle yol haritasına tüm paydaşların birlikte şekil vermesi gerektiğine dikkat çekiyor. ⁺

Notlar

¹ uclg-mewa.org

² agenda21culture.net

³ agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/multi/c21_015_tr_2.pdf

⁴ agenda21culture.net/sites/default/files/files/documents/multi/c21_015_tr_2.pdf

⁵ izka.org.tr

⁶ izmeda.org

⁷ izmirtarih.com.tr

⁸ [@izmirkentkonseyi](https://www.instagram.com/izmirkentkonseyi)

⁹ facebook.com/ikpgplatform/

¹⁰ United Cities and Local Governments (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler), uclg.org

bagimsizlar.org

EZGİ CEREN KAYIRICI FOTOĞRAFLAR BAŞAK ÇALLIOĞLU ARŞİVİ

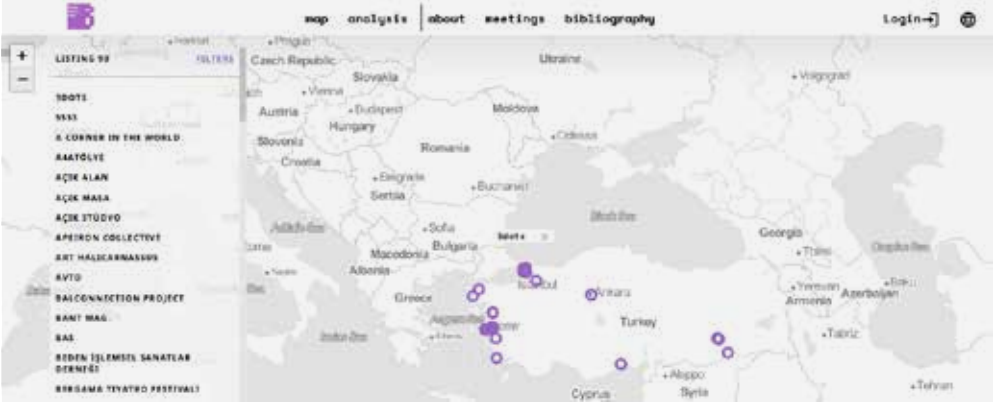
İzmir ve İstanbul'dan kültür yöneticilerinin ortak girişimiyle hayata geçen bagimsizlar.org, Türkiye'de kültür sanat alanında faaliyet gösteren bağımsız oluşumların görünürlüğü ve etkileşimini güçlendirmeyi amaçlıyor. Yürütücü ekip, İstanbul'dan Ekmel Ertan,¹ Zeynep Okyay,² İpek Çankaya³; İzmir'den Saliha Yavuz,⁴ Sarp Keskiner,⁵ Daniele Savasta,⁶ Özgül Kılınçarslan⁷, Günseli Baki⁸ ile Didem Ermiş⁹ ve Yeliz Kâhya Güzin'den¹⁰ oluşuyor.

Öncelikle projenin amacı, sitenin kapsamı ve işleyişi hakkında bilgi almak isteriz.

bagimsizlar.org'un başlıca amacı, Türkiye'de kültür sanat alanında faaliyet gösteren bağımsızların rolünü ve etkisini görünür kılmak; tarif ettiğimiz kapsama giren organizasyonlar arasındaki iletişimi, etkileşimi, dayanışmayı güçlendirecek, iş birliklerini artıracak bir mecra oluşturmak. Haritalama faaliyetinin ötesinde, bağımsızların kapasitesi, ilgi alanları, çalışma yöntemleri, varlık süresi, birbirleriyle ilişkilene biçimleri gibi kısmen ölçülebilir bilgileri de derlemek istiyoruz ki akademisyen ve araştırmacılara büyük fotoğrafı gösterebileyim. Büyük fotoğrafı ve yaygınlığı göstermenin orta vadede savunuculuk faaliyetlerine

fayda sağlayacağına, veri tabanınının kültür sanat profesyonelleri, sanatçılar, akademisyenler, araştırmacılar ve yerel yöneticiler için başvuru kaynağı olacağına inanıyoruz. Türkiye'nin kültür sanat ortamında bağımsızların gücünü ve teşkil ettiği ağırlığı tüm veçheleriyle gözler önüne serebilirsek, yeni bir ivme ve sinerji yaratabiliriz.

Site, temelde bir indeks ve yayılım - yoğunlaşma haritası sunmakla beraber, kaydolan organizasyonlara ait künyeleri de içeriyor. İsme tıkladığınızda o organizasyona ait detaylı bilgiye kolayca ulaşabiliyorsunuz. Veriyi statik bir şekilde sunmak yerine mümkün olduğunca görselleştirmeye dayanan tasarım yaklaşımı, izleyene çeşitli filtreleri kullanarak farklı okumalar yapma imkânı sunuyor. Yapılan-

dırmaya devam ettiğimiz iki katman daha var: “Zaman Çizelgesi” tamamlandığında bağımsızların ne zaman kurulduğunu veya faaliyetine son verdiğini görebileceğiz. Bu çizelge, bağımsızların ekonomik, sosyal ve politik etkenler doğrultusunda 2000’den bu yana hangi dönemlerinde ağırlık kazandığını veya mevzi kaybettiğini sergileyecek. Node-graf yöntemi ile kurguladığımız “İlişkisel Gösterim” katmanıysa indekse dâhil bağımsızların çalışma alanı, iş birliği, kapasite ve finansal model üzerinden birbiriyle nasıl ilişkilendiğini gösterecek.

Veri öbeklerini bağımsızların siteye kaydolurken verdikleri bilgileri işleyerek oluşturuyoruz. Yürütücü ekip olarak projenin oluşum aşamasında sınıflan-dırma algoritmasını oluşturmak için aylar süren tartışmalar yaptık. Günün sonunda tutarlı şekilde çalışan bir model ortaya çıkardık fakat bu model güncelleme, düzeltmelere ve iyileştirmelere açık duruyor. Aslında altyapı kendi kendini demokratik biçimde inşa ediyor ve organik biçimde varlığını sürdürürken, nasıl büyüyeceğini kendi belirliyor. Yürütücü ekip olarak biz sadece büyümeye yön veriyoruz ve eksikleri tespit edip güçlendirilmesi gereken alanlara müdahale ediyoruz.

“Bağımsızlar” tanımına nasıl ulaştınız? Kimleri “bağımsız” olarak tanımlıyorsunuz ve siteye kimler dâhil olabiliyor?

Türkiye’de kültür sanat alanında çalışan, faaliyetleri ve organizasyon giderleri dü-

zenli olarak başka bir kurum tarafından karşılanmayan, yönetsel olarak bir başka kuruma bağlı olmayan, tüzel kişiliği olan veya olmayan tüm girişimleri “bağımsız” kabul ediyoruz. Proje, neredeyse aylık değişime uğrayan kültür ortamının yakın geçmişini farklı katmanlarla sağlıklı biçimde yansıtmak amacıyla sadece 2000 yılından bu yana faaliyete geçmiş yapılanmaları içeriyor.

Örgütsel yapı bağlamında inisiyatifler, kolektifler, bileşkeler, otonom gruplar, sanatçı mekânları, stüdyolar, dernekler, vakıflar, sosyal kooperatifler ve kâr amacı gütmeyen tüm teşebbüsler, kapsam alanımızda. Faaliyet alanı bağ-bında yapım, izleyici geliştirme, topluluk oluşturma, miras, bellek, sürdürülebilir dokümantasyon, göç, sosyal entegrasyon ve tasarım gibi klasmanlar var. Son dönemde kültür sanatla ilişkili olmak kaydıyla hak temelli çalışmalar yapan, ekoloji, yenilenebilir enerji, gastronomi, mimarlık ve kent planlama üzerine uzmanlaşmış organizasyonları da haritaya kabul ediyoruz.

Tamamlayıcı faaliyetlerde bulunuyor musunuz?

2014 yılından bu yana İzmir ve İstanbul’da düzenlediğimiz buluşmalarla 2019 ve 2020’de İzmir’de Hayy Açık Alan, İstanbul’da Halka Sanat ve Salt Galata’da düzenlediğimiz atölyeler projenin temelini teşkil ediyor. Pandemi döneminde deneyim aktarımı ve bilgi paylaşımına yönelik çeşitli çevrimiçi

etkinlikler yaptık. Bunların tamamına dayalı künyleleriyle birlikte web sitemizdeki “Kaynakça” kısmından ulaşabilirsiniz. Bu kısımda bağımsızların topluluk oluşturma başlığı altında 2000 yılından bu yana iki şehirde gerçekleştirdiği her türlü buluşmanın arşivini tutuyoruz.

Kasım ayından itibaren Ekmel Ertan’ın yönetiminde Açık Radyo’da spot bir program yapıyoruz. Zeynep Okyay ile “Bağımsızlar Nedir”, İpek Çankaya ile “Çağdaş Sanatın Ekonomi Politikası”, Yeliz Kâhya Güzin ile “Bağımsızların Kentte Açtığı Kamusal Alanlar”, Özgül Kılınçarslan ile “Bağımsızlar ve Bellek”, Serhan Ada ile “Bağımsızlar ve Kültür Politikaları”, Sarp Keskiner ile “Merkez ve Çevrede Bağımsızlar”, Günseli Baki ile “Bağımsızlar: Etki ve Değişim” üzerine konuştuk. Her cuma saat 19.00’da Açık Dergi kapsamında yayınlanan programı radyonun web sitesinden veya podcast arşivinden¹¹ takip edebilirsiniz.

Siteye kaydolmak, çalışmalarınıza katkıda bulunmak isteyenler nasıl bir yol izlemeli?

Yaptığımız tanıma uygun olduğunu düşünen organizasyonlar e-posta adreslerini kullanarak ve şifre oluşturarak indekse kolayca kaydolabilir; haritaya giriş yapabilir. Katkıda bulunmak veya ortaklaşa çalışmak isteyenlerse sosyal medya hesaplarımızdan veya e-posta adresimizden bize ulaşabilir. İzmir ve İstanbul ile birlikte diğer şehirlerde 2000’den bu yana gerçekleştirilmiş, bağımsızların örgütlenmesini temel almış buluşmaları “Kaynakça” bölümüne eklemek isteyenlerse bizimle bagimsizlar.info@gmail.com adresinden iletişime geçebilir.

Sırada hangi adımlar var?

Önceliğimiz, haritanın kapsamını genişletmek adına diğer şehirlerden katılımı artırmak ve üzerine çalıştığımız iki katmanı yapılandırmak. Bunun için kriterlerimize uyan her türlü organizasyonu indekse ve haritaya kaydolmaya, “Kaynakça” kısmına katkı koymaya davet ediyoruz. Ardından, dayanışmayı ve bilgi

paylaşımını büyütmek, sosyal ortamlara taşımak için farklı şehirlerde faaliyet gösteren paydaşlarımızın önderliğinde atölyeler, paneller düzenlemek istiyoruz. “Bağımsız” olarak var olma deneyiminin sanatsal pratiklerle nasıl ilişkilendiğine, bağımsızlığın sosyal sorumluluk boyutuna, paydaşlar arasında dayanışma ağlarının nasıl kurulabileceğine çalışmak, kentsel veya kırsal çevredeki girişimlerin yerelle ilişkilenme biçimlerinden üreyen deneyimleri aktaracak araçlar geliştirmek gibi motivasyonlarımız var. ✚

Notlar

¹ amberplatform.org

² pasaj.org

³ halkaartproject.net - arthalicarnassus.com

⁴ hayyacikalan.com - omuz.org - komunitasizmir.com

⁵ karantinamekan.com - komunitasizmir.com - konserve.it - soundcloud.com/kronovoxarchives - balconnection.com

⁶ dan.sv.it

⁷ karantinamekan.com - dahilibellek.com

⁸ saridenizalti.com

⁹ bienal.aydin.edu.tr/didem-ermis/

¹⁰ latts.fr/arrivee-dyeliz-kahya-guzin-au-latts/

¹¹ acikradyo.com.tr/program/230993/kayit-arşivi

Yeni Açılan Bağımsız Sanat Mekânları

SARP KESKİNER

Pandemi, ne yazık ki nice bağımsız kültür mekânını kapanmaya zorladı. Buna rağmen bağımsızlar, yeni mekânlar açarak kentin kültür hayatına yön vermekte direniyor. Bu mekânlar, bir yandan sıfırdan kurulacak ortaklıklara zemin teşkil etmeye adayken diğer yandan izleyecekleri yolu, sanatçılarla ve izleyiciyle nasıl ilişkileneceklerini, ne tür işlere alan açacaklarını gayet net bir şekilde ortaya koyuyor.

Mandala Stüdyo Karaburun

@stumandala

Ömer Erciyes'in özenle inşa ettiği stüdyo, kayıt hizmeti vermenin ötesinde bir konser ve yaşam alanı olarak işlev görüyor. Mandalasının merkezinde milyonlarca yıllık bir fosil taşıyan on altıgen mekân, Tepeboz köyünün benzersiz doğal güzelliği ile uyum içerisinde yabani meyve ağaçlarıyla çevrili. Her konser kayda alınıyor, seçilen videolar mekânın sosyal medya hesaplarından paylaşılıyor.

Link. Culture

@link_culture

Altmış metrekare açık, yüz yirmi metrekare kapalı alan barındıran Link Culture, sanatsal faaliyetlere ev sahipliği yapan bir sosyal kaynaşma alanı. Bugüne dek çeşitli İzmirli inisiyatiflerin projelerini ağırlayan Link Culture, ayrıca elektronik müzik kültürüyle ilgilenenler için kentin yeni cazibe alanı.

Arkhé Projesi

archeprojesi.com

2014 yılında bir öğrenci topluluğu girişimi olarak hayata geçen proje, her yaz Şirince'de çeşitli akademik başlıklar altında yaz okulları düzenliyor. Türkiye'de gün be gün planlı olarak silinen serbest düşünce ortamını akademik derinlik çerçevesinde sosyal bir ortam sağlayarak canlandırmayı amaçlayan Arkhé, felsefe, siyaset, ekonomi, tarih, dijital inovasyon, hukuk, estetik gibi alanlara yoğunlaşıyor. Bugüne dek bine yakın öğrenciyle iki yüz elli aşkın akademisyeni ve uzmanı ağırlayan mekân, sayısız girişim ve ortaklığın kurulmasına vesile olmuş.

Çatı Açık Sanat Alanı (Çatı)

izmir.art/tr/cati-acik-sanat-alani-ve-galeri

Heykeltıraş Onur Kocaer ile peyzaj mimarı Özay Yerli-kaya tarafından Konak, Umurbey Mahallesi'nde kurulan Çatı, beş yüz metrekare kapalı, iki yüz elli metrekare açık alanıyla hacmen İzmir'in en büyük bağımsız etkinlik alanlarından biri. Performans sanatlarına alan açma hedefiyle yola çıkan, kâr amacı gütmeyen mekân, farklı disiplinlerden sanatçıları bir araya getirmeyi, kentteki sanatsal üretimin çeşitliliğine görünürlük kazandırmayı, ortak projelerle oluşacak sinerjiyi bulunduğu mahalleye yaymayı amaçlıyor.

Sovyet Galerisi

@sovietgaleri_izmir

Dil ve sanat mekânı olarak Alsancak'ta faaliyet gösteren Soviet Galerisi, Sovyetler Birliği sanatına vurgu yapan projelere ağırlık verirken haftada bir gün "Sovyet ve Modern Rus Sineması Akşamları" düzenliyor. 2021 yılında Engin Güneysu'nun "Ladaland" ve Ahmet Sel'in "Moskova İnsanları" sergisine ev sahipliği yapan mekân, direktörlüğünü Daniela Hannemann'ın üstlendiği "Deutsch.Und" sanat projesi kapsamında Alman kültürünü yansıtan sergilerle dil aktiviteleri düzenliyor.

FOTOĞRAF: ÖZGÜR DEMİRCİ

UR Collective

NURSAÇ SARGON

Monica Papi tarafından Urla'da kurulan, kâr amacı gütmeyen kültür sanat oluşumu UR Collective, Kültür için Alan desteğiyle hayata geçirdiği ilk projesinde ağustos ile kasım ayları boyunca on iki çevrimiçi şiir sergisi gerçekleştirdi. Sergiler, Asaf Hâlet Çelebi'nin mistik dizelerinden Viyanalı sanatçı Gerhard Rühm'un deneysel şiirine, İtalyan yönetmen Pier Paolo Pasolini'nin annesine yazdığı ağıttan, feminist-aktivist yazar Audre Lorde'un kadınlara seslenişine uzanan bir çeşitlilik gösteriyordu. Papi ile İstanbul'dan İzmir'e dönüşünü, bireysel girişiminin nasıl kolektife dönüştüğünü ve kitap fikrinden yola çıkıp dijital mecralara yelken açan "Nazîreler Kitabı (Book of Responses)" projesini konuştu.

Uzun yıllar İstanbul'da yaşadıkdan sonra çocukluğunun geçtiği Urla'ya geri döndün. Gidişine ve dönüşüne ne yol açtı?

Öğrencilik yıllarımın İzmir'i yaratıcı üretim pratiklerine sınırlı miktarda alan açan bir şehirdi. Çocukluğumdan beri sanat ve edebiyatla yakından ilişkiliydim. Sosyoloji, tarih ve felsefe üzerine eğitim gördükten sonra hangi alana yoğunlaşacağıma kararsız kalmışken, çok yönlü, kendine özgü, özgürlükçü işleri taşıyacak zeminin ancak İstanbul'da oluşturulabileceğine inanıyordum. 90'ların ikinci yarısına ve 2000'lerin ilk on yılına dönüp baktığımda buna inanıyor olmam hiç

de mantıksız gelmiyor çünkü hakikaten öyle bir zemin vardı.

Bütün bunlar bir yana; kentle özdeşleşmiş Levanten kültürünün etkisiyle İzmir bana kocaman bir aile evi gibi geliyordu. Oysa kendime özgü olanın ifadesini arıyordum ve bunu bulabilmenin tek yolu, evden dışarı çıkmaktı. Aynılığın ve tekrarın konforuna dayanarak yaşam pratiklerinin insanın dirim gücünü ve üretim heyecanını nasıl zayıflatıldığını bildiğim için bunu nasıl kırabileceğimi arıyordum. Bu nedenle başka bir şehre yerleşmeyi kabuktan çıkış eylemi olarak görüyordum. Göçmen kentliler, yeni bir aitik kuracakları

yeri bulup yerleştikten sonra oraya kök salar ve sonraki kuşaklar, yüzyıllar boyunca yerinde kalır; nadiren yer değiştirir. Bu yüzden gittikçe derine inen, varlığını sürdürdükçe aynılaşan kök salma biçimlerine evin içinden yapılan müdahaleleri çok önemişiyorum.

Bu anlamda ilk yıllarda aradığım şeyi İstanbul'da fazlasıyla buldum. Dışarıdan olanı kabullenen, içine alan bir şehirdi İstanbul, o dönemde. Yeniliğe, dönüşüme, meraka, yeni bilgiye, keşfe açıktı; ilham almaya ve ilham vermeye hazırdı, olanaklar son derece çeşitliydi. Üç ayrı okula devam ettim; yayıncılık ve reklâm sektöründe, akademide çalıştım. Ne var ki yaklaşık on beş yılın sonunda bir yarılma yaşadım. İnanılmaz bir hızla akan, bu yüzden içe dönük üretim gücünü yavaş yavaş yok eden yaşam biçimi, yukarıda sözünü ettiğim artıların yanında anlamsızlaşmaya başladı. Sunulan onca olanağa rağmen bir ân geliyor, dayatılan hızın karşısında pes ediyorsunuz. Ve bu durum sizi başlangıç noktanızdan daha verimsiz bir yere savuruyor. Buna aydığımıda yavaşlamanın benim için ne kadar kaçınılmaz bir ihtiyaç haline geldiğini anladım ve kendime göre erken sayılabilecek bir kararla İstanbul'dan ayrıldım.

Zamanın adının olmadığı bir kentten çıkıp yavaşlığın hâkim olduğu bir düzene varmak başka geri dönüşlere de yol açtı mı?

Yavaşlığın, sükûnetin hüküm sürdüğü, kendi başına olanağın tanıyan ortamlara çocukluğumdan beri ihtiyaç duydum. Bu ortamları yitirdiğimde uygun koşulları yaratarak bulduğum yeri terk etmeyi seçiyordum. Bu nedenle İstanbul'u bırakma kararı, iradi olmaktan öte beni yavaşlatacak bir yer arayışının başlangıcıydı. Buna geri dönüş kararı da diyemem çünkü İzmir'e yerleşmekten çok sakın, küçük bir yerde yaşam kurmanın peşindeydim. Bazı tesadüfler sonucunda çocukluğumda yaz aylarını geçirdiğim Urla'ya yerleştim ve nostaljinin de etkisiyle bir içe geri-dönüş yaşadım. Kendime bahşettiğim vakit sayesinde bugüne kadar kat ettiğim yollar üzerine düşünme fırsatı buldum. Bu fırsat sayesinde takip etmeye başladığım patika beni bedenimle doğrudan çalışmaya, zihinsel üretimlere alan açmaya ve ifademi bütünlüklü biçimde kurmaya götürdü. Bütün bunları bana Urla'da kurduğum yeni yaşantı hatırlattı veya öğretti. Hatırlattı diyorum çünkü İstanbul'a gitmezden önce yavaşlığı tanıyor ve biliyordum; onu kendi-

FOTOĞRAF: NURSAC SARGON

mi tanımlayıcı bir hâl olarak görüyordum ama yavaşlığı yönetmeyi, üretici yanım için ondan bir zemin oluşturmayı burada öğrendim. Yavaşlığın capcanlı bir şeye dönüşme gücünü gördüm. O yüzden yavaşlığı bir kaçış alanı, mola veya saklanma yeri olarak görmüyordum; yeri geldiğinde hızı yönetebileceğim ve ona hükmedebileceğim bir var oluş zemini olarak kullanıyorum.

Ur kelimesini, “hücrelerin aşırı çoğalmasıyla insan, hayvan veya bitki dokularında oluşan ve büyüme gösteren patolojik doku kitlesi; yumru, şişlik, bağa, tümör, neoplazma, çingene ahtapotu, vejetasyon” gibi tanımlarla açıklıyordun. Hangi hücrelerin çoğalması UR Collective'i ortaya çıkardı?

Kolektife UR ismini vermek için fazla düşünmem gerekmedi. Ur, hem Urla'nın ilk iki harfini, sesini hem de tümörü imliyordu. Fiziksel, zihinsel ya da ruhsal bir marazın biyolojik olarak yeşertileceği potansiyelleri tartışmayı ve görünür kılmayı önemişiyordum. Sağaltım sonrasında muktadir olunacakların ve güce kavuşulduğunda yeniden yapılabileceklerin değil; o dertle, tasayla, hastalıkla hemhâl olunurken üstesinden gelinebileceklerin, yolun onunla birlikte nasıl yürüneceğinin, yıkım içindeki yaratım olanaklarının ve vazgeçmemenin peşindeydim. Bizi hep bir bekleyişe iten yapay umudun, gelecek güzel günler vaadinin eylemsizlik yaratan halini sevmiyordum. Sevemekten öte, bu anlayıştan kaçınmaya çalışıyordum. Mevcut koşullar hiçbir zaman mükemmel olmayacak. Bu kabullenişle ve elimizdeki şimdikiyle neler yapabiliriz? Marazlarımızla, eksikliklerimizle hangi olanakların önünü açabiliriz? Çünkü açığa çıkacak şey bence tam oradan, taşıdığın uru kabullenişten çıkıyor. Urundan haberdar

edildiğin, yani teşhis konulduğu andan itibaren yeni bir yoldasın. İlham alma ve ilham verme dediğin de o yol üzerinde yaşadığın deneyimlerle etkileşimlerin toplamı... Bu yüzden, sembolik olarak uru çıktığı yerde tanımak, kazımak ve dönüştürmek önemli... Herhangi bir şeyle derdi olmayan neyi anlayabilir ve dönüştürebilir ki? Şiirimi kurarken de hep hastalıklı olanın, dışlanmışın, yalnız kalanın, kendini ait hissedemeyenin sesini arıyorum ve onun dilinden ses veriyorum. Hayvan-oluşun izini sürüyorum. Kadın-oluş, şair-oluş, doğa-oluş ve beden-oluş gibi bütün var oluşların bu hayvan-oluşta içerildiğini duyarak ve hissederek kuruyorum dilimi.

O yüzden UR'un kolektif ve disiplinler arası niteliği, bir bedende yapısı bozulan, birbirini etkileyen veya ilk halini koruyan hücreler de dâhil olmak üzere yapılar arasındaki kurulu ilişkilerden, köprülerden oluşuyor. Örneğin performatif bir çalışma, UR Collective adı altında Türkçe deney-sel şiirle yan yana gelebiliyor veya kimlik, hafıza alanına dâhil edilebilecek bir araştırma tasarımı-sal bir kurguyla yeni bir anlam kazanabiliyor.

Kolektifin Kültür için Alan' konsorsiyumu tarafından desteklenen ilk çalışması "Nazîreler Kitabı", farklı disiplinleri bir araya getiriyordu. Bu çok yönlü yaklaşım dilini kurmana hangi gereksinimler yol açtı?

"Nazîreler Kitabı" fikri, pandeminin ilk dönemindeki kapanma esnasında ortaya çıktı. Başlarda, Türkçe yazan bir şairin evde kendi kendine sevdiği bazı şair veya şiirlere nazîre yazmasından ibaretti. Sonra, şiirlerin sayısı artarsa tamamen kişisel tercihlerime göre ilerleyecek bir seçkiyi kitaplaştıracığımı düşünmeye başladım. Tuttuğum ses kayıtları çoğalmaya başlamıştı ve ardından, çekirdek bir ekiple Urla civarında video üretmeye başladık. Dışarı hiç çıkmadan

evde kapalı kaldığımız dönemde bazı somatik ve bedensel-performatif çalışmalar içine girmiştım. Yazdıklarım zamanla gündelik hallerimle birleşmeye başlayınca nazîre şiirler metnin ötesine geçerek seslerle, görüntülerle, bedenle, hareketle ifade bulmaya başladı. Bu kendiliğinden genişleme, kitap fikrini dijital mecralarda kurgulanmış ve iş birlikleri üzerinden ilerleyen bir yapısallığa ve görselliğe taşıdı. UR Kolektifi kurarken gerçekleştirmeyi hedeflediğim projeler böylesine çoklu bir yapı gerektiriyordu. Sonuçta "Nazîreler Kitabı", "neden şiir sergilerinden oluşan bir çağdaş sanat projesi olmasın" sorusuna karşılık verecek şekilde kolektifin ilk çıktısına dönüştü.

UR Collective hangi alanlara doğru genişlemeyi planlıyor?

Dışa açılmanın kaynağını içe kapanmada bulmayı yeni kavradım diyebilirim. En hakiki içe-dönüşleri duyargalarını dışarıdan geleceklere açık tutarsan yaşıyorsun. Bu nedenle UR Collective'in ortaya çıkışı benim yaşantımda bir geriye-dönüşe denk geldi. Zamanında kaçtığım yerden bir şey çıkarmanın, o yerin tam ortasından yepyeni bir şey kurmanın kıymeti bambaşkaymış. Geçmişe doğru iz sürmeyi yerleşik değerlerin ağırlığı olarak görmemek gerekiyor; diğer yandan bu değerler bizi yeni bağlantılara doğru sevk ettikçe kıymet kazanıyor. Ur Collective çatısı altında üreteceğimiz projelerle rizomatik bir anlayış doğrultusunda düşünceyi hayatın kopyası olmaktan çıkarmayı, yeni potansiyelleri düşüncenin yaratıcı gücüyle buluşturmayı hedefliyorum. Buradan yola çıkarak ilk yazdığım nazîre şiire "Haff Kopya" ismini vermiştim. Nazîreler taklit şiir veya kopya değildir; var olanı yeniden ele almayı içeren, başlı başına ürünlerdir.

Günümüzde yayılma emareleri gösteren bir oluşumun disiplinler arası davranması kaçınılmaz. Ancak güncel sanat, sahne sanatları, edebiyat, mimarlık, bellek, kimlik ve kültür gibi alanlarda iş birliği kurarken verili düşünce yapılarını kazımak ve yerleşik yaratım biçimlerinin ağırlığını hafifleterek ilerlemek gerekiyor. Ur Collective'in dilini ve üretim pratiğini bu anlayış etrafında sürdürceğini söyleyebilirim. ✚

urcollective.org

¹ kulturicinalan.com

Ezgi Yakın: “Zamana Takılmak”

GİZEM AKKOYUNOĞLU

Ezgi Yakın, lisans eğitimini aldığı Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü’nde sanatta yeterlilik programına devam ediyor ve öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Çalışmalarında doğa - mimari ilişkisine ağırlık veren, kent deneyimine ait kesişmelerle uyumsuzluklara ütöpik olasılıklar üzerinden yaklaşan Yakın, ağırlıklı olarak resim, fotoğraf ve yerleştirme üretiyor; ayrıca çevrimiçi ve dışı mecralarda sanat yazarlığı yapıyor.

Akademisyen ve sanatçı olarak küratöryel deneyim senin için ne ifade ediyor?

Genel anlamda küratörü, sergi alanında işlerin birbiriyle etkileşimini kurgulayan, izleyici bakışını bir bütünlük dâhilinde yönlendiren, özgün değerini es geçmeden eser için yeni bir sanatsal serüven yaratan kişi olarak görüyorum. Zira her eserin oluş süreci ve yansıttığı özgün ifadenin yanında aynı mekânda diğer eserlerle bir araya gelişi, izleme-deneyimleme bakımından farklı bir boyut oluşturmaya gerektiriyor.

Bireysel anlamda küratörlüğü, yaşadığım deneyimleri pratiğe döktüğüm bir alan olarak görüyorum. Entelektüel mesai harcadığım meseleleri bir duyarlılık alanına çeviren veya iş birliği halinde

yeni şeyler öğrenmeme, çeşitli sanatsal problemler hakkında fikir yürütmeme olanak tanıyan bir motivasyon alanı olarak da tarif edebilirim. Birikimlerimden yola çıkarak bir sanatçının üretim safhasına ve içsel yolculuğuna yaklaşmak, çok heyecan verici bir deneyim.

“Zamana Takılmak” sergisine katılacak sanatçıları nasıl belirledin?

Sergi fikri, güncel şartlarda mekân deneyimini etkileyen soyut ve somut sınırları, yeni diyalog yollarını ararken ortaya çıktı. Mekânı düşünürken hem içinde yaşadığımız ülkenin gerçeğine dair işaretleri dikkate aldım hem de şahsi deneyimi doğrudan ya da dolaylı olarak yansıtacak nesnelerin neler olabileceğine baktım. Dolayısıyla

katılacak isimleri belirlerken sanatçıların bu yaklaşımları üretim pratiklerine ne kadar yansıttığını dikkate aldım. Kentsel dönüşüm, göç, aktivizm gibi kent kültürü ve sosyolojisiyle ilgili politik gündemler üzerinden hareket eden Nalan Yırtmaç, sergide 2018 yılına ait bir kolaj serisiyle yer aldı. Çocuklara İngilizce alfabeyi öğreten nesnelerin şablon ve isimlerini içeren bir kitabın yapraklarıyla şehrin kamusalına dair görseller, ironik, eleştirel bir dil kuruyordu. Kalendermeşrep grubunun Darağaç mahallesindeki atölye-evin balkonunda gerçekleştirdiği performansın kaydı, mahalleye dönük ve nesneyle ifade edilen bir kişisel iletişimi sergiliyordu. Cevdet Ereğ'in Hayy Açık Alan'ın bulunduğu handaki erbane atölyesinin sahibi müzisyen - eğitimci Sami Hosseini ile geliştirdiği erbane' icrasıyla tasarımı, hem çalgının formuna hem ritmik olanaklarına yeni bir yorum getirdi. İkilinin kurduğu iş birliği, ayrıca mekânsal ve toplumsal belleği taşıyan bir nesneye fiziksel bir notasyon biçimi atfediyordu. Sevil Tunaboğlu ise deneyimlediği mekân ve zamanların uzantılarıyla beraber yeni üretimlerine yönelik araştırmaları içeren, yaratıcı dünyasını ortaya koyan bir çalışma sahası estetiği sundu. Mekân olgusuna psikolojik bir zeminden bakan Özge Yağcı'nın üç boyutlu çalışmaları, "içeri"ye dair baskıya rağmen kendini var etme sürecini

gösteriyordu. Şeyma Güzelaydın ise mikro ve makro ölçekte sınırlar üzerinde beliren varoluşsal ikilemleri çağrıştıran resimleriyle sergiye katkıda bulundu.

Sergi Hayy Açık Alan² özelinde mi tasarlandı? Farklı disiplinlerden gelen sanatçıların işlerini mekâna nasıl yerleştirdiniz?

Serginin yerleşimini baştan bu yana iletişimde olduğum Hayy ekibiyle birlikte planladık. Örneğin mekâna yeni bir duvar kazandırdık; sergi alanının iki katlı yapısı, sanatçıların işlerini kurularak yaratıcılığa imkân tanıdı. İzleyiciyi Sevil Tunaboğlu'nun masa üzerindeki yerleştirmesi karşılıklı olarak Cevdet Ereğ'in çalışması, hanın avlusundan görülebilecek şekilde, iki katı birbirine bağlayan noktaya yerleşti; erbane'ye yeni bir form vererek oluşturduğu ses kaydı, üst kata çıkarken izleyiciye eşlik etti. Ayrıca Ereğ ve Hosseini, açılış gününde avluda bir performans gerçekleştirdi. Özge Yağcı'nın çalışmasını, sunduğu etki itibarıyla iç mekân duygusunu pekiştirmek adına, üst kattaki bir köşeye konumlandırımdım. Kalendermeşrep'in videosuysa performansın gerçekleştiği mekânla bağlantılı olarak, eylemi çağrıştıracak şekilde pencere kenarında yerini buldu.

"İçeriden dışarıya yönelen pencerelerin sunduğu manzara görsel bir seyir sunar. Öte yandan, duvarları yeniden bize hatırlatır; izole olduğumuzu anlatan 'dışarı' gerçeği, 'içeri'nin yer çözümlemesini yeniden anlamlandırır." Bu cümle bana İzmir - İstanbul ilişkisini de çağrıştıyor. Burada yaşayan ve üreten biri olarak, farklı şehirlerden gelen sanatçıları kendi tayin ettiğin alanda birleştirmenin nasıl bir önemi var?

Farklı kuşaklardan ve şehirlerden gelen sanatçıları aynı mekânda bir araya getirmek, kentteki sanat ortamını besleyen bir diyalog zemini yaratırken, sanatsal üretimlerin İstanbul'da toplandığına dair algıyı sekteye uğrattıyor. Bu meseleyi İzmir'de uzun yıllardır tartışıyoruz, malûm. Bu gibi sergiler, merkez - periferi için başkaları tarafından tayin edilen sınırları bir nebze olsun kırıyor. ✚

izmir.art/tr/zamana-takilmak

Notlar

¹ Mezopotamya ve Fars coğrafyasında yaygın biçimde kullanılan halkalı bendir

² hayyacikalan.com

Kâzım Kızıl:

“Elimdeki aynayı topluma tutuyorum”

İBRAHİM METİN BALTACI FOTOĞRAFLAR KÂZIM KIZIL ARŞİVİ

Manisa’da doğan, çocukluk ve gençlik yıllarını Hatay ve Diyarbakır’da geçiren, 2012’de İzmir’e yerleşen Kızıl, üretkenliğiyle tanınan, bağımsız çalışan bir video haberci. Kızıl ile hem hikâyesi hem mesleği üzerine söyleştik.

Fotoğrafla ne zaman tanıştınız, nasıl bağ kurdunuz?

Henüz sekiz yaşında Hatay’da yaşarken halamın fotoğraf makinesini ödünç alıp mahallede gezinmeye çıkmıştım. İlk teşebbüsümde, komşumuzun üst katında yaşayan kuşçu Rifat Ağabey’i elindeki ökseli çubuğu bana uzatırken fotoğraflamıştım. Dikkatimi çeken bir şeyi küçük vizörde görüldüğü haliyle kayda almak beni çok etkilemişti. Aynı gün Nurcan Teyze’yi, Kartal Dayı’yı, Hatice Ablayı çektim ve dönüp halama makineyi teslim ettiğimde çektiğim fotoğrafları bastırmasını istedim. O da “*halacığım, makinenin içinde film yoktu ki*” diye cevap vermişti. Yani fotoğrafçılık maceram, hani “*müziğe nasıl başladınız*” diye soranlara “*babamın bağlaması vardı*” diyenlerin aksine, kocaman bir hayâl kırıklığıyla başladı. Yetiştığım kültürde kimse kimseden kolaylıkla bir şey talep edemezdi fakat fotoğraf çekmek öyle hoşuma gitmişti ki ayıp dinlemeden, halamdan makineyi bana hediye etmesini istedim. “*Büyüyünce sana daha güzelini alırım*”

diye geçiştirdi beni. O yüzden eski makinalarımı ihtiyaç sahiplerine hele çocuklara hediye etmekten hiç çekinmem.

İlk makinemi Fransa’da yaşayan dayım hediye etti. Onda pratik yaptıktan sonra, büyük abimin Zenit 312M’ini devraldım. Daha lisedeydim, öyle “*on tane film alayım da bol bol çekim yapayım*” deme şansım yoktu çünkü hem film hem baskı çok pahalıydı. O yüzden her pozu on kez düşünerek, elim titreye titreye çekiyordum. Sonraları, okul pikniklerinde çektiğim fotoğrafları bastırıp masrafına arkadaşlarıma satmaya başladım. Amacım kâr etmekten çok fotoğraf çekme pratiğini geliştirmek ve sürekli kılmaktı. Hangi tuş ne işe yarıyor; pozometre, enstantane, diyafram nedir, bunlardan tamamen bihaberdim. Bugün lise arkadaşlarım o döneme ait fotoğraf sahibiyse benim sayemedir.

Üniversiteye geldiğimde, Ege Üniversitesi Fotoğraf Topluluğu’na katıldım. İlk toplantıda üç yüz elli, dört yüz kişi vardı ama eğitmenler dâhil, herkes sevgili bulmaya gelmiş gibiydi. 2004’te ilk dijital makinemi aldım: Nikon D70S. Donanımı yavaş yavaş düzduktan sonra filmi, baskıyı dert etmeden, özgürce çalışabilmenin tadını çıkarmaya başladım. Sabah altıda yola çıkıp, otogardan ilk kalkan otobüse atlayıp ilçe ilçe geziyordum. Kula, Bergama, Ödemiş, Salihli... Kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri belgelemeye karar vermiştim ama antik kapı, gün batımı, manzara diyerek, ne varsa çekiyordum. Bir yandan ünlü fotoğrafçıları takip etmeye, kavramsal okumalar yapmaya girişmiştim. Hep el yordamıyla ilerledim, kimse bana yol göstermedi.

Üniversitede asistanlık yapan Hüseyin Hoca amatör olarak fotoğrafa ilgi duyuyordu. Çektikle-

rimi beraber analiz ediyorduk. Web sitesi Fotokritik o sıralarda devreye girdi diye hatırlıyorum; çoğunlukla amatör fotoğrafçıları görünür kılmayı hedefleyen bir sosyal mecraydı ama hâlâ işlerini beğenerek takip ettiğim Erdal Kınacı ile Mehmet Turgut bile oradaydı. Ne var ki yorumcu kritikleri “ellerine sağlık”tan öteye geçmeyince EFSA ve İFOD’a karışmayı denedim; bu kez, ego savaşlarından bezdim. Beyşehir Fotoğrafçılar Buluşması’na gittim; bu tür yarışmaların tamamen kendine has bir düzende döndüğünü anlayınca, o kapıyı da kapattım. Günün sonunda, tek tabanca çalışmaya karar verdim. Buca’da düzenlenen Newroz şenliği, kendimi doğrudan sahaya bıraktığım ilk etkinlikti. Ardından basın açıklamalarını takip etmeye başladım. 1 Eylül, 6 Kasım... Ve külliye toplumsal olaylara odaklandım. O yıllarda iyi bir makine, teknik donanım edinmek meseleydi; toplumsal meselelere eğilen fotoğrafçı sayısı da sınırlıydı. O yüzden çekilen fotoğraflar kıymete biniyordu. Sivil toplum kuruluşlarıyla siyasi partiler, çektiğim kareleri Facebook’a yükleyince motive oluyordum çünkü toplumsal konuları işleyen bir foto muhabiri kimliğine bürünmüştüm.

Videoya nasıl, ne zaman yöneldiniz?

İlk video - kameramı Nikon D7000’i Eylül 2012’de aldım. Video pratik yapmak, sokak müzisyenlerini belgelemek üzere İstanbul’a gittiğimde Gezi olaylarından önceki 1 Mayıs’a denk geldim. Okmeydanı’ndaydım; ilk defa bu kadar sert bir ortamla karşılaşıyordum. Biber gazı, plastik mermiler... Polislerin peşinde, çekim yaparken iki çevik, iki sivil belirdi yanımda. “Kimsin” dediler; “öğrenciyim, İzmir’den geldim”

dedim. Görüntüleri silmeye kalktılar, o itiş kakışta hasbelkader kurtardıklarımın ürettiğim video ile kulvar değiştirmiş oldum. Güvenlik güçlerinin kendilerini videoya alanlardan nasıl çekindiğini böylece öğrendim.

Gezi olaylarının üçüncü gününde İzmir’deyken, yeni aldığım D7100’ü polis saldırısında kaybettim. Bursa Fotoğrafçılar Kulübü olsa gerek; yeni makine satın alabilmem için dayanışma kampanyası başlattı ama makine fiyatları öyle yüksekti ki yerine yenisini koyamadım. Cep telefonu ile çekim yapma ve sosyal mecralara anlık haber geçme fikri öyle başladı. Telefon, makinede edindiğim alışkanlığı karşılamaya yetersiz kalınca tamamen video üretmeye odaklandım ve gördüm ki bu mecra daha çok etkileşim alıyor. Benzer pratiklerden fakat bambaşka dünyalardan gelen arkadaşlarla kurduğumuz Kamera Sokak Kolektifi, neye odaklanmamız gerektiğine dair tartışmalar bir yola girmeyince dağıldı. O boşluk döneminde, Yırca direnişini konu alan “Ölmez Ağacı” belgeseline giriştim; Kobane direnişi baş gösterince yirmi gün Suruç’ta çalıştım. Belgeseli yoluna koymak için Yırca’ya döndüğümde elimde on dakikalık bir taslak vardı. Güvenlik görevlileri tarafından darp edilen köylülerle görüşürken Danıştay, bölgeye termik santral yapılamayacağına dair kararı açıkladı fakat aynı sabah şirket altı bin altı yüz zeytin ağacını köklemişti. Şirket sabah makineleri söküp ağaçları köklüyor, Danıştay öğleden sonra kararı açıklıyor... Ne ilginç değil mi? On dakikalık video güncelliğini yitirdiği için boşa gitmiş oldu. Yine de içime sinmedi; tamamlamak için yaptığım mülakatlardan bir teaser ürettim. Teaser’ı gören İF İstanbul festivalinden davet aldım ama ortada belgesel yok... “Filmi beş ülkede

göstereceğiz, en kısa zamanda tamamla” dediler; dediler de ne kurgudan anlıyorum ne kameram var. Elli liralık mikrofonla ses kaydı alıyorum, o derece. Neyse ki festival komitesi bana güvendi; organizasyonun başındaki Serra Ciliv dâhi filmi ilk gösterimde izledi. İngilizce, Fransızca, Kürtçe, İspanyolca’ya çevrilince, diğer festivallerden teklif almaya başladım. Böylece film dünyayı gezmeye başladı. Kaç ülkede gösterime girdiğini hatırlamıyorum.

Fotoğrafçı, video haberci, belgeselci, gazeteci... Hangi sıfat sizi tanımlıyor?

Kendimi video haberci veya gazeteci olarak tanımlamayı yeğliyorum. Belgeselci olarak tanımlamam yanlış olur, zira bugüne kadar üç belgesel ama yüzlerce video haber ürettim. Yırca’dan sonra fotoğrafı iyiden iyiye terk ettim çünkü iki mecraaya aynı anda yoğunlaşınca dağılıyorum. Çeşitli dosyalarla uğraşmak beni çok motive ediyor: Doğa talanına karşı direnişler, grevler, protesto yürüyüşleri, sığınmacılar, kadın ve LGBTİ+ mücadelesi, hayvan hakları... Bir zamanlar en büyük korkum ekoloji belgeselcisine dönüşmekti; o yüzden hiçbir alanda uzmanlaşmak istemedim ki özgür kalabileyim. Mahkemeye çıktığımda “gazeteciyim” diyorum ama gazetecilik yapan arkadaşların yanıdaysam, ayıp olmasın diye “video aktivist” sıfatını kullanıyorum. Zamanla aktivist şapkam küçüldü gerçi; estetiğe, sinematografiye daha fazla önem verir hale geldim.

Kendine sıfat bulmada zorluk, mecraların birbiri içinde eriyerek silikleşmesi, ilgi ve üretim alanım edebiyat için de geçerli. Günümüzde şiirin, öykünün, tiyatro tekstinin nerede başlayıp nerede bittiği belli değil. Video tiyatro sahnesinde, şiir

güncel sanat işinde, öykü sinemada kendine kolayca yer bulabiliyor. Dijital yayıncılık da gazeteciliğin alışlageldik kalıplarını kırıyor; muhabirlik mesleğini kökten değişime uğrattıyor. Sosyal medya mecralarını da bu hengâmenin içine katarsak, haber vermeye, haberdar olmaya dair pratiklerin aşındığını, değersizleştiğini düşünüyor musunuz? Hakikat, üretilmiş gerçeklikle ağzına kadar dolu sonsuz çokluğunun içinde kendine nasıl yer bulacak?

Bu kasıtlı bir bombardıman ki hakikat, o üretilmiş gerçekliğin içinde kaybolsun gitsin; kolayca manipüle edilebilsin. Kendi adıma, önüme düşen içeriğin çok küçük bir kısmını merak edip inceliyorum, geri kalanına maruz bırakılıyorum. Yapay zekânın geliştirdiği algoritmalar kafasına göre içerik püskürtüp duruyor. Bu yıl “işte habercilik budur” dediğim sadece birkaç içeriğe denk geldim. O yüzden, geniş zamana hitap eden işler üreten biri olarak, herkesin fotoğrafçı, editör, belgeselci, haberci, kanaat önderi, uzman olduğu bu dönemde kendimi var etmem çok zor. Kalıcı içerik üreteceksem belgesele yöneliyorum ki sinematografiye başvurabileyim. Bakıyorum bazı videolar milyonlarca kez izleniyor, benim videolarımdan biri o rakamları yakalayınca “nerede hata yaptım” diyorum. Bu sorgulama belki belgeselcilik refleksinden kaynaklanıyor ama on yıl sonra gerçekliği müphem o videolardan, yavan komedilerden geriye ne kalacak ve o içerikler nereye gidecek, kimse bilmiyor.

Tik Tok ve Youtube kullanıcılarının bizzat içerik üreticisi haline dönüştüğü günümüzde edebiyat alanına baktığımızda okuyucudan çok yazara rastlıyoruz. Popüler tarihle meşgul kuramcılar

sıradan bireyin özgürce içerik üretmesini ve yayınlamasını zamanında demokratik devrimle eş tutarken bugün, yüzyıllardır inşa edilen biçimin, dilin, araştırmacılığın alaşağı edildiğini görüyoruz. Dileyen herkesin özgürce, dilediği şekilde içerik üretmesini baş tacı etmek sonsuz bir manipülasyona selâm durmuyor mu?

Tabii ki duruyor; örneğin, pandemi sürecinde kaynağı, yetkinliği belirsiz, pedagojiyle uzaktan yakından ilgisi olmayan sayısız eğitim portalı ortaya çıkmadı mı? Bir kuşağı göz göre göre harcadı bu ülke. Oysa başlarda herkes, “erişimde demokratikleşme” bayrağını sallıyordu. Hepimiz çok anlamlı hayatlar yaşıyoruz, çok anlamlı şeyler üretiyoruz ve insanlık için çalışıyoruz makamından çalan tereciler, akademiyle el ele yürümedi mi? Tereler daha piyasaya çıktığında çürüktü. Diğer yandan, “*bu vartayı çevrimiçi içeriklerle atlattık, ne mükemmel iş çıkardık*” diyenlerin aksine, milyonlarca çocuk ne internete ne yayınlara erişebildi. Peki, pandemi olmasaydı o çocuklar eksiksiz bir eğitim mi alacaktı? Mevsimlik işçiyse ilkokul veya ortaokul, yetişkinse üniversite eğitimi yarım bırakacaktı. Üniversiteden mezun olanlar gecikmeksizin istihdam mı edildi? Üniversitelerin 2020 mezunları arasından kaç bilim insanı, sanatçı, doktor çıkacak? O yüzden anne-annesiyle video çekip milyonlarca kişiye izletenin, sokak muhabirliğini şarlatanlığa indirgeyenlerin, dayanaksız bilgileri derleyip yorumculuğa soyunanların işi nereye sürüklediğini kestiremiyorum. Bu tür içerikleri üretenler, bana Bela Tarr’ın “The Turin Horse (Torino Atı) filmi”ni hatırlatıyor. Çekenler de izleyenler de sadece patates yiyor. Bunlarla uğraşmak yerine, eksiklerimi geliştirmeye bakıyorum. Müzik eleştiri mi aldı veya çekim kalitesi beğenilmedi mi? Nasıl iyileştirebileceğime bakıyorum.

Deutsche Welle (DW) ile yaptığınız çalışmalar nasıl gidiyor?

En azından editör desteği verilen, uzman görüşüne başvuru, tarafsız bir mecra... Başlarda sadece DW’nin +90 adını verdiği, ağırlıklı olarak gençlere ve kadınlara hitap eden kanalına iş üretiyordum. Burcu Karakaş, Manisa’dan Soma’ya yürüyen madencilerle ilgili bir video haber üretmek için benimle temasa geçti; ortaya çıkan iş beğenilince DW News, onlar için düzenli olarak çalışmamı istedi. Kabul etmedim, bağımsız işler içinse sadece Burcu ile çalışacağımı belirttim.

İki yıldır birlikteyiz; o işin gazetecilik yönünü o üstleniyor, ben videoyu üretiyorum. Koşullara bağlı olmadan çalışmak özgür kılıyor çünkü neyi çekmek istediğimi kendim belirliyorum. Meselâ, Ahmet Davutoğlu veya İbrahim Kalın ile mi görüşülecek? Reddediyorum. Buna karşın, bana çok aykırı gelen konulara dair tekliflere sadece o dünyayı tanımak adına onay verebiliyorum. Örneğin, kripto para fenomenleri... Bazen bir dosyaya çalışırken bambaşka bir konu çıkıyor karşıma. Meselâ, Caferiler... DW için yangınları çekerken öyle bunalmıştım ki Kars’a tatile gideyim dedim. Neden Kars diye soracak olursanız, yurt dışına çıkış yasağım var; bari gidebileceğim en uzak yere gideyim dedim. Orada, Caferilerin bin dört yüz yıllık yasını temsil eden aşure matemine denk geldim ve gazetecilik damarım depreşti. Yasın bin dört yüz senedir devam etmesi, bireyin vücudu üzerindeki tasarrufun sınırlarını sonuna kadar zorlaması, seyyidlik makamı... Böyle bir dosya çalıştığımda, ürettiğim içeriğin saklı kalması beni rahatsız ediyor. DW News için ürettiğim en başarılı dosyalardan biriydi.

Tam bu kerte, mülakatın başına dönelim: Bütün bunları kim için yapıyorsunuz?

Geçen gün bir arkadaşşıma itiraf ettim; öncelikle kendim için yapıyorum. Dünden bugüne başıma bir sürü iş geldi ama bu yola çıkarken riski çoktan göze almıştım. Mantıklı bir açıklaması yok; belgelemek içgüdüsel bir şey. Van’da depremzedeleri çalışırken “*âbe senin ne işin var burada, bu soğukta*” diye sorduklarında, “*ortada bir sorunu var ve benim o sorunu görünür kılmam, topluma aktarmam lâzım*” diye cevap vermiştim. Kendini sorumlu kılmak ve o sorumluluğu sonuna kadar götürmekten haz almak olarak açıklayabilirim, sanırım.

İtirazla ilgili olmalı; bireysel direnişle alâkalı... Haksızlığı kabul etmemek ve görünür kılmak, yanlış giden şeyleri kabullenmemek...

Elimdeki aynayı topluma tutuyorum çünkü o aynadan başka işe yarar bir şeyim yok. Kiminin kelimeleri, kiminin şiiiri, kiminin bilgi dağarcığı var; benim de aynam var. ✚

Muhit / Neighbourhood / راوچلا

SARP KESKİNER

İzmir Kent Konseyi ve BM Mülteci Örgütü'nün (UNHCR) katkısı, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle hayata geçen "Mülteci Çocukların Gözünden İzmir" projesinin ürünü olan sergi, mülteci çocukların İzmir'ini Bornova, Karabağlar, Buca ve Konak ilçelerinde yaşadıkları mahallelere odaklanarak anlatırken bu merkezlerin çevresindeki "muhit"lerde kurulan yaşamların medyada kendine yer bulamayan yansımalarını izleyiciye sunuyor. Bu anlamda sergi, ihtiyaçlı ve dezavantajlı toplulukları "kentteki yabancılar" olarak kodlayan genelgeçer yargının çözülmesine duyulan ihtiyacın altını çiziyor; sığınmacı nüfusu kent mekânının yaşayan öznesi olarak yeniden selamlıyor.

Küratörlüğünü Emre Saygılı ile eğitimci fotoğrafçı Mert Çakır'ın üstlendiği sergi, sığınmacı çocukların objektiflerinden

İzmir izlenimlerini aktarmasına imkân tanırken Prof. Dr. Melek Göregenli'nin İzmir Kent Konseyi gönüllüsü olarak çocuklarla yürüttüğü zihinsel harita çalışmasının örneklerini de sunuyor. Zihin haritaları, göç ve kültürel çeşitliliğe dair kritik doneler sunarken mekânsal dönüşüm için üretilmesi gereken politika ve uygulamaların nasıl biçimlenmesi gerektiğine ışık tutuyor. Bu anlamda Göregenli'nin çalışması, sığınmacıları sosyal kaynaşmanın ve bütünleşmenin yegâne öznesi olmaya zorlayan taraflı yaklaşımın aksine giderek fiziksel altyapıya, mekânsal koşullara ve yerel hizmetlere ulaşımı kolaylaştırmada ihtiyaç sahibi toplulukları söz sahibi paydaşlar olarak konumlandırıyor. +

İmece İnisiyatifi

ÖZGÜR DEMİRCİ - RECEP TUNA FOTOĞRAFLAR ÖZGÜR DEMİRCİ - İMECE İNİSİYATİFİ ARŞİVİ

Mülteci kadın ve çocuklar için evrensel değerlere dayalı bir yaşam ve eğitim alanı oluşturmak amacıyla yola çıkan, uluslararası paydaşlarıyla geliştirdiği iş birlikleri sayesinde yenilenebilir enerji alanına yoğunlaşan İmece, çalışmalarına Çeşme'deki yerleşkesinde devam ediyor. Girişimin dününü, bugününü ve geleceğini Ali Yalvaç ile konuştuk.

İnisiyatif hangi amaçla ne zaman kuruldu ve nasıl yapılandı?

Aslında çalışmalarımıza 2014 yılında, mülteci krizi baş göstermeden önce başladık. Amacımız, aynı değerleri paylaştığımız arkadaşlarımızla birlikte yaşayabileceğimiz, üretebileceğimiz, ihtiyaçlarımızı ortaklaşa karşılayabileceğimiz bir ortam oluşturmaktı. İhtiyaç fazlası ürünleri de ihtiyaç sahiplerine dağıtacak. Böyle bir örgütlenme modelini benimsemişseniz paydaşların sorumluluk bilincinde eşitlenmesi, yapıyı kurup ileriye taşıyabilmesi gerekiyor; zira hiyerarşisiz bir ortam kurmak hiç de kolay değil. Hatta bu meseleyi hâlâ tartışıyoruz, zira resmîyetle derneğiz. Dolayısıyla bir başkanımız, başkan yardımcımız ve yönetim kurulu üyelerimiz var. Buna karşın,

tüm stratejik kararları şura yöntemiyle alıyoruz; yani alınacak her kararda tüm üyelerin eşit söz hakkı var.

Sürdürülebilir yardım fikri eyleme ve somut ürüne nasıl dönüştü?

Yardım kelimesinden "destekleşme", "imeceleşme" tabirlerini kullanıyoruz. Organizasyon da ismini bu yaklaşımdan alıyor. Etrafımıza baktığımızda özellikle sığınmacı, mülteci, sosyal destek bağlamında sayısız yardım emperyalizminin oluştuğunu görüyoruz. Bu emperyalizm türü, yardım veren – yardım alan hiyerarşisi üzerinden muhtaç olanı indirgerken kendi içinde alt ve üst katmanlara ayrılarak sektörleşiyor. Bu tür ilişkiler üzerinden iktidar, alacak verecek düzeni kurma-

nın insan onuruna yakışan bir şey olmadığını düşünüyoruz; o yüzden, anonimliğe dayanan bir destekleme yöntemini daha uygun buluyoruz.

Altı yıl boyunca İzmir'in merkezinde ve çevre ilçelerinde yaşayan ihtiyaç sahiplerine temel ihtiyaç maddeleri sağladık. Ancak bunun bir kalıcı çözüm olmadığını farkındaydık. Bu farkındalıkla dört yıl önce meslek atölyeleri kurmaya başladık ve destek kalemlerinde lojistik çeşitlenmeye gittik. Örneğin evlere yüzlerce dikiş makinası, binlerce metre kumaş dağıttık. Beceri kazandırmaya yönelik kurslar açtığımız İzmir ve Gaziantep'teki toplum merkezlerimizde evden çıkamayan sığınmacı kadınlar için el emeğine dayanan istihdam alanları yarattık. Kolektif üretime dair bilinçlendirme faaliyetleri yürüttük; dört kadın bir araya geleerek iş yeri açmak istiyorsa destek olduk. Dükkânın ilk üç aylık kirasını biz ödedik; kuruluş için gereken demirbaş ve sarf malzemelerini temin ettik. Yalnız dört kişilik örgütlenmeyi ön koşul olarak koyduk ki işletme patronaja dayanan bir yaklaşımla yapılanmasın. Amacımız, kolektivist bir işletme modeli oluşturmaktı.

Bir süre bu meyanda ilerledikten sonra el emeği işlerin güncel gerçekliği karşılık gelmediğinde karar kıldık ve Hindistan deneyiminden yola çıkarak "Solar Edge" adını verdiğimiz, yepyeni bir program geliştirdik. Bildiğiniz üzere yenilenebilir enerji sektörü tüm dünyada hızla büyüyor ve bu alanda zanaat sahibi olanlar, dünyanın her yerinde iş bulabiliyor. Elbette işin iklim değişikliği boyutu da var; dolayısıyla gündemden hiç düşmeyecek bir alanda beceri kazandıran bir eğitim veriyoruz. Her yıl beş, altı kadını iş birliği yaptığımız Hindistan'a, Barefoot College'a gönderiyoruz; bu kadınlar güneş enerjisi üzerine eğitimler aldıktan sonra dersliklerimizde eğitmen olarak görev alıyor. Faydalancı tarafından bakınca program, tekil yerleşimlerin ve hatta kolektif hareket ederse bir mahallenin elektrik ihtiyacını karşılayabilecek sistemi nasıl kurabileceğine odaklanıyor. Kadınlar, bakım eğitimi de alıyor; dolayısıyla işe amper, volt, watt, akım nedir gibi kavramları öğrenerek başlıyor. Ardından temel ekipmanları tanıyor; lehim yapmayı, ampermetre ve güç kaynağı kullanmayı öğreniyor. EFE (Energy for Everyone / Herkes için Enerji) başlığı altında ağaç gövdeli güç kaynakları üretiyoruz. Bu anlamda bir ilke imza attık. Bu ürünlerden elde edilen satış, hem kadınlara gelir getiriyor hem de İmece İnisiyatifi

Derneği'nin programlarına, aktivitelerine ait masrafları karşılıyor. Böylece faaliyetlerimizi sürdürmek için fon ve hibelere muhtaç kalmıyoruz.

Sosyal projelere odaklanan klasik dernekçilik anlayışı, bağışçıdan topladığını ihtiyaçlıya dağıtmaktan ibaret ki bu anlayış, bahşeden – muhtaç olan hiyerarşisini yaratıyor. Bizim anlayışımızsa üretim ve paylaşım dayanıyor. 2015 yılında her gün yüzlerce sığınmacı ve mülteci Çeşme'den Sakız Adası'na geçmeyi bekliyordu. O dönemde haftalar boyunca karşıya geçmek için sahillerde bekleyen insanların temel ihtiyaçlarını karşılamakla uğraşıyorduk; binlerce ton su, süt, gıda malzemesi, elbise dağıttık ama elektrik ihtiyaçlarını karşılayamadık. Cep telefonlarındaki şarjlar bitti, akrabalarıyla, dünyayla iletişimleri kesildi. O haldeyken doluştukları botların çoğu yolda battı. İmdat mesajı göndermeden, sahil güvenliğe ya da jandarmaya haber vermeden öldüler. Eğer cep telefonlarında yüzde beş şarj olsaydı hayatta kalacaklardı. Güneş enerjisiyle çalışan taşınabilir güç kaynağı üretme fikri, bu trajik hadiselerden sonra ortaya çıktı. Her şeyden öte, elektriğe erişimi olmayan tüm bölgelerde rahatlıkla, kolayca kullanılabilecek bir ürün. Örneğin, Ekim 2020'deki deprem daha uzun sürseydi İzmir'in elektrik altyapısı önemli oranda çökecekti ve geniş kitleler uzun süre elektriğe erişemeyecekti. Buradan hareketle, ürünlerimizi dünyanın insani kriz yaşanan her bölgesinde dağıtmayı planlıyoruz.

İmece Köyü ne zaman kuruldu ve burada ne tür faaliyetler yapılıyor?

Köyü inşa etmeye dört yıl önce başladık. Böyle bir yerleşke kurmakta amaç, eğitim alacak dezavantajlı kadınlarla çocuklarını dünyanın her yerinden gelen gönüllülerimizle buluşturmaktı. Köyde, “Solar Edge” programı kapsamında eğitim alan annelerin çocuklarına yönelik aktiviteler düzenliyoruz. “Solar Workshop” başlığı altında anne-çocuk sağlığı ve cinsel sağlık üzerine bilinçlendirme programları gerçekleştiriyoruz. Bazen birlikte film izliyoruz veya deniz kıyısına gidiyoruz. Bazen çarşıya iniyoruz; çay ve dondurma muhabbeti yapıyoruz. Köydeki hayat bu minvalde devam edip gidiyor. Salgın öncesine kadar gelenler bir hafta konaklayabiliyordu fakat pandemi başladığından beri bu olanak ortadan kalktı. Şimdilerde, 09:00 – 13:00 saatleri arasında birlikteyiz; beraberce öğle yemeğimizi yedikten sonra kadınlarla çocukları servisle şehre ulaştırıyoruz.

İhtiyaçlı sığınmacılara nasıl ulaşıyorsunuz?

Uzun yıllardan beri sahadayız; bugüne dek yüz binlerce insana ulaştık ve dolayısıyla epeyi deneyim kazandık. İnternet sitemizden veya sosyal medya hesaplarımızdan yaptığımız aktiviteleri takip edenler, bize kolayca ulaşabiliyor. Yalnız yaşayan, eşini kaybetmiş veya geride bırakmış annelere öncelik tanıyoruz. Ardından, maddi

anlamda yoksun kadınları kabul ediyoruz. Tercüme için gönüllü destek aldığımızdan dolayı dil bariyeriyle karşılaşmıyoruz.

Başka kurum ya da kuruluşlardan destek alıyor musunuz? Kimlerle iş birliği yapıyorsunuz?

Dünyanın dört bir yanından köye gelip giden veya uzaktan destek sağlayan gönüllülerimiz var. 2015’ten bu yana neredeyse her ülkeden dört yüzü aşkın gönüllü ağırlamışız. Bu arkadaşlar ülkesine döndüğü zaman “imececi” kimliğine bürünüyor; buraya uzaktan nasıl katkı koyabileceğine bakıyor. Kimileri yaşadığı ülkelerde inisiyatif olarak dernekleşme yoluna gidiyor. Halen İngiltere, Fransa ve Almanya’da teşkilatlanmış durumdalar. Bu derneklerle Torbalı’daki kamplarda ihtiyaç malzemelerinin dağıtımı için birlikte çalışıyoruz. Singapur, Japonya, Amerika gibi ülkelerde yaşayan imececiyse orada oluşturdukları dayanışma grupları üzerinden destek sağlıyor. Böylece büyük NGO’lardan veya herhangi bir devletten tek kuruş almadan yolumuza devam ediyoruz.

Köye gelip bir şey bağışlamak isteyenlere kapınız açık mı? Bağış sistemi nasıl işliyor?

Bir ajandaya veya kişisel, kurumsal ikbâle dayanan bağışları kesinlikle kabul etmiyoruz. Kırmızı çizgilerimiz var; örneğin siyasi örgütlere, güç devşirmeye dayanan sivil toplum kurumlarına ve dini cemaatlere mesafeliyiz.

Programa katılanlardan ne tür geri bildirimler alıyorsunuz?

İmece Köyü’ne konuk olan, eğitimlere, aktivitelere katılan annelerimizden ve çocuklardan düzenli olarak geri bildirim topluyoruz. Şimdiye kadar herhangi bir olumsuz geri bildirim almadık. Gelenler ayrılmak istemiyor; bu da onların köyden ne kadar memnun olduğunun bir göstergesi olsa gerek. Evlerine, kamplarına dönenlerle iletişimi sürdürüyoruz; ihtiyaç hâsıl olursa destek veriyoruz. Bir fark yarattığımızı düşünüyorum. Elbette herkesin koşullarını iyileştirmek mümkün değil ama aldığımız olumlu geri bildirimler, bizi daha fazlasını başarmak için motive ediyor. ✚

imeceinitiative.com

Roman Mahallelerinde Dönüşüm İçin Kadınlar Elele!

EBRU ATILLA

Geçtiğimiz nisan ayında düzenlenen “Dünya Romanlar Günü” etkinliğine farklı şehir ve ülkelerden pek çok akademisyen, kültür insanı konuk olmuştu. Uluslararası Avrupa Roman Birliği Başkan Yardımcısı Orhan Galjus¹, açılış konuşmasında İzmir’in gelecekte Roman toplumunun tarihini taşıyan merkezlerden birine dönüşeceğine değinmiş, bu görüşü destekleyen Ian Hancock² ise böyle bir girişimin hayata geçmesi halinde altı bin kitaplık kütüphanesini bu amaçla kurulacak arşive bağışlayacağını müjdelemişti. Adını sıkça duyduğumuz Toplumsal Dönüşüm Derneği’nin kurucusu Başak Çelik ile etkinlikler sonrasında bir araya geldik; derneğin, maruz bırakıldıkları ayrımcılık yüzünden okullaşmada, istihdama katılımda, barınma ve altyapıya erişimde eksikli bırakılan Roman toplumu için yaptığı çalışmaları konuştuk.

Çelik, 1995 yılında üniversite eğitimi nedeniyle Ankara’ya taşınana kadar İzmir’de yaşamış. Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü’nden mezun olmak üzereyken yaşanan 1999 Marmara Depremi sonrasında çocuklara destek veren oluşumlarda yer almış. Burada edindiği deneyimlerin ışığında donanımını artırmak amacıyla eğitim alanında uzmanlaşmaya karar verince, Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde yüksek lisansa başlamış.

Eğitimi sırasında kazandığı Fullbright bursuyla Amerika’da master yaptıktan sonra yurda dönmüş; çeşitli kurumlarda eğitim uzmanı, çocuk kamplarında etkinlik direktörü, bir çocuk dergisinde editör olarak çalıştıktan sonra uluslararası bir sivil toplum kuruluşunda proje yöneticisi olarak görev yapmış. Ardından, Öğretmen Akademisi’ne bağlı öğretmen sıfatıyla devlet okullarındaki kapasite geliştirme programlarına katılmış. Türk Eğitim Derneği Genel Merkezi Okul Geliştirme Koordinatörlüğü’nde profesyonel hayatına devam ederken anne olmuş ve çocuklarını daha huzurlu, sağlıklı bir toplumda büyütebileceğine inanarak İzmir’e kesin dönüş yapmış.

İzmir’e kesin dönüş yapma kararını nasıl aldınız? Bu karar meslek hayatınızı nasıl şekillendirdi?

İki küçük çocuk annesi olunca, sivil toplumda on bir yıl süren yoğun çalışma hayatımın ardından biraz yavaşlamaya karar verdim çünkü büyüme çağındayken çocuklarımın yanında olmak istedim. Çe-

virmenliğe yoğunlaşmama rağmen eğitim çalışmalarıma ara vermedim. Çocuklarımla okuduğu kurumda okul aile birliğinde görev aldım; sınıf içi etkinliklerin zenginleştirilmesine, çocuklarla iletişim kalitesinin yükselmesine katkı koydum. Bu süreçte, ebeveynlere eğitim alışkanları konusunda rehberlik ettim, yenilikçi metotlara yakınlık duyan öğretmen arkadaşlarımla mesleğinde ilerlemesine yardımcı oldum. Bir yandan da eğitim alanına odaklanmış çeşitli dernek ve kooperatiflerle sıkı bağlantı içindeydim. 2019 yılına geldiğimde, hem çevirmenliğim hem eğitim alanında gerçekleştirdiğim çalışmalar bilinirlik kazanmıştı. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği bir okul sağıklaştırma çalışmasında görev alan arkadaşım çocuklarla oynamak üzere beni davet edince koşarak gittim ve yirmi yıl önce İzmir'tekine benzer bir deneyim yaşadım: Roman çocuklara yüreğim aktı ve oradan ayrılmadım; ihtiyaçlarını göz ardı edemedim. Gözlemlerimi paylaştığım, daha önce birlikte çalıştığım uluslararası bir insani yardım kuruluşundan destek sözü alınca Toplumsal Dönüşüm Derneği'ni kurmaya karar verdim.

Dört buçuk milyonluk İzmir, yaklaşık dört yüz bin Roman yurttaşın ev sahipliği yapıyor. Bu potansiyelin farkına varmış bir şehir olarak her geçen yıl attığı adımlarla, ürettiği yerel ve uluslararası projelerle Avrupa'nın önde gelen merkezlerinden biri olma yolunda ilerliyor. Dernek bu akışta nerede duruyor, ne tür çalışmalar yapıyor?

Toplumsal Dönüşüm Derneği, aslında dezavantajlı durumdaki tüm çocuklar, gençler ve kadınlar yararına çalışıyor. Öncelikle eğitim olanaklarını iyileştirirken, çocukların ve gençlerin kendisini kültür sanat yoluyla daha iyi ifade edebilmesine uğraşıyoruz. Akademik başarıyı artırmak bir

diğer önceliğimiz; bunu yaparken psiko-sosyal gelişimi güçlendirecek pratikleri tercih ediyoruz. Bu pratikler, daimi öğretmen desteği vermeyi, bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulamayı, beceri atölyeleriyle meslek kursları düzenlemeyi kapsayan geniş bir çerçeveye oturuyor. Roman çocuklar ve gençlerle bir araya getirdiğimiz uzmanların onlara ilham kaynağı olmasını, umut aşılmasını bekliyoruz ki içinde yaşadıkları toplumda kabul gördüklerini hissetsinler. İstiyoruz ki toplumsal dışlanmanın yarattığı yaralar bir an önce sarılsın ve Roman toplumunda dinmek bilmeyen bu sancı, gelecek kuşaklara aktarılsın.

Salgın yüzünden ev içi iş yükü ağırlaşırken emeğin değeri düştü. Artan derin yoksulluk, aile içi şiddeti katladı. Roman kadınların sosyo-ekonomik anlamda güçlenmesine yönelik çalışmalar yapıyor musunuz?

Çocuklar ve gençlerle yüz yüze yaptığımız faaliyetlere pandemi dolayısıyla ara verince, toplumsal cinsiyet eşitliği gereğince, kadınların istihdama katılımını güçlendirmeye ağırlık verdik. Mevcut becerilerin en hızlı ve en verimli şekilde nasıl değerlendirilebileceğine baktığımızda, örme çorap üretiminde karar kıldık. Maharetli ellerinden çıkan Noel çorapları e-ticaret mecraalarında yoğun ilgi görünce kadınlarımız daha iyi bir gelecek kurmak için umutlandı; başka neler üretebileceklerini tartışmaya başladı. Bu motivasyondan cesaretlenerek bir kadın kooperatifi kurmaya karar verdik. Bunu başarmak için ihtiyaç duyduğumuz finansal kaynağı hibe ve fonlardan karşılamak için başvurular yapıyoruz. İzmir'in kadının güçlendirilmesine yarayan projelere hassasiyetinden şüphe etmiyoruz. Dolayısıyla kooperatifimiz kurulduğunda tanıtım ve pazarlama için herkesten destek bekliyoruz. ✚

Notlar

¹ humanityinaction.org/person/orhan-galjus/

² romarchive.eu/en/collection/p/ian-hancock/

Medyanın Kayıp Gözleri

SARP KESKİNER

İzmir Film ve Televizyon Yapımcıları Derneği (İFTYD) bünyesinde faaliyet gösteren İzmir Sinema Evi oluşumunun Sivil Düşün desteğiyle Ekim – Aralık 2021 döneminde gerçekleştirdiği “Medyanın Kayıp Gözleri” adlı kısa film atölyesi, İstanbul Sözleşmesi tartışmalarıyla iyice yakıcılık kazanan cinsiyet eşitsizliğine karşı toplumsal farkındalık yaratırken aksiyon almayı teşvik ediyordu. Kadın ve LGBTQI+ bireyleri nefret objesi haline getiren, dolayısıyla şiddeti meşru gören eril anlayış, tutum ve davranışlara karşı ortak bir dil geliştirmeyi amaçlayan atölye, nefret dilinden arınmış görsel bir söylem geliştirmeyi kendine amaç edinmiş öğrencilerle amatör ve profesyonel kısa filmcileri bir araya getirdi.

Oluşumun kurucularından Ceren Ünsever’in altını çizdiği üzere İzmir Sinema Evi, kentteki sinema üretimine tabandan örgütlenmeye dayanan, dinamik bir yaklaşım getiriyor; katılımcı çeşitliliğini gözetirken, hak temelli sinemacılığı güçlendirecek mevziler inşa ediyor. İFTYD Yönetim Kurulu üyesi ve projenin eş yürütücüsü Tahsin İşbilen, önceki projelerde benzer bir izleği takip ettiklerine vurgu yaparken, oluşumun yöntem bağlamında oluşturulan çalışma grupları vasıtasıyla festivallerde gösterime girebilecek nitelikte ürünler çıkardığına dikkat çekiyor. Projede yer alan eğitmenlerden sosyolog Işın Turgut, gelecekte medyada kendine yer bulacak, kadın ve LGBTQI+ bireylerin mücadelesine duyarlı gazeteci - sinemacılar yetiştirmenin önemine işaret ediyor. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Film Tasarım Bölümü’nden Zühal Çetin Özkan ise Turgut’u olumlar şekilde “*bu gibi projelerin yaratabileceği değişimi dolayısıyla ne kadar gerekli olduğunu*” şöyle tarif ediyor: “*Bugün ana akım medya, nefret söylemini ve ayrımcılığı tekrar tekrar üreterek toplum nezdinde meşrulaştırmaya uğraşiyor. Bu yüzden geleceğin medyasında söz sahibi olacak genç gazetecilerle belgeselcilerle toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde hak odaklı bir perspektif kazandıracak ve bu perspektifi gittikçe çeşitlenen mecralarda hâkim kılacak, ayrımcılığı ve nefret dilini adım adım ortadan kaldırmaya yarayacak taşıyıcı zemini inşa ediyor.*”

İzmir Sinema Evi’nin bundan önce hayata geçirdiği “Nefret Duvarından Sen de Bir Tuğla Çek” projesi kapsamında çekilen

filmlerden “Yuva”nın (“Home”) uluslararası organizasyonlarda gördüğü ilgi, Zühal Çetin Özkan’ın öne sürdüğü üzere bu gibi girişimlerin yaratabileceği sosyal etkinin nerelere uzanabileceğine dair isabetli bir örnek sunuyor. Aralık ayında tamamlanan proje filmleri, 2022 ve sonrasında ulusal ve uluslararası film festivallerinde gösterime girecek. +

iftyd.org

Barbaros Su Kültürü Mirası

SARP KESKİNER

Üç yıl önce Urla, Barbaros köyüne yerleşen, doğal döngüye duydukları ilgi doğrultusunda yerel bilginin taşıdığı kıymetin peşinde koşan Hazal Öztetikler ile Burcu Ertunç'un başlattığı Barbaros Su Kültürü Mirası projesi, odağına havzaya yaşam veren kaynakların belleğini alıyor.

Tarım yoğun bir yerleşim olmasına rağmen asırlardır su problemi yaşayan, dolayısıyla biriktirmeye, korumaya dair çeşitli pratikler geliştiren köy, günümüzde işlevini yitirmiş pek çok kuyu ve gölete ev sahipliği yapıyor. Proje ekibi, mülakatlar yaparak bu kaynaklara ait hikâyeleri topluyor; ardından, Kültür İçin Alan konsorsiyumundan aldığı destekle somut

olmayan kültür unsuru olarak konumlandığı kaynakları Patika Sanat Topluluğu iş birliğinde doğa sanatı uygulamalarıyla bir araya getiriyor.

Proje ekibi, takip ettiği izleği şöyle tanımlıyor: *"Hatırlayan, yaşadığı yeri derinlemesine gözlemler; çevresinde yaşayanlara merakla kulak verir ve birlikte öğrenir. Geçmişle anlatılar üzerinden bağ kurarken var olanın içinde saklı güzelliği ve barındırdığı olasılıkları keşfeder. Barbaros Su Kültürü Mirası, doğa sanatının sağladığı estetik perspektifle izleyiciyi suyun yaşamsal değerine ve insanla etkileşimine bakmaya çağırıyor. Böylelikle hızla yitirilen suya bağlı kültürün ve belleğin yasına işaret ediyor; izleyenleri ve köy sakinlerini yeni olasılıklar üzerine hayâl kurmaya davet ediyor."*

Bu bağlamda proje, suya dair konuşulabilecek ne varsa gündeme taşıyarak yerelin bu mirasa sahip çıkmasına öncülük ediyor. ✚

barbarossukulturu.com

Tayfun Özkaya:

“Agroekolojik hareketin başarıya ulaşabilmesi için tüm taraflar birlikte mücadele vermeli”

EZGİ CEREN KAYIRICI

Özkaya, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra Tarım Ekonomisi Bölümü'nde tarım politikası ve katılımcı kırsal kalkınma alanına yoğunlaşmış; tarım temelli süreli yayınlara katkıda bulunmuş. Ardından, bölümdeki arkadaşlarıyla İzmir'in ilk topluluk destekli tarım grubunu kurmuş; 2010 yılında Torbalı'da Türkiye'deki ilk tohum takas şenliğini düzenlemiştir. 1990 yılında kuruluşuna katkıda bulunduğu, uzun yıllar başkanlığını üstlendiği Tarım Ekonomisi Derneği ile “Başka Bir Organik Tarım Mümkün”, “Başka Bir Hayvancılık Mümkün”, “Başka Bir Teknoloji Mümkün”, “Başka Bir Köylülük Mümkün” ve “Agroekoloji: Başka Bir Tarım Mümkün” başlıklı çalıştaylar düzenleyen, yayıncılar üreten Özkaya ile agroekolojik pratiklerin nasıl yaygınlık kazanabileceğini konuştuk.

Agroekoloji nedir, bu kavramı nasıl tarif edersiniz?

Terim, Latince “agro” yani “tarla” veya “tarım”; Yunanca “eko”, yani “ev” veya “çevre” ile bilim anlamını taşıyan “loji” kelimelerinden oluşuyor. Agroekoloji, beş kılavuz ilke¹ doğrultusunda yerel deneyime önem atfeden, değişen koşullara göre kendini güncelleyen, sonuçta sürdürülebilir çiftçi-

liği güçlendirmeyi amaçlayan bilimsel bir yaklaşımı savunuyor. Bu yaklaşım, göçmen ve ormancı toplulukların bin yıldır yeryüzünü kavrayış biçimini, doğal döngüyle uyumlu pratikleri temel alıyor.

Endüstriyel tarımcılık, diğer adıyla konvansiyonel tarım, uluslararası karteller tarafından üretilen kimyasalların, tohumların ve makinelerin kullanımına dayanıyor. Agroekolojik tarımsa, girdinin mümkün olduğunca öz kaynaklardan karşılanmasını, enerji ve su kaynaklarının doğal döngüye uygun şekilde kullanılmasını, kadim pratiklerin bilimsel yöntemlerle harmanlanmasını hedefliyor. Diğer yandan, üreticiyle tüketiciyi aynı zeminde buluşturan dayanışma ekonomisini ileri sürdüğü yaklaşımın ayrılmaz parçası olarak görüyor. Buradan hareketle, agroekolojiyi “*bilimsel yaklaşıma dayanan toplumsal bir hareket*” olarak nitelendiriyoruz.

Kavram, geçtiğimiz ekim ayında Metis Yayınları tarafından basılan “Agroekoloji: Başka Bir Tarım Mümkün” kitabınızda kapsamlı bir şekilde ele

alınıyor. Kitap fikri nasıl ortaya çıktı ve kimler kitaba katkı sundu?

Tarım Ekonomisi Derneği olarak, 12 Aralık 2019'da Agroekoloji Çalıştayı'nı düzenlemiştik. Akademisyenlerin, yayıncıların, çiftçilerin ve aktivistlerin sunduğu bildirilerle beraber, Miguel Alieri de dâhil olmak üzere yurt içinden ve dışından otuz ismin sunum, görüş ve değerlendirmelerini içeren kitap, bu çalıştayın çıktısı olarak tasarlandı.

Çalıştay ve kitap nasıl bir etki yarattı? Ne tür geri bildirimler aldınız?

Çalıştay, agroekolojiye ilgi duyan kişi ve kurumların bir araya gelmesine, birbiriyle iletişim kurmasına yararken alanında ilk örneği teşkil eden kitap, gördüğü yoğun ilgi sayesinde ikinci baskıyı yaptı. Bu anlamda yayının tarım, gıda, sosyoloji,

dayanışma ekonomileri üzerine çalışanlar için başvuru kaynağı olacağına inanıyorum.

Agroekolojik uygulamalar pandemiyle iyice su yüzüne çıkan küresel ekonomik krizin yol açtığı gıdaya ulaşım sorununa çare olabilir mi?

Yazdığı makaleyle kitaba da katkı koyan evrimsel biyolog Rob Wallace'ın kaleme aldığı "Big Farms Make Big Flu" (Büyük Çiftlikler Büyük Hastalık Doğurur), Covid-19 ve benzeri virüslerin evrimleşmesinde endüstriyel hayvancılığın payına dikkat çekiyor. Yıllardır belirli çevrelerde ısrarla dile getirilmesine rağmen dünya, endüstriyel tarımın çıkmaz bir yol olduğunun yeni farkına varıyor. Ekonomik ve ekolojik krizlerin iç içe geçtiği günümüzde iyi gıdaya ulaşmanın, sağlıklı yaşam sürdürmenin ne kadar zorlaştığını hep birlikte deneyimliyoruz. Hepimizi çıkmaza sürükleyen endüstriyel tarım, bir yandan doğayı ve küçük üreticiyi yok ederken diğer yandan küresel iklim krizinin kontrolden çıkmasında önemli rol oynuyor. Agroekolojik tarımsa karbonu toprakta tutmaya öncelik veriyor; gübrelemede doğal kaynakların kullanımını teşvik ediyor. Ayrıca öne sürdüğü uygulamalarla tüketicinin temiz, adil gıdaya makul fiyatlarla ulaşmasına imkân tanıyor. Dolayısıyla, agrokültürel uygulamaların iklim krizinin sönümlenmesine önemli ölçüde katkı sağlayacağını söyleyebiliriz ki kitapta yer verdi-

ğımız iyi uygulamalar bölümü, bu alanda hangi adımların atılabileceğine dair ipuçları sunuyor. Agroekoloji hareketi ve politikası konulu bölümse, hareketin nasıl yayılabileceğine yol gösteriyor.

Agroekolojik pratikler doğal tarım, iyi tarım ve organik tarım uygulamalarından nerede farklılaşıyor?

Agroekoloji, bir şemsiye kavram; dolayısıyla Fukuoka'nın temellerini attığı doğal tarımı, organik tarımı, onarıcı tarımı, permakültür gibi yaklaşımları bu çatının altında yer alan disiplinler olarak düşünmek lâzım. Biyopestisit ve biyogübre kullanımına dayanan organik tarım, başlangıçta yola çıktığı özelliklerden uzaklaştı çünkü sistem tarafından ehilleştirildi. Biyoürünlerle biyopestisitler de uluslararası karteller tarafından üretiliyor ve yüksek fiyatına rağmen çiftçiye bağımlı kılıyor. Buna karşılık, agroekolojiye geçiş için belirlenen beş aşamadan ikincisinin organik tarıma karşılık geldiği söylenebilir. İlk aşamada temel endüstriyel tarım girdileri olarak kabul edilen sentetik ilaçların ve kimyasal gübrelerin dozajı azaltılıyor. İkinci aşamada organik tarımda yaygın şekilde kullanılan biyopestisitlerle biyogübreler, kimyasalların yerini alıyor. Üçüncü aşamada, ekolojik dengenin tesis edilmesi amacıyla işletmenin endüstriyel girdileri terk etmesini sağlayacak mekanizmalar tesis ediliyor. Dördüncü aşamada işletme, dayanışma ekonomisi ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösteren tüketim kooperatiflerini, gıda topluluklarını ve ekolojik köylü pazarlarını içeren ağa katılıyor. Beşinci aşamada endüstriyel tarıma tamamen son veriliyor.

Organik tarım, monokültürel üretim tipini benimsediği için biyoçeşitliliğe izin vermiyor. Ayrıca bu alanın tamamen endüstrileşmiş olması, emek sömürsünün devamına yol açıyor. Oluşturulan yapay imaj ve yüksek fiyatlama sebebiyle ürünlere sadece yüksek gelir grubu erişebiliyor; ürünlerin uzak mesafelere nakliyesi karbon ayak izini çoğaltıyor.

İyi tarımı "disiplin altına alınmış endüstriyel tarımcılık" olarak nitelendirmek yanlış olmaz. Zira bu disiplinde kimyasallar düşük dozlarda uygulanıyor; hasat şekli ve ambalajlama, çeşitli kriterlere bağlanıyor. Tüm aşamalar, bir sertifikasyon sistemiyle disipline ediliyor. Bu sistem, denetimsiz endüstriyel tarıma nazaran doğaya daha az zarar verse de çevre, halk sağlığı, çiftçi

refahı ve tüketici hakları açısından sorun üretmeyi sürdürüyor.

Endüstriyel tarım yapan çiftçilerle işletmeler, doğal tarım ve organik tarım uygulamalarına verim düşüklüğüne yol açtığı, maliyetleri yeterince karşılamadığı gerekçesiyle mesafeli duruyor. Bu mesafe, tarımsal üretime elverişsiz, kurak bölgelerde daha da büyüyor. Bu anlamda agroekoloji bir zihniyet dönüşümü yaratabilir mi?

Bu görüş sadece bizde değil, dünyada da tartışar buluyor zira endüstriyel tarımda verimlilik anlayışı bir sezonda birim alandan maksimum miktarda ürün elde etmeye dayanıyor. Ne var ki bu anlayış, yüksek verim elde edebilmek için kullanılan kimyasalların toprağa verdiği zararı, uzun vadede yaratılan çoraklaşmayı, yok edilen biyoçeşitliliği ve girdilerin yıllık bazda gösterdiği artışı göz ardı ediyor. Buna ek olarak, elde edilen ürünün niteliğine dair kaygı taşıyor, niceliğe bakılıyor. Oysa agroekoloji, öz kaynakların verimli kullanımını, dayatmacı piyasalarla minimum düzeyde ilişkilermeyi esas alıyor ve bundan da öte, zehirsiz, besleyici, adil, sağlıklı ve lezzetli gıda üretimini teşvik ediyor. Buna uyumlu olarak dekar başına verime odaklanmak yerine işletme giderlerini minimize etmeye, topyekûn verimi artırmaya bakıyor.

İşin bir başka veçhesi de şu: Birim başına düşen girdi miktarını ve rekolteyi ölçmeye yönelik araştırmaların tamamı, endüstriyel tarımla organik tarım karşılaştırmalarına bel bağlıyor. Çiftçi de itirazını bu karşılaştırmaların ürettiği sonuçlara göre temellendiriyor. Organik tarımda sezonluk girdi maliyetlerinin toplamıyla elde edilen brüt gelire ilişkin karşılaştırmalar tek ürün baz alınarak yapılıyor. Agroekolojideyse ürün bazı değil, işletme bazlı bir yaklaşım söz konusu. Yani ilk birkaç aşamada işletmenin girdilerini azaltmaya öncelik veriliyor. Çiftçi de şunu soruyor: *"Endüstriyel tarımdan organik tarıma veya agroekolojik tarıma geçiş süreci dört yılı bulacaksa ve araştırmalara göre verim düşüklüğü yaşayacağım kesinse, o dört yıl boyunca sabit ve değişken girdilerimi nasıl, neyle karşılayacağım?"* Haklı, zira önceden endüstriyel tarım esaslarına göre ekilen biçilen arazide organik tarıma ve ardından agroekolojik disipline geçiş yapılırken rekoltelede düşüklük yaşanıyor. İşletmenin bu ara dönemi nasıl geçireceğini dikkate alırken sürece dair sağlıklı analizler sunan araştırmalara bakmak en iyisi. Örneğin, Lauren

C. Ponisio ve arkadaşları tarafından yapılan çalışma, yüz on beş araştırmanın ve binden fazla gözlemin analizini içeriyor.² Organik ve konvansiyonel tarım arasındaki verim farklarını detaylı bir şekilde ele alan bu meta çalışmaya göre organik tarım uygulamalarında verim, konvansiyonel tarıma oranla %19 düşüyor. Ancak yöreye uygun ürünler tercih edildiğinde, doğru yöntemler uygulandığında, ülkesine göre farklı sonuçlar elde ediliyor. Örneğin kalkınmış ülkelere baktığımızda organik tarım uygulamalarıyla konvansiyonel tarım uygulamaları arasındaki rekolte farkının oldukça düşük olduğunu görüyoruz. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere baktığımızda bu fark açılıyor. Farka yol açan unsurlar, bize iyileştirme anlamında hangi alanlara müdahale etmemiz gerektiğini söylüyor. Diğer yandan organik tarımda münavebeye gitmek, yani doğal yollarla birbirinin ihtiyacını tamamlayacak ürünleri dönüşümlü olarak yetiştirmek, rekolte farkını %9'a çekiyor. Aynı alanda münavebeli tarım yapılacaksa ekilecek ürünlerin birbiriyle ilişkisi, maliyet-fayda analizi iyi değerlendirilmeli. Bütün bu sonuçlar, işletme girdilerini, su ve enerji sarfiyatını minimize etmeyi gözetken agroekolojik uygulamaları benimsemenin konvansiyonel tarımdan vaz geçmenin yol açacağı gelir kaybını önemli oranda giderebileceğini ispat ediyor. Diğer yandan, organik tarıma dayalı performansı konu alan araştırmaların hâlâ yetersiz kaldığını, bu alanda üretim yapan şirketlerin konvansiyonel yöntemlerle tohum, fide ürettiğini ekleyelim.

Araştırmalar, konvansiyonel tarıma göre yapılan tahıl üretiminin rekolte bağlamında çiftçi lehine sonuçlar ürettiğini söylüyor ve yapılan karşılaştı-

malarda tahılların payı, %53'ü buluyor. Uzmanlar, bunu gayet normal buluyor; zira yeşil devrimin başından beri kimyasallara, hibrit tohum teknolojilerine en hızlı cevap veren ürün grubunu tahıllar oluşturuyor. Bu tespit, diğer ülkelerle beraber Türkiye için de geçerli.

Bunlarla beraber, ABD'de kırk yılı aşkın süredir yürütülen bir araştırma umut verici sonuçlar üretiyor. Pennsylvania'daki Rodale Institute, 1981 yılından bu yana mısır, soya ve buğday ekili arazilerinde konvansiyonel tarımla organik tarım pratiklerini birlikte uyguluyor.³ Organik pratiklere göre baklagilleri örtü bitkisi ve malç, hayvan tersini doğal gübre olarak kullanan enstitü, konvansiyonel tarımda kullanılan kimyasalları belirli aşamalarda, gerekli dozlarda devreye sokuyor. Enstitü, 2008 yılında araziye klasik toprak işlemeli ve toprak işlemez sistemi karşılaştırmak amacıyla ikiye bölüyor ve her iki alana mısırla soya ekiliyor. Uzun dönem rekolte ortalamalarına bakıldığında, organik tarım uygulanan araziye konvansiyonel tarım uygulanan arazideki verim, neredeyse birbirine eşitleniyor. Dahası, organik mısır arazisinde verim, kurak geçen yıllarda topraktaki organik maddelerin barındırdığı nem sayesinde %31 oranında artıyor. 2016'da organik mısır arazisinde rekolte, konvansiyonel mısır arazisinin ve kasabanın ortalama verimine %22 oranında üstün geliyor. Organik arazide gerçekleştirilen uygulamaların orta vadede net geliri artırması, sera gazı salınım oranını düşürmesi ve düşük enerji kullanımına yol açması, ayrıca umut verici. Küresel iklim değişikliğinden kaynaklanan olumsuz etkilerin ileriki yıllarda artacağını göz önünde bulundurduğumuzda, bu göstergeler büyük önem taşıyor.

Agroekolojinin sağlıklı ve sürdürülebilir gıda üretiminden ibaret olmadığına, dayanışma ekonomilerinin bu disiplinin ayrılmaz bileşeni olduğuna özellikle vurgu yapıyorsunuz. Agroekolojik uygulamaların yerelde ve küreselde yaygınlaşması nasıl bir değişim yaratabilir?

Agroekoloji, dayanışma ekonomileri bağlamında çiftçinin ürettiği ürünü tüketiciye doğrudan satabilmesini savunuyor fakat bu kendi kendine hallolacak bir iş değil. Hareketin başıya ulaşabilmesi için endüstriyel tarımla mücadele eden tüm paydaşların omuz omuza gelmesi gerekiyor. Bunu başarabilirsek hem çiftçinin hem tüketicinin refahı artacak.

**İzmir'de agroekolojiyi uygulayan kaç üretici var?
Bu uygulamayı yaygınlaştırmak için bileşenlere
hangi görevler düşüyor?**

Uyguladığını beyan eden birkaç çiftçi var fakat beyana bakmak sağlıklı değil çünkü çiftçilerimizin çoğu, doğal tarım, iyi tarım, organik tarım ve agroekolojik tarım arasındaki farkı tam olarak bilmiyor. Organik üretim yapan veya kendisini organik üretici olarak tanımlayan, biyopestisit ve biyogübre yerine zararlılarla mücadele etmek için arap sabunu, ısırgan otu, tesbih ağacı meyvesi gibi doğal materyalleri tercih eden çiftçilerimizin agroekolojiyi uyguladığını kabul edebiliriz. Ancak bu uzun erimli bir süreç; agroekoloji yerele ait bilgi ve deneyimleri bilimsel yöntemlerle sentezlediği için süregiden araştırmaların ürettiği sonuçları düzenli olarak takip etmek, iyi uygulamaları sahaya taşımak lâzım. Bu yolda ısrar edenlerin hareketin başarı düzeyini artıracığına inanıyorum.

Agroekolojinin ülkemizde yaygınlık kazanması için çiftçinin, tüketicinin, araştırmacının, akademinin, yerel yöneticilerin ve gıda kooperatiflerinin iş birliğine gitmesi kaçınılmaz:

- Çiftçi, iklim krizinin getireceği zorlu koşullara dayanıklı, yörenin hafızasını bünyesinde taşıyan yerel tohum ve hayvan cinslerini tercih etmeli ki daha sağlıklı bir ıslah politikası izlensin.
- Tüketici, topluluk destekli tarım gruplarında, tüketim kooperatiflerinde örgütlenerek çiftçiyle

ittifak yapmalı ve hatta taşıdığı sıfatın ötesine geçerek sorunların çözülmesi için inisiyatif almalı ki "türeticilik" yaygınlaşsın.

- Araştırmacılar agroekolojiye, katılımcı bitki ve hayvan ıslahına daha çok ilgi göstermeli ki agroekolojik yöntemler test edilebilsin, ölçülebilir hale gelsin, daha kapsamlı analiz edilsin ve çeşitli yerelerde yeni deneyimler üresin.

- Tarım ve gıda alanında çalışan akademisyenler, gündemlerinde agroekolojiye daha çok alan açmalı ki bu disiplin, araştırmalarına daha sık konu edilsin.

- Yerel yönetimler agroekolojik sistemi esas alarak üretim yapan çiftçi ve kooperatiflere düzenli olarak destek versin ki hareket büyüsün. Ayrıca, doğrudan satın aldığı ürünleri yurttaşların kolayca ulaşabileceği mecralara taşısın ve yoksul yurttaşlara dağıtsın; kendi yemekhanelerinde kullansın. Katılımcı ıslah çalışmalarına paydaş olsun, agroekolojik kent tarımına alan açmaya niyetlenmiş girişimlerle ortak projeler geliştirsın.

- Kooperatiflerimiz, hızlı biçimde endüstriyel tarıma dayanan üretimden vaz geçerek agroekolojik pratiklere yönelmeli ve ürünleri tüketicilere doğrudan ulaştıracak mecraları geliştirmeli ki tüketiciler hem çiftçiye hem kooperatife sahip çıksın.

Yayınladığımız kitap bu altı aktörün atacağı adımlara esin kaynağı olursa, ne mutlu bize. ✚

tarekoder.org

Notlar

¹ 1) Çiftçiyi Ön Planda Tutmak 2) Sağlıklı Toprağı, Biyoçeşitliliği ve Doğal Ekosistemlerle Uyumlu Pratikleri Teşvik Etmek 3) Geleneksel Uygulamalarla Bilimi Entegre Etmek 3) Sadelik Yerine Çok Kaynaktan Aynı Anda Faydalanan Bir Karmaşıklık Benimsemek 4) Atığı En Aza İndirmek ve Enerji Kullanımını Optimize Etmek

² Ponisio, L. C., L. K. M'Gonigle, K. C. Mace, J. Palomino, P. de Valpine and C. Kremen. (2015) "Diversification Practices Reduce Organic to Conventional Yield Gap" Proceedings of the Royal Society, B 282: 1799

³ Rodale Institute, "The Farming Systems Trial: Celebrating 30 Years", Kutztown, PA. (2020) <https://mkorodaleinstitute.duw.kinstacdn.com/wp-content/uploads/fst-30-year-report.pdf> (Erişim tarihi: 2.2.2021)

Bergama'nın Orkestraları (2. Bölüm):

Macit Gönügür

SARP KESKİNER – HASAN DEVRİM KINLI FOTOĞRAFLAR SARP KESKİNER – MACİT GÖNLÜGÜR ARŞİVİ

Teos Kültür Sanat Derneği' olarak, RURITAGE İZMİR² projesindeki paydaşlığımız kapsamında Haziran 2021'den bu yana müzikolog Hasan Devrim Kinli ile Bakırçay Havzası'nın müzikal miras haritasını çıkarıyoruz. Soma – Kınık – Bergama – Dikili – Çandarlı aksında ilerleyen proje, somut olmayan kültürel miras bağlamında, bir asırlık süreç içerisinde etnisiteye, inanca, toplumsal cinsiyete, aidiyete ve yerel hasletlere göre müziğin toplumsal hayatta oynadığı role odaklanıyor. Bunu yaparken yerel ekonomide müziğin yerini, gelenek ve pratiklerin kuşaklar arası sürdürülebilirliğini, havzanın İzmir'in konvansiyonel müzik belleğine katkısını, kültürler arası geçişkenliği sorguluyor. Sözlü tarih çalışmalarının yanı sıra işitsel, görsel ve yazılı dokümantasyona dayanan süreç 2021 yılının Aralık ayında nihayetlendi. Oluşturulan işitsel ve görsel arşivin sonucunda elde edilecek çıktılar, 2022 ilkbaharında İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından dijital bir harita üzerinden kamuya açılacak.

Havzanın barındırdığı müzikal geleneğin bir asırlık kesitini merkeze alan çalışmanın önemli

katmanlarından biri, geleneksel müziğin konvansiyonel veya resmi müzikle yerelde nerede, nasıl ve ne şekilde kesiştiğine odaklanıyor. Dolayısıyla bu katman, havzada kurulan bandoların ve onları takip eden orkestraların geleneksel müzik formlarını koruyan aracı toplumların kentli müzik formlarıyla hangi toplumsal koşullarda, ne şekilde ve ölçekte kesiştiğine odaklanmakla kalmıyor; bu kesişimlerin sonucunda yakın tarih boyunca yaşanan değişimi ortaya koymayı hedefliyor. Bu sayıdan itibaren doğrudan tanıklık üzerinden aktaracağımız seri, 1960'lı yılların ortasından itibaren toplu eğlence ve kutlama geleneğinde ilçede kurulan orkestralara önemli oranda yer açmış Bergama'nın müzikal serencamını kronolojik bir akışla sergilemeyi amaçlıyor.

Bakırçay havzasının barındırdığı müzikal mirasın yakın tarihine baktığımızda 60'lı yıllardan itibaren Bergama'dan çıkan gruplar, yaşanan toplumsal dönüşüm doğrultusunda kentin ve periferinin güncel eğlence hayatına moderniteyi getirmekle kalmıyor, cinsiyetleri dans pistinde eşitliyor.

1960'ların ortasında efsanevi Çılgınlar grubunu kurduktan sonra 70'li yılların başında Türk Sanat Musikisi'ne yönelen, bugüne dek kentin kültür hayatına yön veren nice girişime imza atan Gönülügür ile müzik hayatını, ilçenin popüler müzik tarihinde devrim yaratan “perde kaldırma” vakasını, müzik eğitimi sürdürülebilir ve erişilebilir kılmanın önemini konuştuk.

Müzikle ilişkiniz nasıl başladı? Ailenizde müzikle ilgili bireyler var mıydı?

Müziğe çocukluktan beri tutkundum. Öyle ki daha yedi yaşındayken bir tahta parçasına gerdiğim misinalarla ilk telli çalgımı yapmıştım. Babam, günün birinde ablama gıcır gıcır bir mandolin hediye etti. Babamın aksine hevesime değer veren ablam mandolini bana hediye edince ilk gerçek çalgıma sahip oldum. Kısa zamanda harikalar yarattım. Oysa dayım kanun çalardı ama dokunmaya kalksam hemen terslerdi. O yaşlarda ailemden hep teşvik, destek bekledim ama bir türlü göremedim.

Mandolinde ustalaşınca gitara heves ettim. Ne var ki ilçede çalınacak kalitede gitar bulmak imkânsız yakın; ancak İzmir'den temin edilebiliyor. Bir gün takım elbise almak için İzmir'e indik. Kemeraltı, Başoturak'taki Çobanoğlu müzik mağazasının önüne geldiğimizde kendimi yere attım; “*baba ben giysi miysi istemiyorum, ne olur bana gitar al*” diye yalvardım ama sağ olsun, babacığım beni yine duymazdan geldi.

60'lı yılların başında müzikle ilişkiliyseniz seçenekler belliydi. Ya Türk Sanat Müziği ile ilgilenecektiniz ya da Emin “Aga” (Oğuz) yönetimindeki belediye bandosunun Halk Eğitim Merkezi'nde çaldığı düğünleri takip edecektiniz. İlçenin müzikle topyekûn ilişkilendiği tek olay Bergama Kermesi³ idi. Halk, kermes boyunca icra edilen zeybek gösterilerini dikkatle ve tutkuyla takip ederdi. Bir de Musevilerden kalan Havra'da düzenlenen yemekli balolar vardı ki bu “balolu düğün”lerde bandonun içinden çıkan cazbant sahne alırdı. Ben özellikle bandocu Emin Agaları takip ederdim çünkü enstrümantasyon çok zengindi. Davul, trampet, klarnet, saksafon, trompet takımı ve düğünlerin o şenlikli ortamı çok ilgimi çekerti.

Müzisyenlerin o dönemde neden perde arkasında icra yaptığını açıklar mısınız?

Mutaassıplıktan başka bir sebebi yok. Eğlenceler kadınlar için düzenlendiğinden erkekler kadınların müzisyenleri görmesini istemezdi. Göz teması kurmak dâhi tehlikeli kabul edilirdi. Eğlenceye ancak düğün sahibinin ailesinden birkaç erkek katılabilirdi. Tabii perde arkasında bir başka eğlence dönerdi.⁴

Düğün sahipleri ve izleyici müzisyenlerle nasıl ilişki kuruyordu? Örneğin istek parça varsa müzisyenlere kim iletiyordu?

İstek falan yoktu, bando veya cazbant ne çalıyorsa onu dinleyecektin. Zaten çalınacak parçaların sırası belliydi ve çok nadir değişirdi. Gelin “Komparsita”⁵ ile girer, ondan sonra tangolardan devam. Ortada erkek olmadığı için kadın kadına dans... Nadiren istek olursa bunu bandoya çocuklar iletirdi.

Bandoyla içinden çıkan cazbant, neredeyse 1962'ye kadar Bergama'daki toplu eğlencelere hükmediyor. Hemen ardından, Amerika ve İngiltere'deki müzik sahnesiyle eş zamanlı olarak Bergama kendi beat gruplarını çıkarıyor: The Pergamus, Siyah Inciler ve sizin ilk grubunuz Altın Çocuklar...

Altın Çocukları 1963 yılında kurduk. Siyah Inciler de yaklaşık olarak aynı zamanlarda kuruldu fakat onlar bize nazaran daha aristokrat bir ekipti, müziği hobi mahiyetinde ele alıyorlardı. İş ciddiye binince The Pergamus ile aynı yıl, 1966'da Çılgınlar'ı kurduk. Kurduk ama çok imkânsızlık

çektik, her şeyi sıfırdan inşa etmek zorundaydık. Örneğin marangoz İsmail Canitez'in atölyesinde elektrogitar imal ettik. Şekli verdik ama perdeleri yerine oturtamadık. Burguları zar zor edindik ve en sonunda derme çatma üç gitar, bir bateriyle grubu kurduk. Ne nota var ne bir şey; pikabın başına oturuyoruz, herkes kendi partisini çıkartıyor. Ben solo kısımları kulağa alıyorum, çala çala ezberliyorum. Biri yanlış mı yaptı, baştan başlıyoruz dinlemeye. Saatlerce uğraşıyoruz, o parçayı aslına yakın şekilde icra edebilmek için. Bir seferinde İzmir Fuarı'nda birinin balolu düğününü çalışıyoruz. Düğün sahibi inanmıyor Bergama'dan geldiğimize. "Yok artık, taşradan bu kadar güzel bir grup nasıl çıkar" diyor. Harikalar yaratıyoruz, o derece. Her ay Hey dergisinin liste parçalarını takip ediyoruz.

Repertuvarda hangi şarkılar vardı, hatırlıyor musunuz?

Yabancıardan aklımda kalanlar "Johnny Guitar", The Beatles'tan "Yesterday", Tom Jones'dan "Without Love"... Anadolu Folk yeni palazlanıyor, Anadolu Pop'un temelleri atılıyor. Hoşumuza giden yerli şarkıları da çalışıyorduk.

O perde nasıl ve ne zaman indi Macit Bey?

Çılgınlar ile orkestracılığa başladığımızda Bergamalı her grup gibi biz de perdenin arkasına yerleştik. O sıralar on altı, on yedi yaşlarındayız. Perdeye baka baka çalarken bir gün canımıza tak etti; "enayi miyiz, bu ne saçmalaktır" diye söylenmeye başladık. "Kim kimi kimin gözünden sakınıyor; böyle ilkelik olur mu" dedik. Her hafta

sonu aynı terane, üstelik Halk Eğitim Merkezi'nde, herkes birbirini tanıyor zaten... Toplantının sonunda, "iki ay sonrası şu cumartesi babamızın düğünü olsa indireceğiz perdeyi" diye karar aldık. B planı da tamam, düğün sahibi perdeyi indirmekte direniyor mu? Bize ödeyeceği tutarı çıkarıp eline sayacağız ve beşimiz ayrı yönlerde doğru kaçacağız ama kimse kimsenin nereye kaçtığını bilmeyecek. Öyle yerlere saklanacağız ki kimse bizi bulamayacak! Sözleştiğimiz gün geldi, sahneyi kurduk; perdeyi açtık, beklemeye başladık. "Bu ne! Perdeler açık!" bağışmaları başlayınca düğün sahibinin yanına gittik: "Bakın biz grupça bir karar aldık, tarih koyduk. Bu karara, tarihe uymak zorundayız. Bu bir reform; Bergama için bir milat... Bir akrabamızın düğünü de olabilirdi ama sizin düğününüze denk geldi. Gözünü seveyim perdeyi kapattırmayın" diye yalvardım. "Hanımın sülalesi hacı, olmaz öyle şey" diye diretince, "buyurun iki yüz elli liranızı" diyerek ortadan kaybolduk. Bizi ara ki bulasın! Ertesi gün pazar; yine düğün çalacağız. O düğünün sahibi de sıkıntı çıkarınca parasını eline saydı. "Tamam azıcık çalın bari" deyince o perde, bir daha kapanmamak üzere açıldı. Bizi reddeden kişiye gitmiş bir yerlerden güç bela makara bant bulmuş, gerginlikten ağlaya ağlaya çıkarmış düğünü. Velhasıl devrim yaptık.

İlçe dışına çılmaya gittiğimizde çok utanıyorduk bu perde meselesi yüzünden. Hele İzmirli bir türlü inanmıyordu, perde arkasında çaldığımıza... 1971'in mart ayında ben askere gidince Çılgınlar dağılma kararı aldı. Veda gecesinde ağlayanlar,

sızlayanlar... Çok güzel bir gündü bizim için, dünmüş gibi hatırlarım.

Makara banttan bahsettiniz, programları kayda almadınız mı?

Hiç sormayın o konuyu. Nedense kayıt işini hiç ciddiye almadık ama bol bol fotoğraf var elimde.

Gruplar düğün çalmaya başlayınca Bandocu Emin Aga ekibine ve cazbanda ne oldu?

Bandoya, asli görevlerine döndüler. Gayet kolay benimsediler bu dönüşümü zira toplumsal beklentilerin değiştiğinin farkına varmışlardı; “*gençler bizden devralsın*” diyerek köşelerine çekildiler. Doğrusu da oydu çünkü tangoyla, oyun havasıyla bir yere kadar... Yeni jenerasyonlar güncel şarkıları duymak, onlarla eğlenmek istiyordu. Biz yabancı liste parçalarının yanı sıra Fikret Kızılok’tan da Cem Karaca’dan da çalışıyorduk. Yani her kesime hitap edebiliyorduk.

Askerden döndükten sonra orkestracılığı bırakıp Türk Sanat Musikisi’ne yönelmişsiniz.

Öyle oldu çünkü orkestra ortamları değişmişti, prensiplerime aykırı durumlarla karşılaşınca “*ar-kadaşlar bana müsaade*” dedim. Aradan zaman geçti; o güne dek sadece selâmlaştığım ama büyük saygı duyduğum bestekâr Akşit ağabey, elinde naylon torbaya sarılı bir utla işyerimize geldi. “*Macit şuna bir bak bakalım*” dedi; iki döndürünce bir şarkı denk getirdim. İlk defa o gün elime aldığı öğrendimce udu bana hediye etti. İşte o gün Türk Sanat Musikisi’ne başladım. 1974’te Halk Eğitim Merkezi’ndeki çalışmalara, bir yıl sonra da koroya dâhil oldum fakat nota solfej eğitimimi TRT İzmir Radyosu sanatçısı, rahmetli Yılmaz Yüksel’den aldım. Her hafta sonu hususi arabama atlayıp Karabağlar’daki kaplamacı dükkânına gidiyordum. Ben katıldığında koroyu Sümerbank Tekstil Fabrikası’nda görevli Zafer Bey idare ediyordu. İlk kadrodan geriye sadece Akşit ağabey kaldı, sağ olsun.

1980’lerin başlarında Avni Anıl’ın Alsancak’taki nota evi, Anıl Yayın Ajansı’na gidip gelmeye başladım. Samimiyetimiz ilerleyince, Bergama’da yaptığımız çalışmalardan bahsettim; bizi çalıştıracak birisine ihtiyaç duyduğumuzu söyledim. “*Bir geleyim göreyim*” dedi. 1982 veya 83 olsa gerek; İzmir’e geldim, kendisini aldım. “*Yolda nerede ne var bilmiyorum, sen sayar mısın*” dedi. Başladım saymaya: “*Hocam şimdi Çiğli’deyiz...*

Menemen’i geçtik... Hocam Foça sapağı geride kaldı...” Ben devam ediyorum ama Avni Hoca beni dinlemiyor, başını sağ yanına eğmiş Niha-vend makamında mırıldanarak elindeki bloknota bir şeyler çiziktiriyor. Aliağa’dan çıkarken Deniz Restoran vardır, “*hocam burada rakı balık yapabilir miyiz*” dedim. “*Olur evlât*” deyince içeri girdim, arabeski kapattırıp Müzeyyen Senar’ın kasetini koydurdum. Avni Hoca dedi ki: “*Yolda seni dinlemiyorum diye bana bozuldun ama son rötuşlar senin arabaya denk geldi. Arabadan udu getirir misin?*” diye rica etti. “*Dört ses nihavent yap bakayım*” dedi ve meşhur parçası “Kaderimde Hep Güzeli Aradım”ı söylemeye başladı. İlk kez orada çalındı o eser. Bergama’da koroyla yakından ilgilendi ve bizi TRT İzmir Radyosu sanatçısı Mahmut Bilgi’ye yönlendirdi. On yıl Mahmut Hoca ile çalıştık, ondan çok şey öğrendik. Ardından aynı kurumda görevli İsmail Olgay başa geçti, beş sene kadar da onunla çalıştık. Son yirmi dört yıldır TRT sanatçısı Oğuz Öz ile çalışıyoruz.

On yıl, yirmi dört yıl... Bunlar ne kadar uzun süreler... Sürdürülebilirliği ağızımızdan düşürmediğimiz bu çağda kulağa inanılmaz geliyor.

Yirmi dört yıldır çalıştırıyor ama bir kez bile şikâyet etmiyor, siz düşünün.

Koronun ince saz ekibinde Roman müzisyenler de yer alıyor, değil mi? Dikili’de yaptığımız mü-lakatta Sevil İldir’dan öğrendiğimiz üzere, ilçede ince sazın ağırlığı var. Buna karşın düğünler ve Türk Sanat Musikisi çalışmaları için klarnetçiler Bergama’dan çağrılıyor. Bergama’daki Roman müzisyenlerin Türk Sanat Musikisi çalışmalarında notasyonla kurduğu ilişkiyi değerlendir misiniz?

Bergama’da ağırlıklı olarak Atmaca Mahalle-si’nde yerleşik Roman kardeşlerimizin tabii ki muazzam bir müzikal yeteneği, potansiyeli var ve bu toplumun kanaat önderleriyle dostluğum çok eski yıllara dayanıyor. Ne var ki Türk Sanat Musikisi, nota solfej bilgisi gerektiriyor ve o meyanda bir eksiklik ortaya çıkıyor. 2005 yılında bu eksikliğe çözüm bulmayı ve müzik eğitimine erişimi güçlendirmeyi kendime dert edinmiştim fakat yaptığım girişimlerden sonuç alamadım. Bergamalı Roman müzisyenlerde ailevi silsilenin devamı, usta çırak ilişkisi son derece önemlidir ve önde gelen aileler, on yıllar boyunca Bakırçay

Havzası ile ona komşu yerleşimlerin müzikal hayatını biçimlendirmiştir. 80'li yıllarda Hüsnü Şenlendirici'nin kuzeni Altan Gözetlik'i gözüme kestirmiştım. Daha çocukluk çağında olmasına rağmen öyle yetenekliydi ki... *"Oğlum koroya gel"* diye ısrar ediyordum fakat o, haklı olarak köylerde düğün çalıyordu. Para orada tabii; bizimkisi gönül işi... Gittim, babası Topuz Hasan ile konuştum. *"Ağabey gelsin bizde nota solfej usûl öğreysin, sonra çok işine yarar"* dedim. *"Doğrusunu siz yapıyorsunuz Macit"* dedi; *"Bak bizim İsmail Bergamalı ne güzel TRT'ye girdi, neden bizim gençler de düzen tutmasın"* diye onay verip kendi üstüne düşen kısmı halledeceğini söyledi. Altan baştan birkaç kez kaçamak yapmaya kalkıştıysa da babasının baskısı sayesinde devam kazandı. Şimdi *"İyi ki bana sert çıktın"* diye teşekkür ediyor. Altan'ı kazandın mı Hasan, Atakan, Küçük Hakan peşinden geliyor çünkü gençlerin rol modellere ihtiyacı var.

Meşk güzeldir ama musikide nota solfej öğrenmek çok zordur; insanı sıkar ama bunun lisan kazanmaktan farkı yoktur. Ben nereye gitsem

notayı önüme koyarım, parçayı çalarım çünkü o dili biliyorum. Bergama Kültür Sanat Vakfı (BERKSAV)' başkanı olduğum dönemde Hüsnü Şenlendirici'ye bir teklifle gittim. Projenin adı, *"Yediden Yetmiş Nota ve Solfej"* idi. *"Birlikte bir okul açalım ve bu okula senin adını verelim"* dedim. Sonra okul için bulduğum yer satışa çıkınca bezdim, bıraktım. O proje içimde ukdedir. İstedim ki yediden yetmiş herkes gelsin, meccanen nota solfej öğreysin. Bunu başarısak hem Türk Sanat Musikisi çalışmaları belirli bir kesime hapsolmaz ve sürer, ayrıca müzikal okuryazarlık kazanan Roman gençlerimiz mesleğinde ilerler.

Bu eğitimlere katılanlar ne kadar zamanda nota solfej öğrenir?

Katılanlar işe sahip çıkarsa ve programa düzenli devam ederse iki yıl içerisinde ilk eğitimden yetişir. Sadece klarnet olmayacak, kemani kanun, ut da öğrenilecek tabii.

Havzadan çıkan iki trompet ustası, Ergün Şenlendirici ve Nazmi Ürk, Anadolu Pop Orkestrası, Orkestra Doğuş, Muzaffer Özçelik ve Arkadaşları gibi ekiplerle uzun yıllar sahne alıyor. Ergün Şenlendirici daha sonra Okay Temiz'in önderliğinde uluslararası arenada ses getiriyor. Daha ziyade havzanın köylerinde düğün çalmaya yönelen Roman müzisyenlerin orkestracılıkla ilişkisi nasıldı?

Yaptığımız işe meraklılardı ama bireysel dostluktan öteye, sosyal kaynaşma hep sorunluydu. Romanlar, yakın zamanlara kadar diğer toplumlarla karışmaya çekinikti. Okay Temiz ön ayak olmasaydı Ergün yerel bir değer olacaktı. Onun sayesinde Hüsnü parladı, havzadaki trompetçilik

görünürlük kazandı. Havzada yaşayan müzisyenleri uluslararası projelere katmak lâzım, bu tür deneyimler müzisyenlerin müziğe bakışını kökünden değiştiriyor.

Siz de kermeste sahne aldınız. Kermese konuk olan müzisyen ve gruplarla ilişkiniz nasıldı?

Ta 1963'te belediye başkanımız Adem Özelli bizi stadyumda sahneye çıkarmaya kalktı. Koskoca stadyum; ses sistemi namına bir şey yok, küçücük sahne, üstelik üç gitar bir bateriyiz! Halk Eğitim'den Ali İhsan Güngül, her zamanki gibi işi ele aldı ve nasıl başardıysa teneke hoparlörlerle işi çözdü. 1969 veya 70 yılında Çılgınlar olarak Kermes Sineması'nda Moğollarla birlikte sahne aldık. Vokalde Aziz Azmet, orgda Murat Ses, bas gitarda Taner Öngür, gitarda Cahit Berkay kadrosu... Cahit Berkay, hiç unutmuyorum, "çocuklar siz Selçuk Alagöz'den öndesiniz. Mutlaka İstanbul'a yerleşmelisiniz" demişti de ne mutlu olmuştuk! Cem Karaca da dinlemeye gelmişti ve beğenisini belirtip bizi onore etmişti.

Halk Eğitim Merkezi ve Belediye Düğün Salonu dışında, ilçede hangi mekânlarda konser veriliyordu? Menajerlik sistemi nasıl işliyordu?

Mekân sayısı son derece sınırlıydı. O yüzden konser geleneği zayıftı ama her grup, orkestra zaten izleyicisiyle düğünlerde, balolarda buluşuyordu. Endüstri Meslek Lisesi, sonradan Güven adını alan Kermes sineması, Sümerbank Tekstil Fabrikası'nın yemekhanesi, Ilıca ve Bergama Palas, başlıca mekânlardı. Bir de dediğim gibi Havra vardı. Asklepion Açık hava Tiyatrosu'nda da konser vermiştik.

Altınova ve Sarmısaklı başta gelmek üzere Dikili, Foça, Soma, Aliağa ve İzmir'de sayısız program yaptık. Halk Eğitim angaje ediyordu grubu, biz pazarlığa hiç karışmıyorduk. 80'lerin başında orglar çıkınca iş tamamen piyanist şantörlere kaldı. Birçok orkestracı o yolu tutmayı seçti. 1990'ların sonunda hem Bergama'da hem Dikili'de yeni gruplar kuruldu. Şimdilerde dört beş grup var ilçede, gayet de iyi çalışıyorlar.

Çılgınlar 2016'da yıllar sonra tekrar sahneye çıktı. Yeniden nasıl bir araya geldiniz, ortam nasıldı?

Hikâyesi yarım kalmış bir grup olduğu için Çılgınlar'ın hatırası her zaman canlıydı. Önceki belediye başkanımız Mehmet Gönenc rica edince diğerlerini ikna etmek bana düştü. Baştan

çekindim; "onca yıl çalmamışız, nasıl olacak" diye düşünürken hem torunlarımıza bir hatıra bırakalım hem de hayattaki elemanlarıyla grubu son bir kez daha Bergamalılarla buluşturalım dedik. Solistimiz Ömer Harputlu, grup dağıldıktan sonra bir kez dahi şarkı söylememişti. Kızı dâhi babasının şarkıcılığından habersizdi. Önce ona gittim, ardından Muhsin Kıratlı'ya ulaştım. Erol Canlı da klavyeye geçti fakat tabii rahmetli olmuş dört elemanın yerine gençlerden takviye almak gerekti. İki bateristi ve bas gitarıyı genç gruplardan transfer ettik. Sonra repertuarı hatırladık, kırk beş gün prova yaptıktan sonra BerKM'de sahneyi hazırladık. Üç yüz elli kişilik salon ağzına kadar dolu; dışarıda var yedi yüz kişi! Kavga, dövüş; "nasıl içeriye almazsınız" diye tepki gösterenler olunca başkan, 1967'de Asklepieion Açık Hava Tiyatrosu'nda verdiğimiz konseri tekrar etmemizi önerdi. Binlerce kişi bizi izlemeye geldi, ağlayanlar, tezahürat yapanlar... Böylece hem eski kuşaklarla hasret giderdik hem grubu yeni jenerasyonlara tanıtmış olduk. Konserin tamamı Youtube'da var, oradan izleyebilirsiniz. ✚

Notlar

¹ [facebook.com/teoskultursanatdernegi](https://www.facebook.com/teoskultursanatdernegi)

² [ruritage.eu](https://www.ruritage.eu)

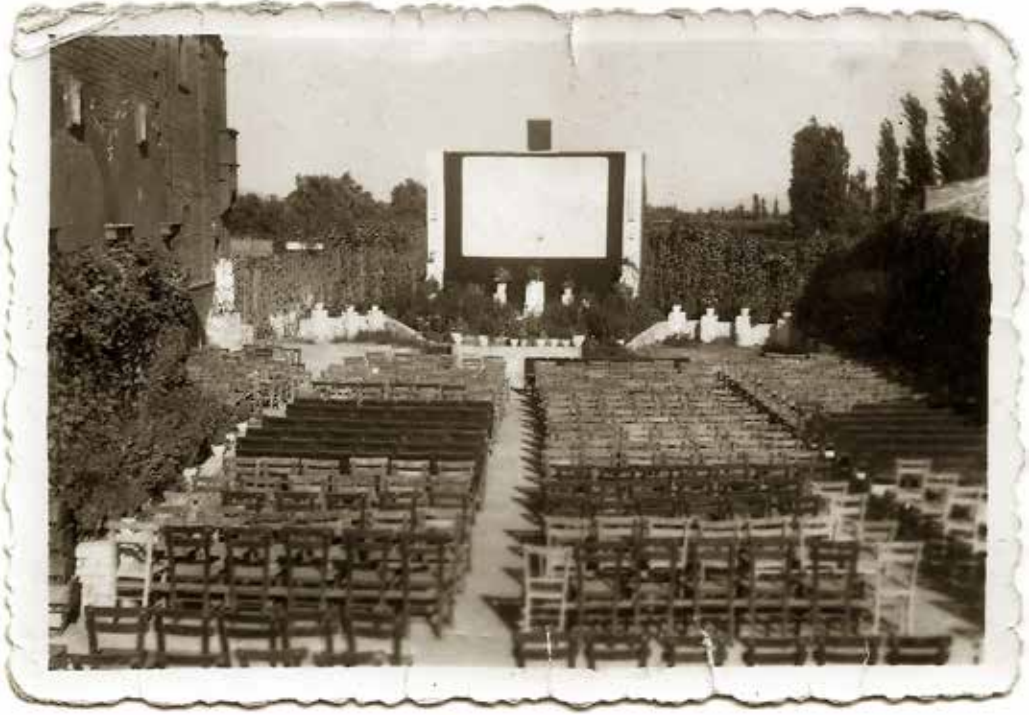
³ Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla ilçenin tarihsel, kültürel ve doğal güzelliklerinin tanıtılması amacıyla 1937 yılından bu yana kesintisiz olarak düzenlenen etkinlik, ilk edisyonundan itibaren her yıl on binlerce izleyiciyi ağırlarken Bakırçay Havzası'nın folklorik değerlerinin korunmasında ve sürdürülmesinde önemli rol oynuyor.

⁴ 1966'dan 1980'e dek The Pergamus ve Çılgınlar ile çalan, ardından Bergama Belediye Orkestrası ile Grup Oluşum ile çalışan Muhsin Kıratlı, 2022'de BERKSAV tarafından yayımlanacak "Bergama'da Pop Müziğin Yakın Tarihi" adlı otobiyografik çalışmasında perde arkasındaki ortamı şöyle betimliyor: "Ortada bir masa; üstünde mezeler, bardaklar, rakılar... Bacak bacak üstüne atıp keyifle çalan, kimse görmediği için çaktırmadan dönüşümlü olarak mola veren ağabeyler, amcalar... Düğüncü kadınların isteklerini perdeyi aralayıp onlara bildiren çocuklar, sigarasıyla perdeyi delip izleyiciyi gözetleyen meraklılar... Film karesini andıran, böylesine tuhaf bir durumdu işte."

⁵ Carlos Gardel'e ait "La Cumparsita", bugün dâhi kent düğünleri repertuarındaki yerini koruyor.

⁶ Asude Otel'in sahibi İbrahim Akıncı Türk

⁷ [berksav.org](https://www.berksav.org)

FOTOĞRAF: ALI İHSAN GÜNGÖL ARSIVI

Sinema Bergama

ÖZGÜR DEMİRCİ

Sarı Denizaltı Sanat İnisiyatifi kurucularından Yücel Tunca'nın hazırladığı "Sinema Bergama" belgeseli, ilçenin sinemaları üzerinden 1924 yılından günümüze dek yaşadığı değişim ve dönüşüme odaklanıyor.

FOTOĞRAF: YÜCEL TUNCA ARSIVI

1924 yılında Abacıhan Sokak'ta ilk salonunu açan, sonrasında sinema işletmeciliği alanında uzmanlaşan "Bolşevik" Cavid Bey'e ithaf edilen belgesel, sözlü tarih çalışmalarını temel alırken yazılı, görsel, işitsel verilerle ilçede faaliyet göstermiş yirmi dokuz yazlık ve kışlık sinemanın hikâyesini üç farklı bölümde sunuyor. Tunca, "İlk Yarı", "Antrakt" ve "İkinci Yarı" bölümlerini oluştururken kronolojik biçimde ilerleyen, parçalardan bütüne giden bir anlayışı gözetiyor. Yerel iletişim danışmanlığını Nejat Simit'in üstlendiği projenin müzikleri Onur Meriç Tunca, Serkan Karaman ve Volkan Karaman'a ait. İllüstrasyonlarsa Nermin Yağmur Erman tarafından çizilmiş. Klasik belgeselcilik

yaklaşımına karşı makaleler, fotoğraflar, çizgisel tasvirler ve mülâkatlar üzerinden renkli bir bütünlük sunan çalışma, ortada dağınık duran hafızayı derli toplu hale getirmesi bakımından önemli bir işlev üstleniyor.

Hayatını sinema kültürünü ilçeye yerleştirmeye adanmış girişimleriyle kentin kültür ve sosyal hayatına yön vermiş Cavid Bey'in yarattığı sinema mekânlarına ait bellek, bölgede yaşayan ya da yolu ilçeye düşen herkesin hatırasındaki varlığını koruyor. Bu bağlamda Tunca, toplumsal hafızasını anlatılar üzerinden canlı tutmayı gelenek haline getirmiş Bergama'nın modernleşme süreci boyunca yaşadığı siyasal, sosyal ve kültürel değişimlerin sonucunda yok olan ya da dönüşen hafıza mekânlarına topluca görünürlük kazandırıyor. Ayrıca, ilçenin sinemacılık geleneğinden hareketle izleyiciyi konserlerden çerezcilere, gazoz markalarından cemiyet hayatının popüler şahsiyetlerine uzanan geniş bir çerçeveye bakmaya çağırıyor. ✚

sinemabergama.com

Büyükanne Sofrasından Gelen Bereket:

Pizza Venedik ve Od Urla

ELFİN YÜKSEKTEPE FOTOĞRAFLAR SEZENER ARŞİVİ

1979 yılından bu yana, Alsancak'ın kalbinde bir fırın yanıyor. Bu fırının odunundan nasibini alan birçok lezzet, nice neslin damağında taht kurmaya devam ediyor. Bu mekânda geçirilen kutlamalar, buluşmalar, yemek yeme deneyiminin çok ötesine geçerek semtin, hâтта kentin sosyal hayatını biçimlendiriyor. Mutfak sevdalısı Ahmet Günter Sezener'in vizyonuyla kırk üç yıl önce hizmete giren Pizza Venedik yalnızca İzmirliilerin değil, yolu bu şehirden geçen herkesin hatırasında iz bırakmış bir işletme. Hiç sönmeyen fırının başında ustalaşmış şef Osman Sezener'in emeğiyle hizmete giren, Ege mutfağının geleneksel unsurlarını ve tariflerini yeniden yorumlayarak gastronomi sahnesine taşıyan Od Urla ise dünyanın dört bir yanından gurmelerin uğrak noktası haline gelmiş durumda. Alman bir babaannenin sofrasından gelen ilhamla hayat bulmuş bu iki yenilikçi mekânın yaratıcıları, baba oğul Sezenerler ile mutfak serüvenlerini konuştuk.

Tadilat nedeniyle kapalı Od Urla'nın bahçesine solgun bir günde konuk oluyoruz. Uykuya geçmiş zeytin ağaçları, meydanda aylıklık eden hayvanlar ve kesif sessizlik, bize tipik bir kış atmosferi sunuyor. Modern mimarisine rağmen sevimli ve davetkâr bir ortam vaat eden restoran binasının cam cephesinden içeri baktığımızda, tüm ihtişamını sergileyen devasa bir açık mutfakla karşılaşıyoruz. Tercihine göre müşteriye ocak başındaki şeflerle yan yana veya klasik yeme içme düzeninde keyif çatma olanağı sunan mutfak düzeni, o haliyle bile bahar ve yaz aylarının kalabalık sohbetlerle süslü, canlı atmosferini hissettirmeyi başarıyor. Bu atmosferin nasıl yaratılıp bugünlere kadar taşındığının bir öyküsü var ve o öykü, uzun yıllar önce, bambaşka bir restoranda, kentin kalbinde başlıyor.

Ahmet Günter Sezener, Münih'te bilgisayar ve işletme eğitimi aldıktan sonra babasının kazan fabrikasında çalışmak üzere İzmir'e dönüyor. Dönüyor ama aklında kazanlardan çok gençlik yıllarında ek gelir için İtalya'da çalıştığı restoranlarda tadına doymadığı ortamı İzmir'e taşımak var. Alman babaannesinin mutfağında filizlenmiş yemek pişirme tutkusu kazanlara baskın çıkınca, 1979 yılında Kemalpaşa'daki fabrikadan izin istiyor ve sonraki yıllarını adayacağı, İtalya'yı Alsancak ortamlarına taşıyacak Pizza Venedik projesini hayata geçirmek üzere ilk adımı atıyor. *"O zamanlar dönerci dükkanydı"* diyerek anlatmaya başlıyor ve neden İtalyan konseptini tercih ettiğini ifade etmek için o yılların popüler yeme içme mekânlarını tek tek sayıyor: Fransız ekolünü temsil eden Bonjour Restoran, yakın arkadaşı rahmetli Enis Elagöz'ün açtığı ilk "fast food" lokantası Fil Pizza ve adı adeta Gül Sokak ile özdeşleşmiş Cafe Plaza birer birer geçit töreni yapıyor, anlatımıyla. *"Enis Amerikan tarzını takip ediyordu; ben de İtalyan usulüne hâkimdim. Alman ekolünden gelmeme rağmen İtalyan mutfağıyla yakından ilişkiliydim çünkü talebeyken her hafta sonu Venedik'e, Roma'ya giderdim. Orada restoran işleten çok güzel dostlar edindim, çok görgü kazandım. Restoran işi öyledir; hem görme hem görgü meselesidir. Neyi nasıl hissettiğin ve hissetti-receğin çok önemlidir. Dolayısıyla iş hakkında pizza yapmakla hallolmuyor. İyi bir idareci olman lazım;*

öngörülü, sabırlı, dirayetli ve hoşgörülü olacaksınız çünkü mekânı müşterileri kuracağın diyalogun kalitesi var eder, yaşatır.”

Bitişikte ofisi bulunan “mimar ağabey” Orhan Öncel’den, dönemin sembolleşmiş simalarından da bahis açıyor Sezener. Anlıyoruz ki o günlerin Alsancak’ında herkes birbiriyle dost; zarafetle bezeli bir komşuluk anlayışı hâkim ve etkileşim yoğun. Doğal olarak semt ve semtliyle etkileşim, Pizza Venedik’in ilk günlerinde önemli rol oynuyor. Çocukluğumuzdan izler taşıyan anlatıları hatıramızı canlandırıyor. Onca işletme birkaç yıl dayanıp kapanırken, mekânı kırk yıldır sürdürmenin sırrını soruyoruz: “Müşterimizin yüzde sekseni otuz, otuz beş yıldır bize müdavimdir. İlk defa ağırlayacağım müşteri tabii ki önemlidir ama devamlılıkta asıl olan üçüncü, dördüncü sefer gelmesini sağlamaktır. En iyi kalite malzemeyi kullanıyorsan, müşteri ve personel idaresini beceriy-le yönetiyorsan müdavim yaratırsın. Personelimizin çoğu müşterilerimiz gibi en az otuz senedir bizle beraber. Karşılıklı saygıyı gözeterek, ağabey kardeş ilişkisi içinde çalışırsın. Personelden öte, hepsi benim çocuklarım gibidir. Böyle bir ortam yaratınca Çeşme’ye ya da Bodrum’a gelip gidenler bize uğramadan geçmiyor. Zira açıldığımız günden bu yana sürdürdüğümüz köklü sosyal ortam ve makul fiyat politikamız, burayı bir uğrak haline getiriyor.” İlk baharda yasemin ve ıhlamur kokularına sarınan, kışın Alsancak’taki şık dükkânlara girip çıkanların

telaşıyla kalabalıklaşan, yazın İzmir’in dillere destan akşamlarında serin bir tenhaliğe kavuşan sokağın en güzel yıllarını betimlerlerken gözleri parlıyor Günter Bey’in. AVM kültürünün henüz kentlileri esir almadığı, insanların kendini sokaklarda evinde gibi hissettiği o samimi zamanları anlatmaktan bir türlü kendini alamıyor.

Mekân, içeri adım attığınız andan itibaren size tüm zamanların, mevsimlerin ruhunu tek fotoğrafta sunuyor. O fotoğrafın içinde, sıcak fırının yanından ayrılmayan, işletmenin içinden geçtiği süreçleri gencecik zihniyle sessizce gözlemleyen, adabı ve geleneği iliklerine işleyen bir çocuk beliriyor: Osman Sezener.

"Pizza Venedik'in zirve yaptığı yıllarda bırakın İzmir'i, İstanbul'da dâhi 'fine dining' restoran yokken öyle yoğun bir trafik olurdu ki sipariş fişleri yerlerde yığılırdı. Çok küçük yaşta başladım bu mesleğe. Sifon yüksek geldiği için kola kasasını ters çevirip üzerine çıkardım. Öğlen on ikide kola doldurmaya başladım, bir bakardım saat akşam yedi olmuş. O yoğunluğa rağmen eğleneliydi. Dükkâna adım attığım an misafirlğe gelmiş gibi hissederdim. Herkes eş, dost, akraba... Bizim zamanımızda 'canın ne istiyorsa yap evladım' gibi bir yaklaşım yoktu. Örneğin, yazın arkadaşlarım Çeşme'de tatil yaparken yıllık izne çıkan müdürlerimizin yerine bakardık. Baba mesleği sonuçta; bir yandan zorunda değilsin, diğer yandan zorundasın orada olmaya" diye söze giriyor, Osman Sezener. Şimdilerde bütün dünyada tanınan, söz gelimi adını yalnızca "Soğan" koyduğu tabağında gurmeleri tek bir yerel malzemenin katmanları arasında lezzet keşfine çıkaran, yetiştirdiği genç şeflerin hayatını değiştiren, restoranını bir deneyim okuluna dönüştürmeyi başarmış, bol yıldızlı şefin öyküsü böyle başlamış. "Daha sofradayken

bir sonraki öğünde ne yiyeceğini tartışan bir aileyiz. Hobilerimiz bile işimizle uyumludur; örneğin, yolculuk ve tatil planlarımızı mutfak kültürlerini araştırmak için planlarız. Zor bir sektördeyiz; kafayı bu alana, işe takmışsan aile yaşantısı hep ikinci plandadır. Personelin günde yedi sekiz saat çalıştığı yerde işyeri sahibi olarak on dört saat geçirmek zorundasındır."

1982 doğumlu Osman Sezener'in İzmir Amerikan Koleji'nde okurken ortaokul ve lise yıllarında ablası Melodi ile birlikte gönüllü destek verdiği işletme, zaman içinde dallanıp budaklanıyor ve Bostanlı'da, Alaçatı'da açılan şubelerle büyüyor. Aile, bu yatırıma ek olarak catering hizmeti veren, bin metrekaresel bir imalathaneyi hizmete sokuyor. Doğal olarak meslek seçiminde karar aşaması gelip çatınca, hayatın gidişatı Sezener'i içine doğduğu sektöre yönlendiriyor: "O zamanlar Türkiye'de aşçılık okulu yoktu. Bilkent Üniversitesi'nde turizm ve otelcilik okuduktan sonra stajımı Çırağan Otel'i'nin mutfağında tamamladım. 'Executive' ve 'Executive Sous' sıfatını taşıyan iki şef mesleğe, mutfağa bakışımı şekillendirdi. Sonrasında, askerlik yaparken bile yedi yirmi dört mutfağı düşünüyordum. Gastronomi eğitimi yeni yeni moda olmaya başlamıştı ama sahada global trendleri dikkate alan bir aşçılık anlayışı yoktu, sadece birkaç kişi okulluydu."

Osman Sezener, formasyon yıllarını sıkı bir çalışma ve araştırma temposuyla geçirmiş. Gece yarısına kadar restoranda çalıştıktan sonra sabah dörtlere kadar dünyada neler olup bittiğini, yeni teknik ve trendleri incelemiş. Zamanı gelince, New York'un yolunu tutmuş: "O yıllarda Amerika'nın en iyi şefleri Manhattan'ın göbeğindeki French Culinary Institute'tan çıkıyordu. İtalya ya da Fransa'yı kasten tercih etmedim çünkü Amerika'daki tüm kültürlerin içinde eridiği bir 'melting pot'¹ idi. İtalya'nın bir köyüne gitseydim, daracık bir vizyonum olacaktı." Mezun olduktan sonra takip ettiği Sirio Maccioni'nin üç oğluyla idare ettiği Amerika'nın ilk 'fine dining' restoranı Le Cirque'in dekorundan, ortamından çok etkilenmiş: "Maccioni adeta Amerika'nın kralı gibiydi... Hükümetler orada kuruluyor, orada batıyor; öyle bir ortam... Sirk şeklinde, her yerde hayvan çizimleri... Çok acayip bir yerdi!"

2008 gibi baba Sezener "yeter artık, İzmir'e dön" diyor ama oğul Sezener, bu kez deneyimini artırma amacıyla gastronomi dünyasında yeni yeni

öne çıkmaya başlayan İstanbul'daki restoranlarda neler olup bittiğine bakmaya karar veriyor: "Tabii ki doğup büyüdüğüm şehre dönmek hep aklımdaydı ama İzmir bu tip konseptlere hazır değildi. Hâlâ da yolu var, bence. Ekonomik düzeyi ve harcama alışkanlıklarını kastetmiyorum; 'ben o paraya balık yerim' anlayışıyla derdim var. Geniş bir kesim, 'fine dining' dediğinizde balıkçıya gitmek olarak anlıyor. On yıl boyunca iki ayda bir yurt dışındaki en iyi restoranları gezip tadım yaptım. Beğendiklerimde yaz aylarında gönüllü olarak staja gittim. En son İtalya'da, dünyada ilk yirmiye giren Piazza Duomo Alba'daydım. Od Urla ile benzer bir atmosferi var, kullandıkları ürünlerin neredeyse tamamını kendi arazilerinde yetiştiriyorlar."

Baba Sezener artık doğru zamanın gelmiş olduğuna kanaat getirmiş olacak ki Osman Bey'e uzun zamandır beklediği yeşil ışığı yakıyor ve Od Urla'nın tohumları böyle atılıyor: "Bir gün burada Osman ile mangal yaptık ve şunu düşündük: 'Toscana'da böyle şehrin dışında bir sürü işletme var. Biz de buraya güzel, ufak bir mekan yapalım' dedik." Osman Sezener, gözleri parlayarak, daha büyük bir heyecanla sözleri devralıyor: "Tez canlı karakterler olduğumuz için hemen kolları sıvadık. Projeyi mimar eşim çizdi; üç buçuk ayda tesisi tamamladık. Kısa bir süre gibi gelebilir fakat ben hazırdım; yıllardır bu konseptte hazırlanıyordum. Amaç, Ege mutfağını bir üst lige taşımaktı. Son elli

senedir İzmirli İstanbul'a gidip 'orada mı yemek yiyeyim, burada mı' dese de ben yerelleşmeye karar verdim. Ancak yerel olana önem verirsem globalde görünürlük kazanacağıma, ilgi çekeceğime inandım. Boş zamanlarımda Ege köylerini gezdim; nerede ne var, ona baktım. Diğer yandan, İzmir'in geçmişi yüzyıllara dayanan sokak lezzetleriyle çok kültürlü yapısından esin aldım. Üst komşumuz Yahudi, alt komşumuz Levanten idi. Bu zenginliği kaybetmememiz lâzım; komşuna bir tabak yemek ikram ediyorsun, o da kendi tarifleriyle pişirdiği yemeği yolluyor. Böylece peyveni bir lezzetle, kültürle tanışyorsun. Böyle böyle geliyor, evriliyor tarifler. Zamanla deneyimlediğin lezzetleri harmanlamaya başlıyorsun. Muhteşem bir coğrafyada yaşıyoruz. Kent merkezi desen Kemeraltı Çarşısı, Havra Sokağı, Anafartalar Caddesi, Agora'daki lezzetler keşfetmekle bitmez. İzmir ve çevresi desen Tire'si, Ödemiş'i, Bozdağ'ı, Ayalık'ı başlı başına bir dünya. Ayalık'ta deniz kültürüne doyuyorsun, bir saat sonra Kozak yaylasındasın. Karaburun ise bambaşka bir evren sunuyor. Suyu soğuk olduğu için balık iyice yağlanıyor. En güzel balıklar, en rahiyalı otlar orada. Küçükbaş hayvanların en lezzetlisi kıyı Ege havzasında... Ben de bütün bu zenginliği eski usul odun ateşiyle buluşturacak bir konsept yarattım: Od Urla." Dünyanın önde gelen gastronomi merkezlerine yaptığı seyahatler, Sezener'e sadece bir kaç özgün değer dâhi o coğrafyayı nasıl

öne çıkardığını öğretmiş. “Gastronomi turizminde ziyaretçi oraya o değerin farkında olarak geliyor. En iyisini, doğalsını, sağlıklısını, lezzetlisini nerede tadaracağını biliyor. İyi otelde kalıyor, varsa bölgenin şarap bağlarını geziyor, şehri görmek istiyor ve giderken yanında bir sürü hediye götürüyor. O yüzden her şey dâhil programlarına dayanarak turizmi ileriye götürmek, çeşitlendirmek imkânsız. Türkiye’yi mantıyla kebabla bazlamayla gözlemleyle tanıtamazsınız çünkü sürdürülebilir değil. Danimarka’da devlet yerel gastronomik girişimlere önemli destekler sağlıyor, buradaysa verilen destek yüzde biri zor buluyor. Dolayısıyla bu sektörü ileriye taşıma işi bizim gibi yenilikçi girişimcilere, şeflere düşüyor.”

Od Urla, üç yıllık geçmişine rağmen bünyesinde bulunan konaklama alanlarıyla, test mutfaklarıyla, fermentasyon odalarıyla, şarap kaviyle ve Ma Urla isimli deniz ürünleri restoranıyla dünyanın önemli restoranları sıralamasında hızla yükseliyor. Urla da üzerinde barındırdığı zeytin yağı, şarap, bisiklet ve tarih rotaları sayesinde destinasyonlar arasındaki popülerliğini gittikçe artırıyor. Osman Sezener de bu tespiti katılıyor: “Urla, gastronomik anlamda Türkiye’nin aydınlık yüzü. İzmir’e direkt uçuş sayısı arttıkça daha da popüler hale gelecek. Çeşme ve Seferihisar’daki yazlıklara, otobandan hava alanına yarım saatte ulaşabiliyorsunuz. Uçakla İstanbul üç buçuk saat; bunlar büyük avantajlar. Eğer Urla gerçekliğini ve doğallığını korumayı başarabilirse çok daha iyi yerlere varacak.”

Osman Sezener, birçok genç şef yetiştiriyor. İşletmede kazandıkları deneyim, gençlere önemli kariyer fırsatları sunuyor. Yetiştirdiği şeflerden tek beklentisi, yerel bilgiye sahip çıkması ve yetiştikleri topraklara yatırım yapması. Bu yüzden mutfağı bir açık deneyim alanına çevirmiş; şeflerle misafirler arasındaki sınırları kaldırmış. Yakında kendi yayınlarını üreteceklerini ve bir mutfak akademisi kuracaklarını müjdeliyor Osman Sezener.

Son olarak, Ahmet Günter Sezener’den bir gelecek projeksiyonu istiyoruz: “Pizza Venedik’i nefesim yettiğince yaşatacağım. Çocuklarımdan sonra bayrağı torunlarımdan devralmasını bekliyorum. Osman’ın Od Urla’yı kapatmayacağından ve ileri taşıyacağından eminim. Modası geçtiğinde, insanlar AVM’lerde yiyip içmekten sıkılacak, merak etmeyin. Zaten kimse artık öyle kalabalık yerlere girmek istemiyor. Alsancak dersiniz, bir yenilenme süreci yaşıyor. Bu yenilenmenin getirisini görmek zaman alacak ama tamamlandığında her şey çok daha iyi olacak” diyerek uğurluyor bizi. Bunu kırk yılı aşkın süredir sayısız sofraya kurmuş, dostluklar inşa etmiş, mesleğini zirveye taşımış Günter Bey’den kim daha iyi bilebilir ki? Odu ateşinin hiç sönmemesi dileğiyle... ✦

* Eritme potası

İzmir Büyükşehir Belediye Spor Kulübü (İBBSK) Kadın Hentbol Takımı

HALE ERYILMAZ

İBBSK, kadın hentbolunun önde gelen takımlarından biri olarak önemli başarılarla imza atıyor. Bu spor dalının gündemi ve geleceği üzerine İBBSK antrenörü Senar Yeşilbayır Dayat, sporcular Yeliz Özel ve Anca-Mihela Rombescu ile söyleştik.

Senar Yeşilbayır Dayat

Bir sporcu ve hentbol antrenörü olarak kariyer hikâyenizi, yolunuzun İBBSK Kadın Hentbol Takımı ile nasıl kesiştiğini öğrenmek isteriz.

Hentbola ortaokulda beden eğitimi öğretmenimin teşvik etmesiyle başladım. Lise yıllarımda bu sporla aktif biçimde ilgilenmeye devam ettikten sonra, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'na (BESYO) girdim. Sporcu olarak en önemli başarılarımı İBBSK'da elde ettim, bu kulübe çok şey borçluyum. A Milli Takım'a buradan gittim, bu takımdan transfer olduğum Ankara'da Türkiye şampiyonluğu yaşadım. Geçenlerde kulübümüzün sitesine bakınca, Avrupa'da elli bir kez kupa maçı oynadığımızı gördüm. Düşündüm ki bu elli bir maçın hepsinde ya sporcu ya antrenör olarak yer alışımdır.

Bizim jenerasyon kadın hentbolunu belli bir seviyeye taşıdı. Senelerce Yeliz (Özel), Gonca (Nahçıvanlı), Serpil (İskenderoğlu), Kaleci Serpil'in (Abdioğlu) de içinde olduğu on kişilik grupla nice başarı yaşadık. Kendi kendimizi yetiştirmenin peşindeydik, açıkçası. A Milli Takım haricinde Plaj Milli Takımı'nda oynarken dünya ikinciliğini, Avrupa ikinciliğini, dünya oyunları üçüncülüğünü yaşadım. On iki yıldır da A takıma antrenörlük yapıyorum. Sahip olduğum sağlam temel sayesinde işimde zorlanmıyorum. Oyuncuya psikolojik tutarlılık kazandırmak bu meslekte çok önemlidir; sıkı çalışma bir yana, sporcunun üst düzeyde başarılı olabilmesi için psikolojik dayanıklılık kazanması bir zorunluluktur. Seyirci baskısını, antrenör baskısını, rakip baskısını kaldırabilir hale gelen sporcu kritik eşiği geçer ve

yoluna devam eder. Antrenör olarak, oyuncularımı bu anlamda güçlendirmek için elimden geleni yapıyorum.

Hentbola ve sporcuya yaklaşımında kulüp hangi ilkeler, ne tür motivasyonlar üzerinden ilerliyor?

İBBSK olarak kadın hentboluna ve sporcularımıza üst düzeyde değer veriyoruz. Kendi sporcularımızı yetiştirmek için altyapımızı güçlü tutmayı temel ilkelerimizden biri olarak kabul ediyoruz. Sadece altyapıya bakan, tecrübeli antrenör grubumuza uzun yıllar beden eğitimi öğretmenliği yapan, benim de liseden hocam olan Muhsin

Devrim liderlik ediyor. Muhsin Hoca, okullarla iş birliğini güçlü tutmanın önemini farkında bir uzman olarak bu alanda koordinasyonu sağlıyor. Altyapıdaki sporcularımız İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne ait Evka 4 Spor Salonu'nda çalışıyor. Salonun çevresinde bulunan okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve okul müdürleriyle iletişim kuran antrenörlerimiz, yeni oyuncular kazanmak amacıyla seçmeler düzenliyor. Evlerine yürüyüş mesafesinde olduğu için çocuklar salona sevrekle geliyor. Hentbol çok zevkli ve heyecanlı bir mücadele içerdiği için seçilen çocukların hemen hepsi bu sporla ilgilenmeye devam ediyor.

Altyapımız minik grubu, yıldız grubu ve genç grubu olarak üç klasmandan oluşuyor. Bundan sonra A takımı geliyor. Altyapıdaki sporcularımız Gonca Hoca, Mert Hoca ve Erdem Hoca gibi uzun yıllar milli takımda oynamış, deneyimli, donanımlı antrenörlerimiz çalıştırıyor. Altyapıdaki grupların gelişimini biz de yakından takip ediyoruz, zaman zaman antrenmanlara gidiyoruz. Çocuklarımızı bir hedefe yönelmeleri ve o hedefe ulaşmaları için motive ediyoruz. Yetenekli sporcuları A takıma, yani Süper Lig takımımıza taşıyoruz. Dokuz oyuncumuz hem genç takımda hem A takımında oynuyor. Halen 23 lisanslı sporcumuz var ve bunlardan sadece beşi diğer takımlardan gelmiş oyuncular ki bu oran, altyapıya ne kadar önem verdiğimizizi gösteriyor.

1997 yılından bu yana kulüpteyim ve o günden bugüne, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kadın hentbol kulübüne gösterdiği ilginin, verdiği desteğin yakından tanığıyım. Tunç Başkan da takımımıza maddi manevi desteğini esirgemiyor. Bu açıdan kendimizi çok şanslı hissediyoruz. Ne var ki diğer takımların bu derece şanslı olduğunu söyleyemem. Çoğu kulüp, altyapıda çok büyük sorunlar, sıkıntılar yaşıyor. Türkiye liginde kadın hentbolunu sürükleyen takımların tamamı, güçlü altyapı organizasyonuna sahip kulüplerden geliyor. Bir kulübün ekonomik sürdürülebilirliğini sağlaması, önemli ölçüde okullarla ilişkilenebilir ve yeni oyuncular keşfederek altyapısını kurmasına bağlı. Bu anlamda İBBSK örnek bir kulüp çünkü hentbolun yanı sıra diğer tüm branşlarda altyapıya önem veriyor ve başarılı çalışmalara imza atıyor.

İzmir'de ve Türkiye'de kadın hentboluna ilgiyi arttırmak, seyirci geliştirmek, çocukları ve genç-

leri bu spora teşvik etmek için neler yapılmalı? Eksikler neler; kulüpler nerelerde tıkanıyor?

İlgiyi artırmanın, görünür olmanın birinci koşulu, başarı. Avrupa kupalarında son on altıya kaldık; maçlarımıza altyapı sporcularımız da geliyor ve bu başarıya tanık olmak, onları motive ediyor. Dört, beş sporcumuz A Milli Takım'da oynuyor. Altyapımızda milli takımda oynayan genç sporcular var. Seyirci geliştirmek için maç duyurularını güçlü biçimde yapmak lâzım; bu konuda hâlâ geriden geliyoruz. İnternet sitesinden ve sosyal medyadan duyuru yapmak yetmiyor; ya gecikiyoruz ya da yeterince erişim, etkileşim sağlayamıyoruz.

Aslında maçlara ev sahipliği yapan Kültürpark'taki salon, son derece merkezi bir yerde. Ayrıca, Kültürpark gün boyunca binlerce insanı ağırlıyor. Alsancak bölgesinde düzenli duyuruya çıkılsa maçların bilinirliği artmaz mı?

Yüzde yüz katılıyorum, bence çok isabetli bir öneri çünkü maçlardan haberdar olmayan çok geniş bir kesim var. Kırktan fazla branşımız var fakat medya grubumuza rağmen kulüp olarak güçlü tanıtım yapmayı beceremiyoruz. Oysa hentbol mücadele düzeyi yüksek, çok zevkli bir spor; o yüzden çocuklara da hitap ediyor. Avrupa'da önemli maçlar oynuyoruz; ligde de iyi durumda yız ama seyirci desteği şart.

İlerisi için neler hedefliyorsunuz?

Geçtiğimiz sene Süper Ligi dördüncü sırada bitirdik; bu sene ilk üçe girmeyi istiyoruz. Avrupa kupalarında ilk iki turu atlayıp son on altıya kaldık; amacımız bir sonraki turu geçip yolumuza devam etmek. Türkiye Kupası'nda geçen sene final oynadık. Bu yıl aynı başarıyı yakalamayı hedefliyoruz. Uzun süredir birlikte çalışan istikrarlı bir ekibiz. Bu istikrar, kulüp ortamına da yansıyor; adeta aile gibiyiz. İzmirliilerin de desteğiyle kadın hentbolunu İzmir'de ve Türkiye'de daha ileriye taşımak için elimizden geleni yapmaya devam edeceğiz.

Yeliz Özel

Türkiye'de kadın hentbolunun önünü açan, vizyonunu geliştiren, bu spor dalına ilgiyi artıran ve hatta yatırımı teşvik eden bir kariyeriniz var. Hentbol yaşamınızı önemli dönüm noktalarına değinerek özetler misiniz?

Çocukluğumdan beri kariyer yapmanın peşindeydim. Ortaokul yıllarında voleybol, futbol ve basketbolla ilgiliydim; ne olursa olsun, bir spor dalında ilerlemek istiyordum. Aslında resme de ilgi duyuyordum fakat yedi kardeşin altısı sporcunun başka bir konuya odaklanmak kolay olmuyor. Hentbolcu ablam vasıtasıyla seçmelere katıldıktan sonra bu spor dalında kariyer yapmaya karar verdim. İyi ki de öyle karar vermişim çünkü hentbol, bütün branşların karışımı. Türkiye’de yeterince sahiplenilmese de çok zevkli bir spor dalı.

Aslında bir sporcu, hayatına şekil veren dönüm noktalarını kendi yaratıyor. Hentbola on dört yaşında başladım, altı ay sonra genç birliğe çağırıldım. Kısa süre sonra genç birlikten elendim fakat dört ay sonra A takıma çağırıldım. Bu ilk dönüm noktasıydı çünkü hocam başarılı olacağıma inandığı için beni kadroya almıştı. A takımında hocaların sana inanması ve destek çıkması, kariyer yapmanın yolunu açıyor. İspanya ile oynadığımız maçta üç gol atınca A takımında kalıcı oldum. On yedi yaşındayken Liseler Dünya Şampiyonu olduk; bir yıl sonra aynı şampiyonada beni takibe alan Norveç takımına transfer oldum. Büyük cesaret gerektiren bir karardı çünkü yabancı dilim yoktu. Çok gençtim, hentbol dünyasına dair bilgim burada yaşadıklarımla kısıtlıydı. Hayatıma şekil veren ikinci dönüm noktası budur. Norveç hentbolda dünyanın sayılı ülkelerinden biri olduğu için orada bilinip tanınmak, bana birçok kapı açtı.

Farklı ülkelerden de teklif aldım fakat çok gençtim; ülkemi, arkadaşlarımı özlediğim için Türkiye’ye dönme kararı aldım. Keşke o dönemde biri bana yol gösterseydi de Avrupa’da kalsaydım. Yirmi dört yaşındayken Makedonya’ya transfer oldum ve ilk yılımda Şampiyonlar Ligi’nde final oynadım. İnanılmaz bir tecrübeydi. Türkiye’den Şampiyonlar Ligi’nde final oynayan ilk hentbolcuyum. Makedonya’da dört yıl boyunca çeyrek final, yarı final oynadım ama benzer sebeplerde dolayı, ikinci kez Türkiye’ye döndüm. Otuz yaşına geldiğimde, Romanya maceram başladı.

Kadın sporcular, yurt dışındaki takımlarda kendine kolayca yer bulamıyor. Bunu neye bağlıyorsunuz? Yurt dışında kariyer yapmak size ne kattı?

Yurt dışında bir takıma transfer olmaya onay veya karar vermek, kariyer yapmaya ne kadar motive olduğunuza ve cesaret düzeyinize bağlı. Hentbolcular yurt dışında oynamaya cesaret edemiyor çünkü onları yetiştiren antrenörler cesaretsiz. Antrenör ne kadar ısrarcı ve cesaretli olursa sporcusunu o kadar iyi motive eder. Bir de Türkiye’deki antrenörler anlık başarıya odaklanıyor; *“iyi hentbolcu benim takımımda kalsın, bana faydalı olsun”* şeklinde düşünüyor. Rakiplere kaptırmama hırısı, oyuncunun kapasitesini yükseltmenin önüne geçiyor. O yüzden, edindiğim deneyimleri her fırsatta genç sporcularla paylaşıyorum. Meselâ hiçbir takıma menajer aracılığıyla transfer olmadığımı, o takımların beni seçtiğini anlatıyorum. Kapasitesinin farkında, kendine ulaşılabilir hedefler koymuş ve hentbola tutkuyla bağlı bir sporcuya tüm kapıların açılacağını söylüyorum.

Kariyerinizin olgunluk döneminde İzmir’e geldiniz. İzmir’in ve İBBSK kadın hentbol takımı sizin için ne ifade ediyor?

İzmir’de oynamak, son hedefimdi. Çok teklif aldım ama bir türlü denk gelmedi. *“İzmir’de oynamadan hentbolu bırakmayacağım”* diyordum, şimdi istediğim yerdeyim. Keyfim gayet yerinde; her şey güzel gidiyor. İzmir benim için çok farklı çünkü bu şehir hentbolu biliyor ve seviyor.

Türkiye’de kadın hentbolunda devrim niteliğinde bir hareketi nasıl başlatabilir, nasıl geliştirebiliriz? Ulusal ve yerel düzeyde, federasyon ve kulüpler düzeyinde neler yapmak gerekir?

Bizden önceki dönemde hentbol çok popüler

bir spormuş; eski maçları izlediğimde bunu anlıyorum. Ben başladığımda biraz azalsa da popülaritesini koruyordu. O günlerdeki coşkuyu ve katılımı yakalamak için öncelikle izleyici geliştirmeye ağırlık vermek gerekiyor. Hentbolu görünür kılacak mecraları etkin şekilde kullanmak ancak vizyon sahibi bir federasyon yönetimiyle mümkün. Zira yönetimin vizyon düzeyi, alınacak reklâm miktarından maçların izlenme oranına dek bir çok parametreyi belirliyor. Avrupa Şampiyonası'na, Dünya Şampiyonası'na katılacak sporcuların sayısını artırmak için Türkiye'deki oyuncularını görünür, bilinir kılmak lâzım. O alanda çok zayıf durumdayız.

Önem arz eden diğer bir konu, yetenekli çocukları bulmak ve yetiştirmek... Tarama faaliyetlerinde konfor alanlarının dışına çıkmalı, bu faaliyetleri Türkiye sathına yaymalıyız. Türkiye'nin dört bir yanında çok yetenekli çocuklar olduğuna eminim ama biz bu çocukları sadece büyük şehirlerde arıyoruz. Ekonomik düzeyi yüksek çocuklar genellikle jimnastik, basketbol ve voleybola yöneliyor fakat Türkiye'deki çoğunluk spora ulaşmıyor. Tarama ekipleri kurulursa bu çocukları spora yönlendirir, nice gence güzel, yaşanır bir gelecek sağlarız. Sözün kısası bu ülkede hentbolun gelişmesinin, karar alıcıların, federasyondaki insanların alacağı inisiyatifte, atacağı adımlara bağlı olduğunu düşünüyorum.

Geleceğe baktığınızda, hentbol nerede duruyor?

Bu spor benim yaşama nedenim, hayat tarzım. Onunla nefes alıyorum, sağlıklı kalıyorum. Artık kırk yaşına vardım; bu yaşa varanlar, zorunlu değilse sevmediği bir işle uğraşmaz. Antrenmanlara giderken hâlâ heyecanlanıyorum. Dolayısıyla oyunculuğu bıraksam da hentbolu bırakmam. En büyük hayâlim antrenör olup sporcu yetiştirmek ve yetiştirdiğim oyuncuları yurt dışına göndermek. Bizim jenerasyon hentbolda çok güçlüydü ama sonraki jenerasyonla birlikte biz de tıkanık. Kuvvetli bir atılım yapmak gerekiyor, bu sporu Türkiye'de geleceğe taşımak için. Herkes hazır konmak istiyor ama hazır da tüketik. Hem altyapı güçlensin deniyor hem Türkiye'nin büyük takımları hentbola yatırım yapmıyor. Futbol takımına transfer ettikleri bir oyuncuya ödedikleri parayla sıfırdan hentbol takımı kurulur ve pek çok çocuğun hayatı kurtulur. Futboldan ziyade hentbolda az bir yatırımla Türkiye'yi çok üst düzeyde tanıtabiliriz.

Anca-Mihela Rombescu

Uzun süredir Türkiye'desiniz; son yıllarda İzmir BBSK kadın hentbol takımının kalesini koruyorsunuz. Kendinizden ve hentbol kariyerinizden bahseder misiniz?

Bu spora on üç yaşında Romanya'da başladım. On altı yaşına geldiğimde bir süper lig takımına transfer oldum. 2008 - 2009 sezonunda Üsküdar Belediyesi Spor Kulübü'nden teklif aldım, üç yıl bu takımda kalecilik yaptım. Maltepe Belediyesi'nde bir sene oynadıktan sonra Ankara Yenimahalle Belediyesi'ne geçtim ve üç sene orada kaldım. Ardından, dört yıl boyunca Kastamonu Belediyesi Spor Kulübü'nde oynadım ve son iki senedir İBBSK'dayım.

Romanya ve Türkiye'deki kadın hentbolu ortamı nerede ayrışıyor? "Yabancı" bir kadın hentbolcu olarak buraya geldiğinizde zorluk yaşadınız mı?

Başlarda zorlandım çünkü buradaki liglerin düzeyi bana çok zayıf geldi. Romanya'da hentbol ligleri son derece güçlü ve Türkiye'ye nazaran daha profesyonel bir ortam var. Hem hazırlık süreci hem mücadele seviyesi daha zorlu. Türkiye'deki

takımlar lig öncesi kampa girmiyor, daha gevşek bir antrenman düzeni var. Biraz da sakatlanmaktan korktuğum için buradayım. Türkiyeliler birbirini çok tutuyor; bunu anlayabiliyorum fakat yeri geldiğinde yabancı oyunculara yabancılıklarını hatırlatmaktan da çekinmiyorlar. Bundan başka zorluk yaşamadım; gösterdiğim çabaya ve profesyonelliğe tanık olanlar zaten sevgisini, saygısını esirgemiyor.

Bugünden bakınca, kariyerim açısından Romanya'da kalmak daha doğru bir karar olmuştuk fakat insan yirmili yaşlarının başındayken farklı heyecanların peşinden koşuyor. Üsküdar Belediyesi Spor Takımı cazip bir teklif sunmuştu, mesele ücret de değildi. Hırs yapmış, hayatımda bir değişiklik istemiştik. O hırsla kendimi kanıtlayacağım diyerek burada kalmaya karar verdim. Hentbolda kaleciler genelde otuz yaşını geçtikten sonra ideal performansa ulaşır; diğer oyunculara yirmili yaşlarının ortasında o düzeyi yakalar. Geldiğimden bu yana hep iyi takımlarda oynadığım için bir sürü kupa kazandım. Şimdi yurt dışına gidecek olsam, kendimi tanıtmak için ekstra çaba harcamam gerekecek. Sonuçta on üç yıl olmuş; burada yaşlandım... (gülüşmeler)

Yurt dışındaki hentbol dünyasını da yakından tanıyan bir oyuncu olarak, Türkiye'nin uluslararası arenada nerede durduğunu, nasıl ilerleyebileceğini düşünüyorsunuz?

Türkiye'de kadın hentbolu ve kadın hentbolcular yeterince tanınmıyor ve bu dezavantaj, öncelikle federasyonun vizyon eksikliğinden kaynaklanıyor. Yurt dışında hentbola daha çok ilgi ve sevgi duyuluyor çünkü federasyonlar daha planlı çalışıyor, bu spor dalını geleceğe taşımak için strateji üretiyor. Planlı çalışma, doğal olarak sporcuların ve hentbolun bilinirliğini, tanınırlığını artırıyor. Romanya'da daha on altı yaşındayken önemli maçlardan çıktığımda taraftarlar etrafıma doluşup benden imza isterdi. Böyle bir ortama Türkiye'de nadir rastlarsınız. Ankara'da aynı sene üç kupa aldık ama maçlara ilgi çok düşüktü. Neden? Final maçını duyuran olmamıştı. Şampiyonluk turu için bizi arabaya doldurup ilçelerde dolaştırdılar, insanlar da ne olduğunu bilmeden alkışladı. Üsküdar'da da aşağı yukarı aynı şeyleri yaşadım. Kastamonu'yu ayrı tutarım çünkü orada hentbola ilgi var; salon küçük ama hep dolu tribünlere oynuyorsunuz. Maçtan sonra çocuklar sizden imza istiyor; markete, pazara gittiğinizde

herkes tanıyor, öyle bir şehir... Benden ve takım arkadaşarımdan imza isteyen bir kadın izleyici, *"İstanbul'dan yeni taşındım; burada sosyal hayatıma hiçbir şey olmuyor. Siz benim hayatımı güzelleştirdiniz"* demişti. *"Demek ki insanlara dokunabiliyoruz"* diye düşünmüş, mutlu olmuştum.

Kastamonu'daki takım da belediye kulübü. Yerel yönetimler belediyeciliğin getirdiği avantajı kullanarak federasyonu aşip, takımlarını daha bilinir ve görünür kılamaz mı? Bu soru, İzmir için de geçerli. Ancak belediye maçları duyurursa, oyuncularını tanıtırса çocukların, gençlerin, kadınların hentbola ilgisi artacak. Öyle değil mi?

Meselâ Kültürpark ve Alsancak'ta düzenli olarak duyuru yapabilirler; zor bir şey değil. Konserleri, festivalleri duyurmak için yüzlerce billboard reklâmı veriliyorsa maçlar da aynı yöntemle duyurulabilir. Avrupa ligi oynuyoruz, kimsenin haberi yok. Haberi olsa insanlar izlemeye gelir, izleyici böyle geliştirilir. Ankara, Yenimahalle'de oynarken her sene bir kupa alıyorduk. Sezon sonunda öyle bir havaya giriyorduk ki anlatamam. Belediye önünde şampiyonluk kutlamaları; konfetiler, balonlar, pankartlar... Belediyenin bunu kendi tanıtımı için yaptığını biliyorduk ama bize iyi geliyordu. O yüzden sezon sonunda birkaç fotoğraf çekmekle bu iş olmuyor. ✚

İzmir Dart

CAN ÇETİN FOTOĞRAFLAR ALİ ENVER SABUNCUOĞLU ARŞİVİ

Kentteki dart topluluğunun geçmişini, karşılaşmalara ev sahipliği yapan mekânları, oyuncular arasındaki çeşitliliği, yerel ve küresel ölçekte gerçekleştirilen organizasyonları İzmir camiasının emektar sporcularından Ali Enver Sabuncuoğlu'na sorduk.

Dart sporuyla nasıl tanıştınız?

Dartla 1995 yılında, üniversite öğrencisiyken gittiğim Doydoy Café Bar'da, NATO personeli sayesinde tanıştım. Önceleri seyirciydim, hevesim artınca ve çevrem genişleyince oyunculuğa geçtim. 2010 yılında lisanslı sporcu oldum. O günden beri çeşitli ulusal ve uluslararası turnuvalarda mücadele ediyorum.

90'lı yıllarda Doydoy Café dışında dart oynayanlara düzenli olarak ev sahipliği yapan başka mekânlar var mıydı?

Başlangıçta tek mekân Doydoy idi. Daha sonra, Kıbrıs Şehitleri Caddesi civarında açılan Home-town ve Blueport bu kitleye kucak açtı ama her iki mekân da kalıcı olmadı. 2010 yılında Bostanlı'da açılan Cerveza ile hemen sonrasında Bornova'da açılan Sherwood Pub'ı İzmir dart tarihinin sembol mekanları arasında sayabiliriz.

Şimdilerde dartçılar hangi mekânlarda toplanıyor?

Hâlihazırda en önemli merkez; Bornova Süvari Caddesi'nde yer alan Sherwood Pub. Her hafta Pazartesi günleri SMDN turnuvaları yapılan mekanda günün hemen her saatinde dart oynayan birilerine rastlayabilirsiniz. Alsancak'ta 1482 Sokak'ta yer alan Kaos Pub, Karşıyaka'da Cemal Gürsel Caddesi'nde yer alan Hergele Bar ve Balçova'da KİPA karşısında bulunan Timeout Bistro, diğer popüler mekânlar.

Oyuncular bu mekânlarda ne tür fiziksel kaliteler arıyor?

Tahtanın kalitesi en önemli faktör; onun dışında, yeterli ışıklandırma ve dart tahtalarının belirli periyotlarla yenilenmesi, başlıca beklentiler.

Ulusal ve uluslararası turnuvalar hakkında bilgi verir misiniz? Türkiye uluslararası turnuvalarda temsil ediliyor mu?

Dünyada sadece profesyonellere yönelik yegâne uluslararası organizasyonu İngiliz dartçıların kurduğu, kısaca PDC olarak bilinen Professional Darts Corporation düzenliyor. Farklı ülkelerden sporcular, ancak çeşitli eleme turnuvalarını geçtikten sonra bu organizasyona katılabiliyor. PDC, uyguladığı farklı yarışma formatlarıyla bir yıl içerisinde yaklaşık on üç bin sterlin tutarında ödül dağıtıyor. Maçların sürpriz sonuçlara açık olması, büyük bahis sitelerinin organizasyonlara sponsor olmasına, başarılı sporculara kayda değer miktarda maddi destek vermesine yol açıyor.

Türkiye'de sadece profesyonellere yönelik düzenlenen bir organizasyon yok, dolayısıyla bu branşı kendine meslek edinmiş bir sporcu bulunmuyor. Amatör nitelikli resmi turnuvalara baktığımızda, Türkiye Bocce, Bowling ve Dart Federasyonu'nun düzenlediği, lisanslı sporculara açık ulusal dart şampiyonalarıyla ortaokul ve lise seviyesindeki

oyuncular için organize edilen okullar arası şampiyonaları görüyoruz. Dartın bir kaç yıl önce Okul Sporları kapsamına alınması, özellikle liselerde yepyeni toplulukların kurulmasına yol açıyor. Bu tür topluluklar başarılı sporcular da çıkartıyor. Örneğin, Buca'dan Ömer Çavdar, 25 - 26 Eylül tarihlerinde Ankara'da yapılan Türkiye Gençler Dart Şampiyonası'nda Türkiye üçüncülüğü elde ederek İzmir adına önemli bir başarıya imza attı.

Darta sporcu kimliğinden çok bir sosyalleşme mecrası olarak bakan, Türkiye'nin en büyük oyuncu havuzuna sahip Professional Dart Organization Group (PDO) yaz ve kış aylarında farklı oyun türlerini kapsayan lig karşılaşmaları düzenliyor. Ayrıca, dart topluluklarını ağırlayan mekânların hemen hemen tamamı, çeşitli günlerde turnuvalar organize ediyor. Gönüllü sporcular tarafından düzenlenen DartFest ise farklı şehirlerdeki dartçıları aylık turnuvalarda buluşturuyor.

PDO ne zaman, nerede, nasıl kuruldu ve neyi hedefliyor?

18 Eylül 2007 tarihinde Ankara'da beş gönüllü tarafından kurulan organizasyon, Türkiye'de dart sporunun gelişimine katkı sağlamayı, Türkiyeli sporcuların kapasitesini yükseltmeyi ve bu sporu ülke çapında yaygınlaştırmayı amaçlıyor. Zira bu spor çoğu şehirde hâlâ bilinmiyor. Başarılı sporcuları kendi imkânlarıyla ödüllendiren PDO, Milli Takım'a oyuncu yetiştirmeye devam ediyor.

PDO İzmir bünyesinde kayıtlı kaç takım ve sporcu var?

2021 itibarıyla dokuz takım, yüz altı lisanslı oyuncu bulunuyor.

Dart oyuncularının cinsiyet, yaş ve meslek bakımından çeşitlik arz ettiği görüşüne katılıyor musunuz? Oyuncu dağılımında kadın erkek oranı biliniyor mu?

Kesinlikle katılıyorum. Büyük bir şirkette yönetici olarak görev yapan oyuncumuzla üniversite öğrencisi bir kardeşimiz, herhangi bir PDO maçında aynı ekipte mücadele edebiliyor. Cinsiyete göre oyuncuları oranladığımızda, çoğu klasmanda dengesizlikle karşılaşılıyor. Her ne kadar İzmir'deki takımların kadın oyuncu oynatması bir zorunluluk olsa da kadın oyuncuların genele oranı %10'u geçmiyor. Türkiye şampiyonalarına baktığımızda büyüklerde bu oran %30'a çıkarken, Gençler ve Yıldızlar kategorilerinde neredeyse eşitlik var.

Dartta hangi ülkeler başı çekiyor ve bu sporun geleceği hakkında neler söylemek istersiniz?

Başı çekenler, Galler başta olmak üzere Birleşik Krallık ülkeleri. Arkadan, Hollanda ve Almanya geliyor. Ancak son dönemde Japonya, Rusya, İran gibi dart camiasında geri planda kalmış ülkeler ciddi bir atılım içerisine girdi. Olimpik kapsamda kendine yer bulamaması, bu sporun karşı karşıya kaldığı tek global engel. Bu engeli aşmak adına büyük mücadele veriliyor fakat mesafe kat edilemedi. Bu konuda yaşanacak olumlu bir gelişme, dart sporuna altın çağını yaşatabilir. ✚

İKPG Kış Okulu

SARP KESKİNER

İzmir Kültür Pla+formu Girişimi (İKPG)'nin çekirdek ekibi, 2019 Yaz Okulu'ndan sonra ilk defa 17-18-19 Aralık 2021 tarihlerinde Şirince'de gerçekleştirilen Kış Okulu'nda bir araya geldi. İki gün süren değerlendirme toplantılarında girişimin kurulduğu günden bu yana kat ettiği mesafeyi sorgulayan, iyileştirilmeye muhtaç uygulamaları ve yeni atılacak adımları belirleyen ekip, bir dizi karar aldı:

YAPISAL KARARLAR

- Ekip üyelerinin ilgi ve uzmanlık alanlarına göre yayınlara yönelik içerik üretimi, saha çalışmaları, dijital medya, dış ilişkiler ve iletişim başlıkları altında birimlere ayrılması;
- İş planlarını bağımsız şekilde belirleyip uygulayacak birimlerin toplu değerlendirme yapmak amacıyla ayda bir kez düzenli olarak toplanması;
- İKPG'nin bundan sonraki faaliyetleri planlanırken bileşenlerin güncel beklentilerinin gözetilmesi;
- Kültür yönetimi bağlamında, çekirdek ekibin kapasitesini güçlendirmeye yarayacak eğitim programlarının düzenlenmesi;
- 2020 yılında yapılan paydaş analizi çalışmasının 2021'de ağı katılan bileşenleri kapsayacak şekilde güncellenmesi, elde edilen verilerin 2022 yılında kapsamlı bir rapora dönüştürülmesi.
- Katılımda verimi artırmak amacıyla Yaz Okulu ve Kış Okulu benzeri saha faaliyetleriyle sunum, seminer benzeri etkinliklere yönelik duyurularda paydaş analizinden elde edilen bileşen klasmanlarından faydalanılması.

İŞLEYİŞE DAİR KARARLAR

- 2016 yılından bu yana düzenlenen disiplinler ve interdisipliner forumların nihayete erdirilmesi;
- 2022 itibarıyla düzenlenecek iletişim toplantılarında şehir dışında ve yurt dışında faaliyet gösteren İzmirli kültür insanlarının ağı katılımına öncelik verilmesi;

- Düzenli yayınlarda ve sosyal medya hesaplarında çevre ilçelerin kültür hayatında tayin edici rol oynayan girişim, oluşum ve projelere görünürlük kazandırılması;
- İKPG'nin örgütlenme modeliyle yaptığı çalışmalar hakkında ulusal ve uluslararası bilinirliği artıracak ziyaretlerin gerçekleştirilmesi;
- "Modeller ve Stratejiler" serisine fiziksel ortamda konuk olacak uzmanların bileşenlerin katılımına açık atölyeler düzenlemesi;
- 2013 yılından bu yana iletişim toplantılarında, forumlarda, "Modeller ve Stratejiler" serisinde elde edilen görsel ve işitsel arşivin bütünlüklü bir şekilde bir araya getirilmesi, yayına hazırlanan işitsel materyallerin İKPG adına açılacak podcast hesabından yayımlanması;
- Twitter ve Instagram hesaplarında etkileşimin artırılması;
- İKPG'nin web sitesine yönelik altyapı çalışmalarının tamamlanması. ➕

15

